

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
„COSTIN C. KIRIȚESCU”

Vol. 140-141/2004

Colectia
BIBLIOTECA ECONOMICĂ

Seria
**Probleme
economice**

**ANALIZA SWOT
A DOMENIILOR
ȘI SECTOARELOR
ECONOMIEI
NAȚIONALE**

Coordonator:
dr. Marius BULEARCĂ

ISBN 973-7940-75-X

Centrul de Informare și Documentare Economică

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
CENTRUL DE ECONOMIA INDUSTRIEI ȘI SERVICIILOR

ANALIZA SWOT A DOMENIILOR ȘI SECTOARELOR ECONOMIEI NAȚIONALE

Centrul de Informare și Documentare Economică
București, 2004

Volumul de față prezintă tema
“Analiza swot a domeniilor și sectoarelor economiei naționale”
realizată de Centrul de Economia Industrii și Serviciilor
în cadrul

Programului Național de Cercetare CERES.

Proiectul Institutului Național de Cercetări Economice al Academiei Române
“Elaborarea analizelor macroeconomice și a analizelor economico-sociale
sectoriale pentru fundamentarea planului național de dezvoltare
(PND) 2007-2013”.

Program prioritar CERES – PP 14

Coordonator:
dr. Marius BULEARCĂ

Editat de CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
REDACTOR-ȘEF - VALERIU IOAN FRANȚ
SECRETAR GENERAL DE REDACȚIE - AIDA SARCHIZIAN

Redactor: LUMINIȚA DOGARU
Concepție grafică, machetare și tehnoredactare: VICTOR PREDĂ
CIDE/STUDII/PROBLEME: ProCer140141_04.doc

Redacția și administrația: București, Calea 13 Septembrie nr. 13, sectorul 5,
cod poștal 76 117, telefon: 0040-1-411 60 75, telefax: 0040-1-411 54 86
Adresa poștală: București 5, căsuța poștală 5 - 72

Materialele cuprinse în acest buletin pot fi reproduse numai cu aprobarea
conducerii Institutului Național de Cercetări Economice

Volumele seriei pot fi identificate și comandate fie în colecție anuală, respectiv ISSN 1222 - 5401,
fie pe fiecare titlu în parte, respectiv pe ISBN alocat fiecărui volum.

Pentru volumul de față: ISBN - 973 - 7940 - 75 - x

CUPRINS

Capitolul 1. SINTEZA STĂRII ACTUALE A INDUSTRIEI ROMÂNEȘTI – analiza SWOT a sectorului industrial –	5
Capitolul 2. ANALIZA SWOT A FACTORILOR DE COMPETITIVITATE A ECONOMIEI ROMÂNEȘTI	15
2.1. Interrelația factori de producție – competitivitate	15
2.2. Elementele-cheie pentru creșterea competitivității industriei naționale	17
2.3. Analiza SWOT asupra evoluției și tendințelor înregistrate în relația competitivitate – factori de producție	19
Capitolul 3. ANALIZA SWOT A INDUSTRIEI EXTRACTIVE A CĂRBUNILOR ȘI A MINEREULUI DE URANIU	25
3.1. Sectorul carbonifer	25
3.2. Minereul de uraniu	31
Bibliografie	35
Capitolul 4. ANALIZA SWOT A SECTORULUI EXTRACTIV AL HIDROCARBURILOR	36
Bibliografie	41
Capitolul 5. ANALIZA SWOT A SECTORULUI DE EXTRAȚIE A MINEREURILOR NEFEROASE	42
Capitolul 6. ANALIZA SWOT A SIDERURGIEI ROMÂNEȘTI	45
Capitolul 7. ANALIZA SWOT A SECTORULUI DE PRODUCERE A ENERGIEI ELECTRICE ȘI TERMICE	47
Concluzii	55
Bibliografie	56
Capitolul 8. ANALIZA SWOT A SECTORULUI IMM PE DOMENII DE ACTIVITATE	57
8.1. IMM-urile forța motrice a dezvoltării economiei	57
8.2. Perspective ale sectorului IMM în contextul aderării la UE	60
8.3. Consolidarea și dezvoltarea sectorului IMM	64
Concluzii	70
Bibliografie	70
Capitolul 9. ANALIZA SWOT PRIVIND INVESTIȚIILE STRĂINE ÎN ROMÂNIA	71
Capitolul 10. ANALIZA SWOT PRIVIND PERSPECTIVELE REINDUSTRIALIZĂRII ÎN PROFIL REGIONAL	76
Capitolul 11. ANALIZA SWOT A FENOMENULUI URBANIZĂRII ȘI A DISPARITĂȚILOR URBAN-RURAL	96

Capitolul 1

SINTEZA STĂRII ACTUALE A INDUSTRIEI ROMÂNEȘTI

– analiza SWOT a sectorului industrial –

Corneliu RUSSU

Analizele efectuate pentru determinarea stării actuale a industriei românești, ale căror concluzii au fost sintetizate în matricea SWOT prezentată mai jos, au pornit de la prevederile înscrise într-o serie de documente programatice și rapoarte care au oferit numeroase elemente de comparare și de apreciere semnificative, de substanțială relevanță pentru studiul nostru:

- Planul de acțiune al guvernului pentru aplicarea Strategiei naționale de dezvoltare economică a României pe termen mediu, definitivată în martie 2000 (Capitolul IV - Politicile de ajustare structurală și de dezvoltare a economiei);
- Strategia Națională de dezvoltare sustenabilă a României (2000-2020);
- Programul Național de aderare a României la Uniunea Europeană;
- Programul de guvernare pe perioada 2001-2004;
- Programul Național pentru dezvoltarea regională a țării;
- Politica industrială a României, aprobată prin HG nr. 867/2002;
- Directiva Consiliului Europei nr. 96/413 EC din 25 iunie 1996 privind implementarea Programului de acțiune al Comunității pentru întărirea competitivității industriei europene;
- Prevederile Tratatului de la Maastricht [Art. 157(130)], 1992;
- Raportul Comisiei Europene „O politică industrială a competitivității pentru Uniunea Europeană”, 1994;
- Documentele programatice ale Consiliului European de la Lisabona, 2000, care a stabilit obiectivul transformării UE până în anul 2010 în cea mai dinamică și competitivă economie a lumii, ale Consiliului European de la Stockholm, 2001 și ale Consiliului European de la Barcelona, 2002;
- Rapoartele de țară ale Comisiei Europene privind progresul României pe calea integrării, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004

În lumina reperelor oferite de aceste documente, precum și a concluziilor studiilor numeroase efectuate de specialiști români și străini cu privire la evoluția după anul 1990 și la condiția actuală a economiei și industriei românești, se poate aprecia că aceasta prezintă aspectele cele mai semnificative sintetizate în matricea SWOT care urmează.

Tabelul nr. 1

Matricea SWOT privind starea actuală a industriei românești

Puncte forte	Puncte slabe
<p>Aspecte generale: Acordarea de către Comisia Europeană a statutului de economie de piață funcțională României, în Raportul de țară pe anul 2004 privind progresul României pe calea integrării în Uniunea Europeană, ca recunoaștere a îmbunătățirii semnificative a unei bune părți a performanțelor economiei țării noastre Creșterea economică susținută de-a lungul a patru ani consecutivi (2000-2,2% față de anul precedent, 2001 – 5,7%, 2002 – 4,9%, 2003 – 4,7%), la care o contribuție decisivă a avut industria, îndeosebi cea prelucrătoare</p> <p>Predominanța sectorului privat în economie (ponderea în PIB a sectorului privat a fost, în 2002, de 66,8%). În anul 2002, ponderea capitalului privat din economie a depășit, pentru prima oară de la începutul procesului de reformă, pe cea a sectorului public</p> <p>Reducerea numărului de întreprinderi aflate încă în proprietatea statului a scăzut de la 1673 în decembrie 2001 la 1342 în iunie 2003; dintre acestea, mai puțin de 10%, cele mai mari însă, sunt deținute de diverse ministere, majoritatea fiind din domeniul energiei și din cel al transporturilor</p> <p>Îmbunătățirea performanțelor financiare și a perspectivelor de privatizare ale câtorva dintre cele mai mari unități industriale generatoare de pierderi, inclusiv prin reducerea semnificativă a supraefectivelor de personal</p> <p>Întărirea disciplinei financiare a întreprinderilor, inclusiv prin controlul costurilor</p>	<p>Aspecte generale: Evoluția fluctuantă a producției industriale după anul 1990 (scădere în perioada 1990-1992, creștere în perioada 1993-1996, scădere în perioada 1997-1999, creștere continuă începând din anul 2000). La nivelul anului 2000, producția industrială reprezenta 44,5% din cea a anului 1989, din care industria extractivă – 46,5%, cea prelucrătoare 46,5%, iar producția și distribuția de energie electrică și termică, gaze și apă – 51,1%</p> <p>Intensitatea redusă a procesului de ajustare structurală în direcția apropierii acesteia de modelul specific unei țări dezvoltate, proces grevat permanent de teama de costuri sociale și politice ridicate</p> <p>Ritmul lent al privatizării și restructurării întreprinderilor, îndeosebi în domeniul utilităților energetice, care reprezintă peste 70% din partea de capital deținută de către stat. Responsabilitatea privatizărilor în domeniul industrial a fost împărțită între Autoritatea pentru Privatizare și Administrarea Activelor Statului (APAPS) și Ministerul Economiei și Comerțului - MEC (care deține circa 78% din activele totale ale statului și este responsabil pentru companiile din sectoarele strategice – energie, țigete și gaze, minerit și apărare). Dacă APAPS a înregistrat realizări notabile, consemnate la rubrica Puncte forte, MEC a realizat numai două privatizări în perioada 2001 - 2003</p> <p>Lipsa de disciplină financiară a unei părți a agenților economici industriali și</p>

Puncte forte	Puncte slabe
<p>salariale în sectorul public și prin deconectarea de la alimentarea cu energie electrică a celor cu arierate</p>	<p>capacitatea încă redusă de colectare a taxelor și impozitelor</p>
<p>Creșterea dinamismului demografic al întreprinderilor, ca urmare a îmbunătățirii reglementărilor juridice și administrative privind intrarea pe și ieșirea de pe piață, ceea ce reflectă intensificarea activității economice și continuarea ajustării structurale în cadrul acesteia</p>	<p>Mediul de afaceri insuficient de favorizant (incertitudini privind drepturile de proprietate, posibilitatea interpretării discreționare a prevederilor legale privitoare la taxe, prevederi ambigui sau incomplete privind intrarea pe și ieșirea de pe piață, deficiențe în impunerea disciplinei de piață în întreaga economie, forța redusă a guvernantei corporative);</p>
<p>Deschiderea crescândă a economiei românești spre Uniunea Europeană, ceea ce denotă existența unor complementarități încurajatoare în numeroase sectoare industriale. Tendința este reflectată de creșterea valorii exportului și importului de bunuri și servicii cu acest partener, cel mai important al României, de la 75,3% din PIB în 2001 la 76,6% din PIB în 2002</p>	<p>Instabilitatea cadrului legislativ, lipsa frecventă de transparență a afacerilor, lipsa impunerii de constrângeri bugetare drastice întreprinderilor de stat și închiderea incompletă a celor generatoare de pierderi;</p>
<p>Crearea Directoratului General pentru Politică Industrială, în aprilie 2003, care are responsabilitatea coordonării și implementării politicii industriale a României</p>	
<p>În domeniul energetic: Creșterea nivelului securității energetice a țării prin asigurarea unui stoc de combustibil pentru consumul pe 55,5 zile la sfârșitul anului 2003 comparativ cu stocul asigurat la sfârșitul anului 2002 pentru consumul pe 51,5 zile;</p>	<p>În domeniul energetic: Piața energiei electrice, deși este deschisă în proporție de 33%, nu funcționează totuși ca una concurențială, măsurile destinate să-i accentueze caracteristica de piață concurențială fiind contracarate de instabilitatea cadrului legislativ, tendința de coordonare centralizată a organismului de reglementare și planificarea deficitară a investițiilor;</p>
<p>Continuarea lucrărilor la Unitatea 2 a Centralei nucleareo-electrice de la Cernavodă care va deveni operațională în 2007;</p>	
<p>Adoptarea Legii energiei în iunie 2003. 33% din piața internă în sectorul energiei este deschisă. Inițierea procesului de privatizare pentru două dintre cele opt companii existente de distribuție;</p>	<p>Aceleași deficiențe se manifestă și în sectorul gazeifer;</p> <p>Eficiența energetică în economie continuă să fie redusă, iar impactul</p>

Puncte forte	Puncte slabe
<p>Transelectrica, operatorul național al sistemului de transport, a devenit, în mai 2003, membru deplin al Western European Electricity Networks System;</p> <p>Privatizarea unor mari unități din sistemul energetic, al petrolului și al gazelor naturale: S.N.P. PETROM, preluată de concernul austriac OMV; S.C. Electrica Dobrogea și S.C. Electrica Banat, preluate de concernul italian ENEL; Distrigaz Sud, preluată de firma franceză GAZ DE FRANCE; Distrigaz Nord, ce urmează a fi preluată de concernul RUHRGAZ din Germania;</p> <p>Din 10 octombrie 2004, Sistemul Energetic Național al României este conectat la cel al UCTE prin legarea în sincronism a liniei electrice de 400 KV Sandorfalva, Ungaria – Arad, România; interconectarea SEN cu sistemul lărgit al UCTE va determina funcționarea primului la standarde ridicate de eficiență și de calitate a energiei produse, transportate și distribuite, precum și colaborarea și întrajutorarea cu partenerii de conexiune;</p> <p>Deschiderea pieței în sectorul gazelor naturale în proporție de 30%, comparativ cu 25% anul precedent. Pregătirea pentru privatizare a celor două companii de distribuție a gazelor – Distrigaz Nord și Distrigaz Sud, procesul fiind însă întârziat;</p> <p>Creșterea ratelor de colectare a facturilor energetice</p> <p>Continuarea restructurării industriei miniere (în 2003 au fost închise încă 12 mine de huilă și lignit neviabile), ceea ce a contribuit la creșterea eficienței exploataării și la îmbunătățirea competitivității</p>	<p>Agenciei Române pentru Eficiența Energetică este limitat;</p> <p>Întârzierea reformei profunde a sectorului energetic, în ciuda anumitor progrese înregistrate în privatizarea companiilor de distribuție a energiei electrice, precum și a eliminării distorsiunilor de prețuri și tarife.</p>

Puncte forte	Puncte slabe
<p>În domeniul comerțului exterior: Creșterea ponderii exportului de mașini și echipamente de la 19,9% în 2001 la 21,2% în 2002, îndeosebi ca urmare a intensificării vânzărilor de mașini electrice (tendință menținută și în anul 2003);</p> <p>Valorificarea adecvată a avantajelor competitive deținute de unele sectoare industriale cu orientare puternică spre export</p> <ul style="list-style-type: none"> • Confecții de îmbrăcăminte; • Pielărie și încălțăminte; • Prelucrarea lemnului; • Mobilă. <p>În domeniul modificărilor structurale: Reducerea ponderii industriilor cu intensitate mare a forței de muncă de calificare redusă (Textile și produse textile, Confecții de îmbrăcăminte, Pielărie și încălțăminte, Prelucrarea lemnului, Mobilă) în structura producției industriale (de la 16,1% în 1990 la 11,9% în 2001);</p>	<p>În domeniul comerțului exterior: Cursul descendent al comerțului exterior, concretizat în cronicizarea și creșterea deficitelor balanței comerciale cu majoritatea partenerilor străini și în deteriorarea structurii exportului. Menținerea în structura exportului românesc spre UE a modelului specific economiei centralizate.</p> <p>În domeniul modificărilor structurale: Diminuarea ponderii, și așa redusă, a industriilor de înaltă tehnologie (Mijloace ale tehnicii de calcul și de birou, Aparate și instrumente medicale, de precizie, optică și ceasornicărie, Echipamente și aparate radio, de televiziune și comunicații, Mașini și aparate electrice, Edituri, poligrafie și reproducerea înregistrărilor pe suport) în structura producției industriale (de la 5,2% în 1990 la 4,5% în 2001);</p> <p>Creșterea ponderii activităților energointensive în totalul producției industriei prelucrătoare (de la 28,8% în 1990 la 35,3% în 2001);</p> <p>Restructurarea incompletă în unele sectoare, printre care Industria metalurgică, Extracția și prepararea cărbunilor, Energie electrică și termică, Transporturi. Restructurarea sectorului energetic joacă un rol esențial, întrucât acesta reprezintă principalul canal prin care sprijinul cvasifiscal este acordat întreprinderilor neviabile;</p> <p>Declinul unor industrii care pe plan mondial se caracterizează printr-o dina-</p>

Puncte forte	Puncte slabe
<p>În domeniul investițiilor: Creșterea efortului investițional consacrat industriei prelucrătoare în perioada 1990-2001 în ritmuri superioare (1990=100, 1996 – 165,2%, 2001 – 152,4%) celor înregistrate pe ansamblul economiei (1990=100, 1996 – 114,9%, 2001 – 111,2%) și pe cel al industriei (1990=100, 1996 – 121,5%, 2001 – 107,4%);</p> <p>Totalul investițiilor străine directe (ISD) în România a reprezentat, în perioada 1990-2001 (până la 1 X 2001) 7, 395 miliarde USD, din care circa 2 miliarde USD din privatizare, niveluri însă incomparabil mai mici față de cele înregistrate în aceeași perioadă de alte țări din Europa Centrală și de Est (Polonia – 39 mld. USD, Ungaria – 21,5 mld. USD, Rep. Cehă – 12,5 mld. USD).</p>	<p>mică înaltă a producției de peste 5% creștere anuală – Mijloace ale tehnicii de calcul și de birou, Edituri, poligrafie și reproducerea înregistrărilor pe suport, Echipamente și aparate radio, de televiziune și comunicații, Chimia de tonaj mic și mediu, Aeronautică, Produse de inginerie genetică, Alimentară (produse ecologice și băuturi dietetice);</p> <p>Creșterea producției unor industrii care nu dispun de avantaje competitive (Metalurgie), neglijarea unor industrii cu potențial de redresare și de dezvoltare în perspectivă (Mașini și aparate electrice, Mijloace de transport rutier, Alte mijloace de transport).</p> <p>În domeniul investițiilor: Insuficiența nivelului investițiilor în raport cu cerințele enorme de ajustare structurală a industriei: stabilitatea macroeconomică crescândă și îmbunătățirea perspectivelor economice au determinat sporirea formării brute a capitalului fix de la 20,5% în PIB, în 2001, la 21,1% în 2002, precumpănitor pe baza creșterii investițiilor private; formarea brută a capitalului fix din resurse bugetare a sporit în cadrul PIB de la 2,4% în 2001 la 2,5% în 2002 și, potrivit Programului Economic de Prea-derare, rămâne cu o tendință ascendentă moderată;</p> <p>Orientarea efortului investițional după anul 2000 precumpănitor spre sectoare industriale de joasă tehnologie, cu valoare adăugată mică, unele energointensive (Metalurgie, Alte produse din materiale nemetalice);</p> <p>Sectoarele de medie și, mai ales, de înaltă tehnologie, au ocupat locuri</p>

Puncte forte	Puncte slabe
	<p>modeste între prioritățile investiționale, unele dintre acestea – Mașini și aparate electrice, Mașini și echipamente -, a căror dezvoltare ar avea efecte benefice ample pentru întreaga economie și care dispun de avantaje competitive potențiale apreciabile, fiind aproape ocolite de investitori;</p> <p>Existența unui stoc redus de investiții străine directe (ISD), fluxul anual net al acestora reprezentând în 2002 numai 2,4% din PIB. Valorificarea insuficientă a căii privatizării pentru atragerea ISD. Resortul puternic pe care îl reprezintă ISD pentru modernizarea unei economii în tranziție nu a fost valorificat în cadrul economiei românești la potențialul său, din punctul de vedere al indicatorilor specifici privind ISDF România prezentând decalaje nefavorabile semnificative în raport cu țările caracterizate printr-un nivel înalt al reformei;</p> <p>Calea privatizării pentru atragerea ISD nu a fost valorificată adecvat, ritmul lent al privatizării și frecvențele schimbări legislative și instituționale în acest domeniu făcând ca țara noastră să piardă fluxuri importante de ISD, care s-au orientat către alte țări mai atractive din regiune;</p> <p>Volumul relativ redus al ISD și al investițiilor autohtone a făcut ca efortul investițional să nu antreneze modificări structurale semnificative în industria prelucrătoare, care să îi modernizeze configurația; modificările produse totuși sub impactul investițiilor, dar și al altor factori (reorganizări, gestiune mai bună etc.), s-au cantonat, îndeosebi, în zona sectoarelor tradiționale, caracterizate prin grad tehnologic redus sau mediu,</p>

Puncte forte	Puncte slabe
<p>În domeniul Științei și Tehnologiei: Înregistrarea unor progrese semnificative pe plan legislativ, instituțional și funcțional în conceperea și aplicarea politicii Științei și Tehnologiei;</p> <p>Actualizarea prin hotărâre guvernamentală a Planului Național pentru Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare și extinderea duratei acestuia până în anul 2005;</p> <p>Inițierea organizării de parcuri științifice și tehnologice;</p> <p>Extinderea, îndeosebi după anul 2000, a finanțării pe baze competitive a programelor de cercetare & dezvoltare;</p> <p>Susținerea puternică de către cercetarea & dezvoltarea de profil a competitivității firmelor și produselor din unele sectoare industriale (Industria alimentară și a băuturilor, Prelucrarea lemnului, Prelucrarea țiclei, Metalurgie).</p> <p>În domeniul IMM: Evoluția explozivă a sectorului IMM în economie după anul 1990, activitatea întreprinderilor din această categorie dimensională dovedindu-se sensibil mai</p>	<p>material-intensivitate și muncă-intensivitate mare.</p> <p>În domeniul Științei și Tehnologiei: Lipsa unei politici clare și coerente a Științei și Tehnologiei în perioada anilor '90, ceea ce a determinat reducerea drastică a potențialului de C & D din industrie;</p> <p>Ponderea foarte redusă a cheltuielilor totale de C & D în PIB (0,39% în 2000, de la 1,81% în 1990), în condițiile în care nivelul acestui indicator a fost, la nivelul Uniunii Europene, în anul 2000, de 1,90%;</p> <p>Lipsa de echilibru între ponderile activității de cercetare realizată de către unități de cercetare (departamentale și ale Academiei Române, care este preponderentă), universități și agenți economici;</p> <p>Absența funcției de C & D în cea mai mare parte a întreprinderilor industriale. Insuficienta valorificare a potențialului inovațional, atât cât există, din industria prelucrătoare;</p> <p>Cooperarea redusă a unităților de cercetare cu întreprinderile;</p> <p>Ponderea redusă a sectorului privat în activitățile de C & D;</p> <p>Participarea modestă a României la Programul Cadru VI al Uniunii Europene.</p> <p>În domeniul IMM: Lipsa de implicare consistentă a IMM în sectoare de înaltă tehnologie al căror specific de producție este adecvat desfășurării activității în unități de acest tip;</p>

Puncte forte	Puncte slabe
<p>eficientă decât cea desfășurată în marile întreprinderi;</p> <p>Contribuția substanțială a IMM la amplificarea ponderii unor sectoare industriale în structura producției industriale (Prelucrarea lemnului, Edituri, poligrafie și reproducerea înregistrărilor pe suport, Recuperarea deșeurilor și resturilor de materiale reciclabile).</p>	<p>Schimbările frecvente ale cadrului reglementativ privitor la sectorul IMM;</p> <p>Capacitatea relativ redusă de absorbție a fondurilor UE, determinată de deficiențele existente cu privire la factorii ei determinanți (cadrul instituțional, funcționarea sistemului bancar, ratele de economisire și investire, mediul de afaceri, coalițiile de interese).</p>

Oportunități	Amenințări
<p>Penetrarea pe piața unică europeană, foarte largă, exigentă, cu cereri diferențiate;</p> <p>Creșterea semnificativă a interesului investitorilor străini pentru industria și economia românească în general ca urmare a dobândirii de către România a statutului de țară membră a NATO;</p> <p>Extinderea relațiilor comerciale și de cooperare în producție cu Federația Rusă;</p> <p>Valorificarea avantajelor de locație prin asigurarea condițiilor favorabile de delocalizare pe teritoriul național a unor unități productive de piese, componente, subansamble, deci din industria orizontală, aparținând firmelor reputeate din Uniunea Europeană;</p> <p>Continuarea privatizării unităților industriale care se mai află în portofoliul Autorității Naționale pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului, precum și a unităților furnizoare de utilități publice aflate în portofoliul Ministerului Economiei și Comerțului;</p> <p>Inițierea lucrărilor de construcție a tronsoanelor de pe teritoriul țării ale Coridoarelor transeuropene IV și VII;</p> <p>Inițierea lucrărilor de construcție a tronsonului de pe teritoriul țării al magistralei petroliere – gazeifere Georgia – Italia de Nord (Batumi – Trieste);</p> <p>Asocierea României la Programul Cadru</p>	<p>Perpetuarea în continuare a instabilității cadrului legislativ;</p> <p>Menținerea, în cazul în care nu se accelerează luarea și aplicarea măsurilor adecvate în domeniul formării și perfecționării cadrelor necesare, a capacității scăzute a anumitor organisme ale autorităților publice centrale, regionale și locale de a aplica prevederile cadrului legislativ și reglementativ și de a asigura absorbția integrală a fondurilor de sprijin acordate sub diferite forme de Uniunea Europeană;</p> <p>Tolerarea în continuare a neplății de către companii cu capital majoritar de stat a facturilor pentru utilități și a altor datorii către buget, ceea ce reprezintă subvenții implicite;</p> <p>Expunerea excesivă a activității din unele sectoare ale economiei (agricultură, zootehnie, silvicultură) la riscul producerii unor fenomene naturale cu efecte nefavorabile (secetă, inundații, eroziuni ale solului, deforestări), ca urmare a stării necorespunzătoare a infrastructurilor specifice (sisteme de irigații, regularizări ale cursurilor de apă, perdele forestiere de protecție etc.).</p> <p>Efectele menționate constituie, totodată, amenințări potențiale pentru sectoarele industriale corespunzătoare activităților respective (Industria alimentară, Prelu-</p>

Oportunități	Amenințări
<p>VI al Uniunii Europene pentru Cercetare și Dezvoltare Tehnologică, precum și la Programul Cadru VI Euratom. Reorganizarea Sistemului Național de Puncte de Contact în vederea participării la Programul Cadru VI;</p> <p>Participarea României la programe comunitare cu incidență asupra activității industriale: Socrates II (2000-2006), Leonardo da Vinci II (2000-2006), Programul Cadru VI, inclusiv Euratom (2002-2006), Programul Multianual pentru Întreprinderi și Antreprenoriat (2001-2005), ISPA (pentru îmbunătățirea infrastructurii de mediu și transport), PHARE (de exemplu, Programele de cooperare Transfrontalieră PHARE 2002 cu Bulgaria și Ungaria). Pentru perioada 2004-2006 se au în vedere, cu prioritate, sectoarele cheie pentru finalizarea pregătirilor de aderare, alocarea fondurilor de preaderare căpătând astfel un caracter strategic mai pronunțat; programul multianual 2004-2006 este elaborat pe baza priorităților stabilite prin Roadmap-ul privind aderarea.</p>	<p>crarea lemnului, Mobilă etc.):</p> <p>Concurența puternică din partea unor producători străini, îndeosebi din China și țările Asiei de Sud-Est, cu costuri de producție scăzute, ceea ce poate submina avantajele competitive ale multor sectoare ale industriei prelucrătoare:</p> <p>Concurența producătorilor din alte țări ale Europei Centrale și de Est, capabili să-și amplifice avantajele competitive prin valorificarea resurselor financiare investite de Uniunea Europeană prin Fondurile structurale:</p> <p>Posibilitatea producerii unor "șocuri" ale pieței muncii de la nivel local ca urmare a restructurării unor mari întreprinderi industriale, aflate încă în proprietatea statului:</p> <p>Fenomenul de migrație peste graniță a forței de muncă calificată, lipsind țara de importante resurse umane care pot contribui la realizarea creșterii economice.</p>

Capitolul 2

ANALIZA SWOT A FACTORILOR DE COMPETITIVITATE A ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

Nicoleta HORNIA NSCHI

Deși dezvoltarea tuturor economiilor mari, de-a lungul secolului XX, este în mare parte rezultatul industrializării, în special ca efect al expansiunii industriei și comerțului produselor din sfera industriilor prelucrătoare, este neîndoiește faptul că impactul acesteia asupra dezvoltării umane nu este limitat la producția de bunuri materiale: prin resursele umane, organizaționale și infrastructura reclamate, industria prelucrătoare a devenit, în toate statele dezvoltate, forța majoră care se află în spatele creării societăților moderne.

Evident, dacă dorește să progreseze, economia românească nu va putea ignora, necesitatea revigorării industriei prelucrătoare, acest motor care, după cum însăși experiența mondială o relevă împinge societatea înainte, conferindu-i atributele modernității și bunăstării.

Gândind perspectivele reconfigurării structurale a industriei românești în contextul mondial al globalizării, trebuie să se țină seama de faptul că principala provocare a viitorului constă în maximizarea impactului industriei prelucrătoare asupra dezvoltării economiei generale, incluzând aici posibilitatea de a asigura un standard de viață mai ridicat, în special, datorită capacității de a furniza locuri de muncă mai numeroase și mai bine retribuite – concomitent cu minimizarea impactului producției și consumului asupra mediului natural.

2.1. Interrelația factori de producție – competitivitate

Obiectivul principal al dezvoltării industriale durabile este asigurarea competitivității industriale – ceea ce influențează major șansele creșterii economice datorită ponderii industriei în PIB, datorită creșterii nivelului veniturilor bugetare, dezvoltării comerțului exterior și a gradului de ocupare a forței de muncă.

Atingerea acestui obiectiv poate fi realizat doar prin aplicarea unor politici industriale viabile, statul prin instrumentele de politică industrială stimulând dezvoltarea durabilă selectivă și creșterea competitivității sectorului industrial, care prin efectele propagate pot genera dezvoltarea serviciilor pentru industrie și a sectorului terțiar, în ansamblu.

Specializarea industriei românești în direcția valorificării avantajului comparativ se poate face prin promovarea unor politici de ramură și teritoriale capabile să realizeze cooperarea factorilor de producție după criteriul profitabilității maxime. Structura industrială trebuie dezvoltată spre filierele de prelucrare a materiilor prime care deserveșc prioritar consumul final al populației, investițiile interne și exportul.

În situația actuală a României, asigurarea prin importuri, peste o anumită limită, a dotărilor necesare modernizării structurii industriale și a infrastructurilor acesteia, nu este posibilă decât în măsura în care pot fi asigurate finanțările externe necesare.

Un rol important în reconfigurarea structurală a industriei naționale revine, în contextul utilizării durabile a factorilor de producție, implicațiilor care derivă din procesele specifice dezvoltării industriei la nivel internațional.

Dintre tendințele majore care au loc pe plan mondial menționăm:

- *Creșterea importanței caracteristicilor calitative ale factorilor de producție, ca și apariția neofactorilor.* Creșterea continuă a contribuției lor la rezultatele activității industriale conduce la o nouă realitate, potrivit căreia monopolul asupra condițiilor naturale nu mai constituie izvorul avantajului comparativ. Pe măsura dezvoltării economiilor naționale factorii cu grad ridicat de imobilitate tind să-și reducă rolul în determinarea profilului activității industriale. În acest sens unii autori (Aurel Iancu – “Schimburile economice internaționale”) au propus o teorie a înzestrării cu factori prin luarea în considerație și a altor factori pe lângă muncă și capital;
- *Tendința de globalizare a economiei mondiale* are un efect puternic asupra structurii economiei naționale și implicit asupra structurii industriei. Fenomenul de globalizare se manifestă prin participarea unui număr de producători din țări diferite la fabricarea de subansamble necesare bunurilor ajunse în stadiul final de prelucrare, în condițiile unei intensificări fără precedent a comerțului internațional, a transferului de tehnologie și a investițiilor în străinătate. Investițiile se realizează în forma tradițională de investiții directe, dar și, într-o proporție tot mai mare, în forme noi de investiții: întreprinderi mixte, licențe, colaborări de tip investiții – import și împrumuturi – import, contracte de management, contracte de furnizare a unor produse complexe “la cheie”, contracte de colaborare în producție, subcontractare internațională etc.
- Integrarea economiei naționale implică *orientarea activităților într-o mai mare măsură în funcție de cerințele și exigențele pieței mondiale*, fie în cadrul schimburilor comerciale directe cu țările partenere, fie prin intermediul rețelelor formate ca urmare a dezvoltării firmelor transnaționale;
- *Schimburile economice cele mai intense se produc între țările care au nivel de dezvoltare ridicat și/sau interese regionale comune.*

Tendințele menționate se bazează în cea mai mare măsură pe compatibilitatea economiilor naționale din punct de vedere al nivelului tehnic și calitativ al factorilor de producție utilizați, al capacității de asimilare a noilor tehnologii și al modului de organizare a activității economice.

Specializarea economiilor naționale în cadrul economiei mondiale nu mai poate fi explicată satisfăcător pe baza teoriilor clasice, în care se ține seama de un număr redus de factori de producție măsurați cantitativ. Creșterea continuă a interdependențelor pe plan mondial a condus la mutații care se reflectă în teorie prin *trecerea de la avantajul comparativ la avantajul competitiv* în decizia de specializare.

În urma studiilor efectuate la nivelul industriei românești, coroborate cu rezultatele obținute și pe plan mondial, majoritatea specialiștilor romani au ajuns la următoarea concluzie: *competitivitatea unei națiuni depinde de capacitatea industriei sale de a inova și de a-și îmbunătăți caracteristicile, dar nici o națiune nu poate fi și nu va fi competitivă cu toate industriile sau cu majoritatea dintre ele, adevăr cu atât mai valabil în cazul economiilor de scară redusă.* Națiunile au succes în acele industrii pentru care mediul intern este cel mai orientat spre viitor, cel mai dinamic și mai stimulat.

2.2. Elementele-cheie pentru creșterea competitivității industriei naționale

Plaja de oportunități

- *Condițiile oferite de factori:* poziția României, sub aspectul factorilor de producție, cum sunt, forța de muncă calificată sau infrastructura, absolut necesari pentru a concura în cadrul unei anumite industrii. Relația calitate-costuri poate deveni pentru firmele românești o cale pentru creșterea competitivității, prin sporirea eforturilor în domeniul prevenirii defectelor. Costurile calității scad de la 20% până la 2,5% pentru firmele care reușesc să-și implementeze un sistem de TQM eficient. Drumul de la *“lasă că merge și așa”* la *“lucrul bine făcut”* trece prin etapa de certificare a firmelor de către organismele acreditate, singurele în măsură să deschidă accesul firmelor românești spre piețele Uniunii Europene.
- *Condițiile cererii:* natura pieței interne pentru produsul industrial sau serviciu;
- *Industriile conexe și de susținere:* prezența sau absența în cadrul națiunii a industriilor din amonte și a altor industrii conexe care sunt competitive pe plan mondial;
- *Strategia, structura și concurenții firmei:* condițiile în cadrul națiunii care guvernează modul de creare, organizare și conducere a companiilor, la care se adaugă natura concurenței autohtone.
- *Gradul accentuat de globalizare a concurenței:* națiunea nu-și reduce ci, dimpotrivă, își sporește importanța. Întrucât baza concurenței a devenit tot mai mult crearea și asimilarea de cunoștințe rolul națiunii crește. Avantajul competitiv este susținut de către un proces localizat, deosebirile de valori naționale, cultura, structurile economice și instituționale, istoria, toate contribuie la succesul în competiție.

Puncte tari (forte):

- ameliorarea randamentului factorilor de producție;
- creșterea ratei de economisire și a acumulării interne; alocarea, începând cu 2001, a veniturilor din privatizare pentru dezvoltare, îndeosebi pentru cofinanțarea proiectelor angajate cu Uniunea Europeană, Banca Mondială și alte organisme internaționale;

- majorarea substanțială a intrărilor de capital extern (investiții directe și de portofoliu), perfect posibilă într-un climat de afaceri stabil și nedistorsionat;
- atenuarea fiscalității legate de angajarea forței de muncă și de profit;
- distribuția mai rațională a cheltuielilor bugetare, acordându-se prioritate învățământului și cercetării, asigurării sănătății populației, sectorului de apărare;
- menținerea deficitului bugetar în întreaga perioadă în limite suportabile în jurul a 3% din PIB;
- remonetizarea graduală a economiei, în condițiile creșterii strict neinflaționiste a bazei monetare, dezvoltării altor agregate monetare prin extinderea și diversificarea instrumentelor bancare, reducerii la limite raționale a ratei rezervelor obligatorii, precum și a dobânzii reale;
- evitarea fluctuațiilor pe piața valutară;
- creșterea rezervelor valutare ale Băncii Naționale a României până la echivalentul valorii importurilor pe cca 1an;
- reducerea presiunii pentru creșterea necorelată cu rezultatele economice a veniturilor nominale, în baza unui acord social adecvat cu sindicatele și asociațiile patronale;
- stimularea extinderii sectorului de firme mici și mijlocii;
- orientarea proexport a politicii comerciale, devansarea sistematică a ritmului PIB de către ritmul exporturilor;
- redimensionarea ramurilor industriale cu cele mai grele probleme, revigorarea sectorului viabil inhibat (din cauza subcapitalizării), accelerarea procesului de restructurare a economiei.

Puncte slabe:

- semnale distorsionate sau incomplete cu privire la starea și mișcarea pieței;
- lipsa unei piețe interne a tehnologiilor, care să facă joncțiunea pe principiile economiei de piață între oferta de cercetare-dezvoltare și cererea potențialilor utilizatori. Există unele forme de organizare a acestei piețe, având ca intermediari diferite instituții guvernamentale. Acestea sunt însă acțiuni restrânse și ineficiente;
- lipsa unor compartimente eficiente de dezvoltare tehnologică la nivelul întreprinderilor care să asigure implementarea operativă a noilor tehnologii;
- gradul scăzut de stimulare și promovare a invențiilor și inovațiilor;
- înțelegerea limitată a proceselor de transfer de tehnologie, care trebuie însoțite în realitate de un flux de cunoștințe și informații fără de care implementarea lor nu este posibilă sau eficientă la nivelul proiectat.
- nu este încă evident pentru majoritatea firmelor că într-o industrie care dorește să supraviețuiască unei concurențe directe cu țările dezvoltate, inclusiv pe piața internă, *opțiunea lor pentru o strategie și sporirea înclinației spre inovare nu sunt acțiuni ce suportă amânare.*

Pericole (Amenințări):

- În România, majoritatea firmelor mizează pe obținerea competitivității ca urmare a costului scăzut al forței de muncă, ceea ce nu este de natură să confere durabilitate avantajului competitiv obținut.

- După cum se constată, România nu prezintă o specializare a exporturilor menită să-i aducă avantaje pe piața externă. Chiar în situația în care România va deveni membră UE, datorită concurenței pe care o va avea de întâmpinat din partea celorlalte țări foste socialiste, cât și a țărilor în curs de dezvoltare, care au beneficiat ani de-a rândul de aranjamente tarifare preferențiale și care nu sunt dispuse să renunțe la aceste avantaje, România va trebui să realizeze o mai mare competitivitate pe domeniile de specializare atât internă, cât și internațională.
- Rolul politicilor de creștere a competitivității, ca factor de primă importanță al specializării trebuie să se manifeste preponderent în următoarele moduri:
  - ca un element diferit de intervențiile menite să protejeze sau să promoveze o industrie sau un sector anume; o politică viabilă trebuie să urmărească ideea promovării competitivității prin creșterea investițiilor în infrastructură, pregătire profesională, cercetare-dezvoltare în susținerea transferului de tehnologii și a sectorului de industrii legate de servicii;
  - să realizeze un echilibru între competitivitatea internă și cea externă; să accentueze preocupările privind susținerea informațională a întreprinderilor în procesul restructurării și privatizării.

2.3. Analiza SWOT asupra evoluției și tendințelor înregistrate în relația competitivitate – factori de producție

Intern	Pozitiv	Negativ
	Puncte forte	Puncte slabe
	<ul style="list-style-type: none"> • Gradul de deschidere a economiei românești la comerțul intra UE cu produse industriale (53,8%) este comparabil cu cel realizat în majoritatea statelor comunității; • Decalajul de competitivitate a industriei naționale în raport cu industriile din UE este considerabil, dar posibil de eliminat în anumite sectoare cu avantaje competitive reale; • Modelul comerțului României cu UE, cu produse ale industriei prelucrătoare, se caracterizează prin grade ridicate ale comerțului intraindustrie, ceea ce denotă existența unei anumite complementarități a structurilor 	<ul style="list-style-type: none"> • Blocajul financiar devenit cronic, nu pare a avea soluții de rezolvare pe termen scurt și mediu; • Investițiile efectuate în perioada 1990-2004 nu produc efectele comensurabile așteptate; • Calitatea managementului la nivel macro și microeconomic este departe de performanțele concurenței; • Privatizarea și restructurarea industriei, deși cu un ritm mai alert începând cu 1997, se află încă într-un stadiu care generează dezechilibre între cererea și oferta românească de export, industria producând, în continuare, mărfuri necompetitive pe piața externă;

Intern	Pozitiv	Negativ
	Puncte forte	Puncte slabe
	<p>industriale;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aceasta explică parțial faptul că exporturile României reprezintă sub 1% din importurile totale ale Uniunii Europene, deși 50% din export este orientat către aceste țări; • Industria românească, include și domenii cu tehnologii performante: <ul style="list-style-type: none"> – fabricația de turbine cu abur și turbine cu gaze, hidroagregate, motoare, generatoare și transformatoare electrice; – industria confecțiilor; – construcțiile navale, unde există un grad ridicat de adaptabilitate la cerere, fiind posibilă realizarea de nave până la 200 mii tdw, precum și în fabricația de componente pentru construcția de aeronave; – fabricația de echipamente de foraj și de excavatoare cu rotor pentru extracția cărbunelui; – industria de rulmenți; – industria de prelucrare a petrolului, la capacitățile care au fost modernizate în ultimii ani (PETROMIDIA, instalația de piroliză de la ARPECHIM Pitești); – industria mobilei etc. • Industria românească dispune de resurse umane instruite; • Privatizarea și reindustrializarea creează condiții propice pentru creșterea competitivității; • Cererea internă, completată cu 	<ul style="list-style-type: none"> • Măsurile guvernamentale luate în ultimii ani nu au ținut seama de necesitatea unor politici de creare și susținere a avantajului competitiv și de aceea l-au influențat nefavorabil; • Politica financiară nu a reușit crearea unui capital național care să favorizeze investițiile, băncile preferând dobânzile mult mai atractive prin lipsă de risc, a titlurilor de stat; • Specializarea sectorială și intra-sectorială în industria românească, apropiată în anumite privințe de cea a unor țări în curs de dezvoltare bogate în resurse naturale, nu s-a adaptat încă cerințelor unei industrii moderne, având de depășit, în continuare decalaje importante, atât în ceea ce privește competitivitatea produselor, cât și a tehnologiilor cu care acestea sunt fabricate. <p>Este semnificativ faptul că România, ca și alte țări în tranziție, a înregistrat, în ultimii ani, scăderi importante ale producției în industrii cu nivel tehnologic înalt (tehnică de calcul și birotică, mecanică fină, mașini unelte de precizie, electronică industrială și automatizări, aparate de măsură și control, chimie fină etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indicele specializării relative a exportului românesc către Uniunea Europeană, comparativ cu cel al altor țări în tranziție relevă o situație defavorabilă pentru țara noastră. În timp ce alte țări (Cehia, Ungaria, Polonia) și-au mărit capacitatea de export în sectoarele producătoare de mașini și echipamente, România

Intern	Pozitiv	Negativ
	Puncte forte	Puncte slabe
	<p>cea externă permite organizarea în anumite subsectoare a unei producții industriale eficiente și competitive;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizarea infrastructurii corespunzător condițiilor de integrare în UE necesită mari cantități de materiale de construcții, șină de cale ferată și alte materiale care pot fi asigurate integral și competitiv; 	<p>a rămas dependentă de exportul produselor din industriile cu nivel tehnologic mai scăzut, consumatoare intensive de manoperă (confecții, încălțăminte, mobilă) și a celor cu grad scăzut de prelucrare (combustibili rezultați din rafinarea țițeiului, produse metalurgice comune), care au reprezentat aproape 60% din exportul industriei,</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea transporturilor și a turismului va atrage după sine creșterea gradului de motorizare, care în prezent este printre cele mai scăzute din Europa și implicit va susține dezvoltarea industriei de autovehicule și a celei de rafinare a țițeiului pentru carburanți și lubrefianți, precum și a altor activități industriale conexe. Concomitent este de așteptat re-vigorarea producerii de material rulant pentru calea ferată; • Modernizarea construcțiilor publice, a hotelurilor și dezvoltarea activității de construcții în general va asigura o cerere stabilă de diverse materiale, echipamente și instalații a căror producere antrenează creșterea activității în majoritatea sectoarelor industriale; • Creșterea economică și a PIB pe locuitor și reducerea inflației favorizează creșterea competitivității; • Legislația adaptată cerințelor comunitare contribuie la înlăturarea barierelor comerciale și nu numai; 	<ul style="list-style-type: none"> • Majoritatea tehnologiilor (65% - 70%), din industria românească provin din importul de licențe și <i>know-how</i> de la firme de prestigiu din țările dezvoltate, o parte (cca 20%) sunt rezultatul activităților de cercetare-dezvoltare proprie și 10-15% au rezultat din cooperarea în cadrul fostului CAER; • Tehnologiile achiziționate din țările dezvoltate au o vechime de 15-25 ani și au fost perfecționate într-o proporție relativ redusă. • În aceste condiții, există importante decalaje tehnologice în majoritatea sectoarelor industriale, comparativ cu nivelele existente în țările Uniunii Europene.
Extern	Șanse/Oportunități	Amenințări/Restricții/Pericole

<ul style="list-style-type: none"> • Perspectiva apropiată a aderării României la UE; • Tendința de compatibilizarea economiilor naționale din punct de vedere al nivelului tehnic și calitativ, al factorilor de producție utilizați, al capacității de asimilare a noilor tehnologii și al modului de organizare a activității economice; • Recunoașterea de către România, prin și cu susținere PND, a importanței politicilor de creștere a competitivității; • Globalizarea – difuziunea inovațiilor și a activităților economice, repolarizarea forței de muncă, concentrarea performanțelor economice în sectoarele industriale cu avantaje competitive certe; • Programele UE de creștere a competitivității și Programul național destinat aceluiași scop, precum și programele regionale de reducere a disparitatilor regionale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Climatul economic concurențial din ce în ce mai accentuat, ca rezultat al integrării industriei românești în structurile europene; • Fragilitatea avantajelor competitive bazate pe costul scăzut al forței de muncă; • Tehnologiile ecoeficiente vor reprezenta cel mai important factor pentru reducerea intensității materiale și poluante a producției. Și în țările în curs de dezvoltare, dezvoltarea, difuzarea și utilizarea efectivă a acestor tehnologii devin factori esențiali pentru durabilitatea industriei, dar nivelul lor actual este departe de a asigura obiectivul vizat. Accesul acestor state la tehnologiile de vârf presupune existența unor piețe deschise pentru produsele din țările mai puțin dezvoltate, ca și mecanisme financiare internaționale adecvate. Investițiile directe străine reprezintă un potențial însemnat pentru transferul acestor tehnologii.
---	--

Cuantificarea oportunităților și constrângerilor care derivă din Acordul de Asocieră este o problemă complexă deosebit de dificilă. Se poate însă aprecia că principalele oportunități și avantaje posibil de valorificat sunt următoarele:

- asimetria concesiilor reciproce care poate constitui un avantaj potențial pentru creșterea mai accentuată a exporturilor decât a importurilor (în situația în care se prelungește termenul;
- limită de aplicare, pentru care industria românească va cunoaște o perioadă de relansare).

În primii doi ani de aplicare a prevederilor Acordului, exportul de produse industriale în Uniunea Europeană, a crescut de peste 2 ori, în timp ce importul s-a majorat de numai 1,5 ori. Aceasta a determinat diminuarea deficitului balanței comerciale în relația cu Uniunea Europeană de peste 2 ori. Ulterior, însă, situația s-a deteriorat iar deficitul balanței comerciale externe s-a accentuat, înregistrând un nivel îngrijorător în anul 1998.

Ținând seama că asimetria concesiilor tarifare se estompează în viitor, valorificarea acestui avantaj nu va fi posibilă decât în condițiile accelerării

procesului de modernizare a produselor românești și de aliniere la standardele europene.

- Posibilitatea de acces pe terțe piețe, prin cooperare industrială, la efectuarea de exporturi complexe în zonele unde Uniunea Europeană este reprezentată;
- Amplificarea procesului de transfer tehnologic și *know-how* din țările comunitare, atât prin creșterea investițiilor directe de capital, cât și prin dezvoltarea schimburilor intrasectoriale și a cooperării industriale pe componente și subansamble, în special în industriile cu producție de serie (mijloace de transport auto, construcții aeronautice și de nave, electronică de consum etc.).
- Amplificarea asistenței financiare sub forme de credite rambursabile și nerambursabile pentru restructurarea și modernizarea industriei românești.
- Dezvoltarea cooperării în domeniul științei și tehnologiei.
- Facilitatea accesului la programele comunitare de asistență pentru pregătirea managerială, perfecționarea forței de muncă, protecția mediului, implementarea sistemului european de asigurare a calității.
- Amplificarea posibilităților instituțiilor publice și agenților economici din România, de a obține informații privind evoluția tendințelor pe piața mondială a produselor industriale, a tendințelor tehnologice, a metodelor și tehnicilor de adaptare la cerințele pieței, de organizare eficientă a producției și serviciilor pentru producție.
- Acces pe o piață cu mare capacitate de absorbție, cu structuri industriale viabile și cu mare potențial tehnologic care au reprezentat un factor generator de prosperitate și au influențat sensibil dezvoltarea industrială mondială pe termen lung.
- Influența favorabilă asupra modernizării infrastructurii economice cu consecințe directe asupra relansării industriei naționale.
- Adaptarea treptată la reglementările comunitare va constitui un stimulent pentru creșterea competitivității industriei românești.

Constrângerile și dezavantajele care rezultă din asocierea la Uniunea Europeană, nu pot fi delimitate strict de cele derivând din starea actuală a economiei românești, datorită, în principal, dificultăților care însoțesc procesul de tranziție la economia de piață.

Analiza, într-o optică prospectivă, a implicațiilor aderării la Uniunea Europeană, evidențiază totuși o serie de constrângeri cu impact asupra industriei:

- Restrângerea progresivă a unor importante segmente de piață internă, în principal, cele pentru care industria românească nu este și nu are perspective de a deveni competitivă datorită costurilor de modernizare deosebit de mari (mașini și echipamente, tehnică de calcul electronică, electronică de consum).
- Fructificarea incompletă a oportunităților conferite de asimetria concesiilor tarifare, rezultate din prevederile Acordului, datorită crizei de producție care se manifestă atât în plan cantitativ, cât și în cel competitiv. În aceste condiții

țările comunitare pot valorifica în mult mai mare măsură concesiile mai reduse oferite de România, câștigând o nouă piață în detrimentul unor producători interni incapabili să facă față unor competiții deschise (mijloace de transport mărfuri și pasageri, produse de mecanică fină, utilaje tehnologice, mașini unelte etc.).

- Valorificarea limitată a concesiilor tarifare asimetrice ca urmare a existenței unor puternice bariere netarifare în țările comunitare și a unei slabe protecții de acest gen în România (standarde și norme de calitate și de protecție a mediului, reglementări privind protecția consumatorului etc.).
- Condiționările privind măsurile de protecție a sectoarelor industriale noi și a celor în dificultate.
- Limitarea în timp (primii cinci ani ai Acordului) a perioadei în care operarea ajustărilor structurale se poate face prin măsuri de politică industrială activă, existând riscul ca în etapa următoare ajustarea să se facă brutal, prin acțiunea pieței, cu riscurile sociale inerente.

Capitolul 3

ANALIZA SWOT A INDUSTRIEI EXTRACTIVE A CĂRBUNILOR ȘI A MINEREULUI DE URANIU

Cornelia NEAGU

3.1. Sectorul carbonifer

Resursele de cărbune asigură o pondere însemnată din energia primară necesară oricărei activități social-economice, abundența sau penuria unei astfel de resurse minerale strategice au avut și au efecte multiple asupra puterii economice a oricărei țări.

În România, ca în multe țări din Europa Centrală și de Est, cărbunele ocupă un loc important în structura ofertei de surse primare de energie. Astfel, în anul 2002, cărbunele a deținut 29,3% din producția internă de surse primare de energie, iar în perspectiva anului 2015 ponderea acestuia este în creștere.

Producția internă de lignit asigură cererea societății Termoelectrica, pentru huiă, societatea apelează la importuri. În anul 2000, societatea Termoelectrica a utilizat: 23,5 milioane tone lignit, 3,4 milioane tone huiă (din care 72 mii tone din import). În perspectiva anului 2015, ponderea cărbunelui în producția de energie electrică va spori până la aproape 45% (lignit – cca 35% și huiă – 10%), creștere datorată competitivității centralelor pe cărbune comparativ cu cele pe hidrocarburi. De altfel, ponderea cea mai mare în producția de energie a societății Termoelectrica o au centralele pe cărbune (64,7%).

Pe fondul unei mari cereri de materii prime și de purtători primari de energie, industria carboniferă din România s-a dezvoltat accelerat în perioada anilor '90, punând în exploatare o serie de zăcăminte sărace, amplasate în zone cu condiții geominere dificile.

Ca efect al caracteristicilor geologico-miniere a zăcămintelor de cărbune în exploatare și a conținutului ridicat de cenușă, precum și din cauza fiabilității reduse a utilajelor tehnologice din dotare, costurile la cărbune sunt, în general, mai mari decât prețurile de vânzare pe piață, astfel că statul sprijină prin subvenții bugetare producția de huiă, lignit și cărbune brun extras prin lucrări subterane (excepție face Compania Națională a Lignitului "Oltenia" S.A. Tg. Jiu, cu producție preponderentă de cărbune extras în carieră).

Totodată, datorită specificului său deosebit, industria carboniferă s-a dezvoltat în zone geografice izolate, creând un pronunțat caracter monoindustrial în aceste zone și antrenând un mare număr de persoane provenind – de regulă - din localități adiacente, sau adus în mod special pentru realizarea obiectivelor de investiții și pentru producție din alte zone ale țării. S-a realizat astfel, dependența vieții sociale a unor localități ca: Valea Jiului, Motru, Comănești exclusiv de activitatea minieră din zonă.

În general, sectorul exploatării cărbunelui a fost caracterizat printr-un număr mare de angajați, productivitate a muncii redusă și costuri ridicate de producție.

Totodată, piețele pentru cărbune se caracterizează printr-o înaltă concurență. Astfel, între cărbunele standardizat pe grade și proprietăți calorice, pe de o parte, și țiței, gaz, energia hidro și cea nucleară, pe de altă parte, există o mare concurență în ceea ce privește substituția.

În scopul stabilirii măsurilor care vor fi adoptate pe termen mediu și lung în sectorul extracției cărbunilor cu privire la volumul de activitate, reorganizarea capacităților de producție, restructurarea fluxurilor tehnologice, perfecționarea forței de muncă precum și previzionarea cheltuielilor necesare și a efectelor acestor restructurări, este necesară stabilirea punctelor forte și a punctelor slabe care domină această activitate, precum și a oportunităților și constrângerilor anticipate separat pe categorii principale de cărbune.

Huilă

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Rezerva geologică existentă în bazinul minier Valea Jiului acoperă consumul intern de huilă al României pentru o perioadă de cca 100 de ani, contribuind astfel la asigurarea securității energetice a țării; • Există întreaga infrastructură necesară extracției, prelucrării și transportului huilei și aceasta este concentrată într-o arie geografică restrânsă. Există toate utilitățile necesare continuării activității de producție. Necesarul de personal de specialitate este acoperit atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ; • Tehnologiile de extracție utilizate în Valea Jiului sunt adecvate caracteristicilor geologice – miniere ale straturilor de cărbune; • Distanțele de transport până la principalii beneficiari (Mintia și Paroșeni) sunt mici; • Termocentralele românești sunt concepute să funcționeze cu combustibil solid având parametrii calitativi ai huilei de Valea Jiului, ceea ce le creează o anumită dependență față de CNH; • Beneficiarilor li se pot asigura cantitățile necesare de cărbune energetic, la calitate adecvată nevoilor proprii și la un preț mai mic decât cel al cărbunelui din import; • Stabilitatea relativă a prețurilor, com- 	<ul style="list-style-type: none"> • Este necompetitivă și ineficientă din punct de vedere economic; • Condiții geologice de extracție dificile; • Putere calorică relativ redusă, conținut mare de sulf; • Necesită spații mari de depozitare; • Generează poluare în fiecare fază a ciclului de producție și utilizare; • Exploatarea huilei a contribuit la crearea de zone monoindustriale, generând probleme sociale majore; • Productivitate mică a exploatărilor (sub 300 tone/persoană/an) situată sub nivelul mondial; • Stare de uzură avansată, fizică și morală, a echipamentelor de extracție și preparare; • Toate exploatările sunt subterane, cu mari probleme privind securitatea muncii, din cauza pericolului iminent de explozie a gazelor din zăcământ și a prafului de cărbune; • Costurile unitare de producție depășesc în mod constant, de circa două ori, prețurile de

Puncte forte	Puncte slabe
<p>parativ cu cele ale țiteiului și gazului. Efectele asupra balanței de plăți nu trebuie subestimate;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rezervele strategice de ulei pot juca un rol antispeculativ (fapt subliniat de Comisia Europeană în contextul incapacității Uniunii de a negocia prețurile resurselor energetice și de a exercita presiuni pe aceste piețe; • Ponderea ridicată a costurilor pentru transport în prețurile cărbunelui importat (circa 50% din prețul cărbunilor energetici importați în Europa și Japonia), fapt ce pledează pentru utilizarea uleiului din țară. 	<p>livrare ale cărbunelui;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valea Jiului se confruntă cu grave probleme sociale datorită nerezolvării problemelor personalului disponibilizat care, în prezent, este de 18 mii persoane (exclusiv membrii de familie); • Exploatarea uleiului este puternic subvenționată, eliminarea subvențiilor în prezent ar echivala cu dispariția ramurii.

Lignit

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Exploatarea lignitului este rentabilă; sectorul nu necesită subvenții; • Volumul mare al rezervelor de lignit (rezerva geologică existentă poate acoperi consumul intern al României pentru o perioadă de cca.66 de ani), contribuind la asigurarea securității energetice a țării; • Tehnologiile utilizate, care sunt la nivelul celor folosite pe plan mondial; • Cererea constantă estimată până în anul 2005; • Programele succesive de restructurare, modernizare, eficientizare și acompaniament social aplicate; • Elasticitatea și adaptabilitatea structurilor CNLO; • Existența investițiilor în infrastructură și a dotării cu personal de înaltă calificare pentru exploatarea a 1,2 mld. tone lignit, în condiții de eficiență economică, ceea ce înseamnă la nivelul actualei cereri o perioadă de peste 50 de ani; • Productivitatea fizică a muncii a înregistrat o continuă creștere; 	<ul style="list-style-type: none"> • Amplasarea zăcămintelor de lignit sub nivelul hidrostatic fiind necesară asecarea și excavarea 10 m apă/tona de cărbune; • Volum mare de steril care trebuie excavat la descoperire pentru extracția în carieră (8-10 m steril/tona de cărbune); • Putere calorifică relativ redusă, conținut mare de sulf; • Necesită spații mari de depozitare; • Uzura tehnică a utilajelor din dotare; • Lipsa resurselor financiare necesare modernizării fluxurilor tehnologice; • Gradul relativ redus de utilizare a capacităților de producție (73% în 2001); • Nesiguranța desfacerii producției; • Reacțiile sociale la programele de eficientizare; • Livrările neritmice către beneficiarii a cantităților de lignit contractate; • Generează poluare în fiecare fază a ciclului de producție și utilizare;

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> În perioada 1989-2001, costurile de producție unitare au avut o tendință generală de scădere; Stabilitatea relativă a prețurilor, comparativ cu cele ale țițeiului și gazului. 	<ul style="list-style-type: none"> Productivitate mică a exploatărilor (cca. 700 tone/persoană/an la exploatarea în subteran și cca. 1500 tone/persoană/an la exploatarea în carieră) situată sub nivelul mondial.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> Introducerea tehnologiilor moderne în industria extractivă, care vor contribui la creșterea eficienței și la scăderea costurilor de extracție și preparare. Dacă investițiile se vor face în exploatarea miniere performante și în tehnologiile de combustie, atunci va avea loc o continuă scădere a costurilor în paralel cu creșterea gradului de protecție a mediului; Politica de restructurare socială și regională durabilă urmată de UE, stabilită prin Tratatul ECSC, va trebui adaptată țărilor candidate producătoare de ulei atunci când vor intra în Uniune; CNH permite dezvoltarea unei rețele de întreprinderi mici și mijlocii care să îi furnizeze bunuri și servicii; Menținerea diversității surselor de energie (dați fiind factorii de risc extern), ca cea mai bună garanție a securității aprovizionării cu energie, în condițiile în care prognozele actuale sugerează imposibilitatea stopării creșterii dependenței UE de exterior. 	<ul style="list-style-type: none"> Abundența resurselor pe plan mondial și marea diversitate geopolitică a ofertei; Puterea calorifică mai mică decât cea a hidrocarburilor lichide sau gazoase; Costurile medii de producție ale cărbunelui european, care sunt de 3-4 ori mai mari decât pe piața internațională (150 USD per tonă comparativ cu 40 USD per tonă). În acest context, cărbunele european nu poate concura cu cel al principalilor exportatori, cum sunt SUA, Australia, Africa de Sud sau Columbia; Diversitatea furnizorilor din afară; Stabilitatea prețului cărbunelui importat față de celelalte produse energetice, cărbunele fiind tranzacționat pe o piață internațională concurențială; Flexibilitatea contractelor încheiate și dezvoltarea pieței spot, care au permis prețului cărbunelui să se adapteze permanent situației de pe piața internațională; Lipsa oricărui risc economic sau politic și deschiderea pieței internaționale pe partea ofertei, fapt ce explică diferențele minore de prețuri comparativ cu hidrocarburele; Expirarea tratatului ECSC în iulie 2002 și, în acest context, controlul ajutorului de stat; Restrângerea activității miniere din Valea Jiului, în scopul eficientizării, care declanșează efecte sociale negative și împovărează Bugetul de Stat (sunt necesare fonduri pentru protecție socială, reconversie profesională etc.)

Oportunități	Amenințări
	<ul style="list-style-type: none"> Comerțul internațional cu cărbuni transportați pe căi maritime, care va avea un rol principal în aprovizionarea pieței mondiale cu cărbuni.

Din analiza rezultatelor actuale ale activității de extracție a cărbunilor din România se pot desprinde următoarele concluzii:

- Industria extractivă a cărbunilor nu deține *avantaje competitive* față de activități similare pe plan mondial.
- Dimpotrivă, sunt prezente importante *dezavantaje competitive* cauzate de:
  - *costurile pe tona de cărbune* care, fie depășesc prețurile de livrare, activitatea fiind puternic subvenționată de la bugetul de stat (CNH Petroșani – 38%, SNC Ploiești – 30%, SC Banat Anina – 49%), fie sunt mai mari comparativ cu cele ale exploatărilor similare pe plan mondial (CNLO Târgu Jiu);
  - inexistența unei diferențieri a produselor care să confere competitivitate cărbunelui românesc pe piața mondială.
- Înzestrarea cu factori de producție generează *avantaje comparative* semnificative date de:
  - volumul mare al rezervelor de cărbune care pot acoperi consumul intern al României contribuind la asigurarea securității energetice a țării;
  - tehnologiile de extracție adecvate caracteristicilor geologico-miniere ale stratelor de cărbune și situate la nivelul celor existente pe plan mondial;
  - infrastructura necesară extracției, prelucrării și transportului cărbunelui concentrată într-o arie geografică restrânsă;
  - calitatea cărbunilor corespunzătoare parametrilor calitativi pentru care sunt concepute să funcționeze termocentralele;
  - elasticitatea și adaptabilitatea structurilor CNLO.
- Există totodată și *dezavantaje comparative* generate de:
  - condițiile geologice dificile de extracție a cărbunilor;
  - calitatea scăzută a cărbunilor dată de puterea calorică relativ redusă și conținutul mare de sulf;
  - productivitatea redusă a exploatărilor situată sub nivelul mondial;
  - starea de uzură, fizică și morală, avansată a echipamentelor de extracție și preparare;
  - gradul relativ redus de utilizare a capacităților de producție;
  - marile probleme privind securitatea muncii din cauza pericolului iminent de explozie a gazelor din zăcământ și a prafului de cărbune din exploatățile subterane de huiă.

Problemele care se pun în stabilirea strategiei de dezvoltare a industriei extractive a cărbunilor cu efecte asupra competitivității ramurii vizează astfel, pe de o parte, limita economică și energetică de exploatare a zăcămintelor atrase în

circuitul economic, iar pe de altă parte, limita până la care se pot utiliza pentru producerea energiei electrice și termice.

Restructurarea și reformele semnificative care s-au produs și vor continua în sectorul carbonifer au ca scop îmbunătățirea eficienței operaționale a entităților din sector, promovarea investițiilor private, rezolvarea judicioasă a problemelor sociale și ecologice ale sectorului.

Plecând de la obiectivul strategiei de dezvoltare a sectorului extracției cărbunilor, prioritatea în restructurarea capacităților de producție o va constitui zonarea rezervelor industriale active pe criterii economice și concentrarea producției în perimetrele care asigură condiții de eficiență economică a activității. Consecința directă a acestei acțiuni va fi restrângerea, până la încetarea totală a activității productive, la obiectivele cu costuri care depășesc media actuală pe sector și fără șanse de reabilitare, cu evaluarea corespunzătoare a măsurilor necesare de protecție socială.

Deciziile privind restrângerea sau sistarea activității productive vor trebui se ia pe baza întocmirii de studii de fezabilitate pentru fiecare unitate minieră în funcțiune, și vor fi însoțite de programe și proiecte temeinic fundamentate de reconversie.

Analiza schimbărilor care se vor produce pe termen mediu și lung în sectorul extracției cărbunilor cu privire la volumul de activitate, reorganizarea capacităților de producție, restructurarea fluxurilor tehnologice, perfecționarea forței de muncă, precum și previzionarea cheltuielilor necesare și a efectelor acestor restructurări vor fi abordate separat pe agenți economici care operează în acest sector.

Acționarea în aceste direcții presupune stabilirea unui program eficient de pregătire care să aibă la bază cunoașterea temeinică a activității de extracție a cărbunelui și a realizărilor persoanelor care lucrează în acest domeniu, cunoștințele, dexteritățile, deprinderile de muncă și atitudinea angajaților din minerit. Organizatorul programului trebuie să pornească de la identificarea acestora, pentru a putea stabili, în mod succesiv, cerințele de pregătire profesională pe întreaga companie, pe fiecare exploatare carboniferă și pentru fiecare salariat.

În implementarea acestei strategii, pot fi întâmpinate o serie de *probleme*, ca:

- dezvoltarea și implementarea unui program de reformă, incluzând reforma financiară pentru companiile naționale de cărbune, luând în considerare eliminarea subvențiilor, astfel încât minele/companiile cu costuri mici să poată fi privatizate și cele neeconomice să fie închise;
- oprirea activității în minele neviabile concomitent cu asigurarea măsurilor de diminuare a impactului social pentru personalul disponibilizat care, în cea mai mare parte, se regăsește pe piața activă de muncă;
- închiderea minelor nerentabile într-o manieră acceptabilă din punctul de vedere al mediului;
- prevenirea viitoarelor deteriorări de mediu, cauzate de minele care operează în prezent și stabilirea priorităților pentru reducerea deteriorărilor de mediu;

Restructurarea sectorului extracției cărbunelui implică substanțiale *costuri economice* sub diferite aspecte:

- costuri pentru Guvern, sub forma ajutoarelor sociale pentru șomeri;
- costuri generate de plățile crescânde cu reducerile de personal;
- pierderea contribuțiilor sub forma asigurărilor sociale și veniturilor la bugetul de stat provenite din taxe.

Probleme cu totul deosebite, în ceea ce privește reconversia, se ridică în special, în zonele de mare aglomerare a activității de producție minieră unde viața socială este exclusiv sau preponderent legată de minerit.

Principala modalitate de soluționare a problemelor sociale generate de restructurarea sectorului extracției cărbunilor o constituie adoptarea unor măsuri de realizare a flexibilizării forței de muncă. Astfel, este nevoie de o transformare progresivă a resurselor, prin trecerea de la sprijinul pasiv sub formă de venituri, la măsuri active de combatere a șomajului la nivelul comunităților locale. Prin aceste măsuri se urmărește inducerea la nivelul comunității miniere a unui comportament activ, implicând participarea directă și susținută pe piața muncii.

Politicile active îmbunătățesc accesul la piața muncii și la locurile de muncă, dezvoltă abilități specifice unui loc de muncă și promovează mai eficient piețele de muncă.

Experiența mondială a demonstrat că țările care refuză să extindă dispersarea salariului ca măsură de creștere a angajării vor trebui să se bazeze în principal pe piața activă de muncă, pe învățământ și pe politici de instruire.

3.2. Minereul de uraniu

Continua creștere a necesarului de energie, însoțită de caracterul tot mai limitat al potențialului de resurse energetice tradiționale, a condus la soluții alternative de producere a energiei electrice, una dintre acestea utilizând în acest scop, fisiunea nucleară.

Uraniul corespunde criteriilor de utilizare în domeniul producerii energiei mult mai bine decât cărbunele (mai cu seamă dacă acesta din urmă este transportat de la mare distanță). Combustibilul nuclear are avantajul că necesarul de consum în centralele nucleare este foarte redus, iar cheltuielile de transport sunt scăzute. De asemenea, stocurile strategice sunt ușor de acumulat, iar variațiile de preț ale combustibilului au un impact mai mic, asupra costului energiei electrice generate, decât cărbunele. De asemenea, uraniul are și unele avantaje ecologice: nu există emisii importante de SO₂ și CO₂ și deci nu contribuie la crearea efectului de seră.

În toate țările OCDE cererea pentru energie electrică urmează o tendință constant ascendentă, într-un ritm mediu anual de 3-4 %, iar energia electrică provenită din centrale nucleare reprezintă între 1/3 și 1/5 din producția totală de energie electrică.

Pe de altă parte, pe termen mediu și lung, deși vor fi promovate și alte surse de energie, combustibilii fosili vor contribui încă la acoperirea celei mai importante

părți a necesarului energetic mondial, dar *uraniul* este considerat unica alternativă viabilă la utilizarea cărbunelui în centrale electrice.

România posedă rezerve interne de uraniu, care îi asigură independența energetică. În același timp, perspectiva extinderii producției de energie nucleară va avea ca efect reducerea importului de materii prime energetice, aceasta fiind în același timp mai ieftină și mai ecologică.

Metoda de exploatare, aplicabilă zăcămintelor de uraniu din România, care prezintă siguranță în exploatare și pierderi minime este similară celor aplicate pe plan mondial, dar nu este însoțită de dotări tehnice performante și de aceea se reflectă în nivelul redus al productivității muncii (0,8-1,0 t/post). Realizarea unor perfecționări ale înzestrării tehnice, care ar conduce la o dublare a nivelului productivității muncii, necesită un efort investițional de cca 10 milioane de dolari.

În sectorul extracției minereului de uraniu din România, după 1989, a avut loc un amplu proces de restructurare și reformă economică, ca de altfel în întreg sectorul minier. Acest proces s-a manifestat atât în domeniul legislativ și instituțional, cât mai ales în ceea ce privește aspectele definitorii ale eficienței economice, a problemelor de mediu și a celor cu caracter social. Amplul proces de restructurare a avut consecințe asupra activității de exploatare a minereului de uraniu concretizate în:

- reducerea veniturilor pe kilogram echivalent de UO_2 cu 41% în anul 2001 față de 1989;
- sporirea costurilor la 1000 dolari venituri cu 15% în aceeași perioadă;
- decapitalizarea accentuată și funcționarea cu utilaje și instalații uzate fizic și moral;
- nivelul productivității muncii (exprimat valoric) a înregistrat o scădere cu 36%;
- disponibilizarea, în perioada 1997-1999, un număr de 1857 salariați, cu consecințe negative în plan social;
- debutarea procesului de închidere a minelor fără șanse de viabilizare, utilizându-se fonduri de la bugetul de stat, cheltuielile necesare continuării acestui proces fiind de 3,7 mil.\$ în anul 2002, respectiv 5,7 mil.\$ pentru anul 2003.

Activitatea de extracție a minereului de uraniu este ineficientă economic fiind subvenționată în proporție de 40%. Costurile de ecologizare estimate variază între 1250 mil.lei/ha în situațiile unde noul depozit se face în subteran, prin relocare de la suprafață a materialului contaminat, și 7000 mil. lei/ha unde se impune soluția de încapsulare a materialului contaminat la suprafață

Actualul potențial uranifer al României, ar putea asigura, la consumul actual, funcționarea CNE Cernavodă astfel: unitatea CANDU 1 – până în 2036; unitatea CANDU2 – timp de 40 de ani.

În scopul stabilirii măsurilor care vor fi adoptate pe termen mediu și lung în sectorul extracției minereurilor de uraniu este necesară stabilirea punctelor forte și a punctelor slabe care domină această, activitate precum și a oportunităților și constrângerilor anticipate.

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Rezerva geologică existentă acoperă în prezent consumul intern al României; • Asigură continuitatea livrării energiei electrice. Cu o singură unitate în funcțiune, CNE Cernavodă asigură 10-11% din consumul anual total de electricitate al țării, realizând un coeficient de utilizare a puterii instalate de 87,87%; • Produce o energie ieftină. Costul de producție al unui MWh la Unitatea 1 de la Cernavoda este cuprins între 12-14 dolari SUA iar dacă la acesta se adaugă și cheltuielile pentru restituirea creditelor primite pentru finalizarea investiției (rate, dobânzi, diferențe de curs valutar), cheltuieli angajate până în anul 2006, valoarea MWh livrat în sistem este de 25,9 –29\$. Comparativ, costurile de producție din centralele clasice sunt: termocentrale pe cărbune 42,8\$/MWh; termocentralele pe hidrocarburi 36,17 \$/MWh; hidrocentrale 4,38 \$/MWh; • Tehnologiile de extracție utilizate sunt adecvate caracteristicilor geologico-miniere și comparabile cu cele utilizate pe plan mondial; • Tehnologia energonucleară este acceptată de populație în condițiile monitorizării stricte a manipulării substanțelor radioactive, în vederea protejării mediului ambiant. 	<ul style="list-style-type: none"> • Este necompetitivă și ineficientă din punct de vedere economic; • Condițiile geologice de extracție sunt dificile; • Generează poluare în fiecare fază a ciclului de producție și utilizare (extracția și prelucrarea minereului, fabricarea elementelor de combustibil, arderea în reactorul nuclear, stocarea combustibilului uzat); • Marea majoritate a minelor de uraniu necesită acțiuni de refacere-ecologizare; • Ca în cazul mineritului în general, exploatarea uraniului a contribuit la crearea de zone monoindustriale generând, ca urmare a procesului de restructurare, probleme sociale majore; • Stare de uzură avansată, fizică și morală a echipamentelor de extracție și preparare; • Productivitate redusă a muncii (0,8-1,0t/post); • Exploatarea minereului de uraniu este puternic subvenționată (40%);

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Introducerea tehnologiilor moderne în activitatea de extracție va conduce la creșterea productivității muncii; • În situația re tehnologizării și schimbării soluției de solubilizare a uraniului, randamentul de extracție va crește de la 80% la 90-92%; 	<ul style="list-style-type: none"> • Abundența resurselor pe plan mondial și marea diversitate geopolitică a ofertei; • Diversitatea furnizorilor din afară; • Restrângerea activității miniere, în scopul eficientizării, care declanșează efecte sociale negative și

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Prin automatizarea și controlul fluxului tehnologic la uzina "E1" se va ajunge la o creștere a randamentului de la 83% la 96-97%; • Menținerea diversității surselor de energie (dat fiind factorii de risc extern), ca cea mai bună garanție a securității aprovizionării cu energie. 	<p>împovărează Bugetul de Stat (fonduri necesare pentru protecția socială, reconversie profesională etc.).</p>

Din analiza rezultatelor actuale ale activității de extracție a minereurilor de uraniu din România se pot desprinde următoarele avantaje comparative și competitive:

- producția de minereu de uraniu poate asigura necesarul de consum al României, fiind un factor de asigurare a independenței energetice a țării, în situații de criză de orice natură;
- tehnologiile de extracție utilizate sunt adecvate caracteristicilor geologico-miniere ale zăcămintelor de uraniu și se situează la nivelul celor existente pe plan mondial;
- există întreaga infrastructură necesară extracției, prelucrării și transportului minereului de uraniu;
- calitatea combustibilului nuclear corespunde parametrilor calitativi pentru care este concepută să funcționeze CNE Cernavodă.

Obiectivul prioritar al strategiei de valorificare a resurselor de uraniu din România este subordonat scopului strategiei de asigurare a securității energetice în condițiile respectării cerințelor de protecție a mediului.

Obiectivele derivate, subordonate realizării obiectivului prioritar sunt:

- corelarea acțiunilor de restructurare a activității de exploatare a minereului de uraniu cu programul energetic de punere în funcțiune a grupurilor de la centralele nucleare-electrice în perioada 2002-2035;
- realizarea unui sector de extracție eficient prin reducerea și, în final, eliminarea subvențiilor destinate acoperirii pierderilor de exploatare, transferurilor și investițiilor de la obiectivele cu pierderi mari și creșterea alocațiilor pentru închiderea minelor neviabile, refacerea mediului și atenuarea impactului social;
- re tehnologizarea și modernizarea proceselor de exploatare minieră și de preparare a minereurilor radioactive la obiectivele viabile sau cu posibilități de viabilizare.

Strategia de valorificare a resurselor de uraniu trebuie să mai aibă în vedere și următoarele aspecte:

- rezervele geologice de minereu de uraniu asigură producția pentru mai multe decenii și reprezintă o sursă sigură indiferent de capriciile piețelor internaționale;
- capacitățile de producere a energiei electrice și termice prin arderea cărbunelui vor reprezenta, cel puțin pe termen scurt și mediu, o pondere

---

importantă în industria energetică având în vedere creșterile de prețuri la petrol și gaze din import, dar și necesarul de investiții pentru dezvoltarea domeniului energetic nucleare;

- restrângerea activității din acest domeniu prin închiderea minelor considerate neviabile va determina o nouă creștere a șomajului ceea ce necesită identificarea resurselor și mecanismelor de atenuare a impactului social.

Bibliografie

- *** *Ajustări structurale în domeniul extractiv, energetic și de prelucrare primară în perspectiva integrării României în structurile economice ale Uniunii Europene*, CIDE, 1996-1998.
- *** *Strategia valorificării cărbunelui în industrie*, Centrul de Economie a Industriei și Serviciilor, Institutul de Economie Mondială, Ministerul Industriei și Resurselor – 2002.
- *** *Strategia privind valorificarea resurselor naturale în industria României – domeniul uraniu* – Institutul de Cercetări și Proiectări pentru Metale Rare și Radioactive, Centru de Economia Industriei și Serviciilor, Institutul de Economie Mondială, 2002.
- *** *Strategia industriei miniere din România, pe termen mediu 2000-2005 și perspectiva anului 2010* – Ministerul Industriei și Comerțului, Direcția Generală Mine-Geologie, februarie 2000.

Capitolul 4

ANALIZA SWOT A SECTORULUI EXTRACTIV AL HIDROCARBURILOR

Marius BULEARCĂ

România este recunoscută în literatura de specialitate ca prima țară din lume cu producție de țiței înregistrată, de 275 tone extrase, în anul 1857. În ceea ce privește exploatarea gazelor naturale, aceasta a demarat încă din anul 1909, prin sonda nr. 2 Sărmășel, când s-a pus în evidență primul zăcământ de gaze din Bazinul Transilvaniei.

Activitățile de cercetare geologică au permis ca în cei peste 135 de ani cât însumează istoria exploatării petrolului și gazelor naturale în România, să fie puse în evidență 380 de structuri cu petrol și 154 de structuri cu gaze naturale, distribuția acestora fiind neuniformă pe cuprinsul țării.

Astfel, România are pe uscat și pe mare o suprafață cu roci sedimentare condiții de acumulare a hidrocarburilor de circa 130 mii km². În această suprafață condițiile geologice sunt foarte diferite având o influență importantă asupra activității de explorare și exploatare. Lucrările seismice și de foraj geologic până la 4000 m pot fi considerate ca foarte avansate în toate unitățile geologice, exceptând Zona Carpaților Orientali unde tectonica este foarte complicată, tehnologiile de prospecțiune nu sunt suficiente, iar căile de acces nu permit o dezvoltare sistematică a lucrărilor geologice.

Calitativ, țițeiul extras în România este comparabil cu cele mai bune exploatare pe plan mondial (0,4-0,6% sulf, greutate specifică medie), fapt care contribuie la reducerea substanțială a cheltuielilor de transport și depozitare și la creșterea randamentului de procesare în rafinării. În ceea ce privește gazele naturale, acestea sunt comparabile cu cele mai bune exploatare pe plan mondial, gazele sunt foarte pure, având un conținut mare de metan (de 99,17-99,77% metan, restul azot, oxigen și bioxid de carbon), nu au compuși cu sulf, au un procent redus de gaze inerte, calități care fac avantajoasă utilizare lor nu numai în producerea energiei, dar și în domeniul sticlăriei, tratamentelor termice, îngrășămintelor, maselor plastice, produselor farmaceutice etc.

Analiza SWOT a activității celor două industrii de extracție a hidrocarburilor a condus la identificarea următoarelor puncte forte și puncte slabe, pe de o parte, respectiv a unor oportunități și amenințări, pe de altă parte.

Punctul forte cel mai important al Petrom este integrarea activităților sale, din sectorul de explorare și producție țiței și gaze – până la vânzarea carburanților. Are, de asemenea, infrastructura bună, deși destul de veche, pentru a lega și sprijini lanțul de distribuție.

Producția Petrom de țiței și gaze, și rezervele de țiței, sunt modeste în comparație cu companiile petroliere "supermajore" ca ExxonMobil, Shell, BP și țări producătoare ca Arabia Saudită, Iran, Emiratele Arabe Unite și Kuweit.

Principalul indicator de măsurare a competitivității în acest sector este costul activităților de descoperire și extragere țiței și costul înlocuirii rezervelor. În comparație cu concurenții internaționali, poziția Petrom este slabă, iar costurile sale de descoperire și extracție sunt relativ mari (în special, pentru activitățile pe uscat). Rata înlocuirii rezervelor este mică (în prezent, în jur de 25%).

Ținând seama de starea factorilor de producție din *industria extractivă a țițeiului*, analiza SWOT pune în evidență următoarele elemente specifice companiei (tabelul nr. 1) și, respectiv, sectorului (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 1

Analiza SWOT a companiei PETROM

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • activitățile integrate • contribuția EBITDA, recent mare • cota mare de piață 	<ul style="list-style-type: none"> • surplusul de personal și birocrație • implicarea statului încă prezentă • activele vechi
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • restructurarea • reducerile de costuri • privatizarea 	<ul style="list-style-type: none"> • prețul mic al țițeiului pe piața internațională • rezistența la schimbare • programul ambițios de investiții (și necesitățile de împrumuturi aferente)

Tabelul nr. 2

Analiza SWOT a sectorului de explorare-extracție țiței

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • contribuția mare la EBITDA • poziția dominantă pe piața internă • circuitul integrat al hidrocarburilor • cash flow puternic la un preț internațional mare al țițeiului 	<ul style="list-style-type: none"> • producția în scădere • baza de producție divers fragmentată • costuri mari de producție • zăcămintele situate departe de locul de prelucrare • rezolvarea problemelor istorice de mediu
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • diversificarea în exterior • transferul de abilități/experiență • privatizarea • controlul costurilor-raționalizarea 	<ul style="list-style-type: none"> • expunerea la prețul mic al țițeiului de pe piața internațională • obligațiile de mediu • rentabilitatea mică a investițiilor suplimentare • costurile de închidere de sonde

În aceste condiții, se anticipează că Petrom va rămâne doar un producător de țiței intern deoarece nu are suficiente resurse financiare pentru a participa în societăți mixte care dezvoltă proiecte, dar în zone mari, implicând risc foarte mare.

De altfel, importanța valorificării acestor oportunități, pe de o parte, precum și necesitatea impulsivității activității de explorare, bazată pe reevaluări conceptuale și tehnologii moderne, pe de altă parte, a fost înțeleasă încă din anul 1990; atunci, un număr de 15 perimetre, situate în principalele bazine petroliere ale țării, au fost oferite în vederea încheierii unor contracte de explorare și împărțire a producției.

Patru dintre acestea au făcut obiectul unor acorduri încheiate cu companii prestigioase ca Shell, Amoco și Enterprise. Perimetrele concesionate de Shell și Amoco, Transilvania Nord (presalifer), respectiv Lapoș, nu au probat așteptările, ceea ce a condus la încetarea acordurilor după faza de explorare, dar nu înainte ca fiecare din aceste companii să efectueze programe de explorare complexe, evaluate la peste 50 mil.dolari. Perimetrul Midia, în care a fost descoperit un zăcămând de gaze pe structura Doina și Pelican au fost transferate de compania Enterprise firmei ARCO, care la rândul ei le-a transferat companiei Paladin. Compania Paladin a continuat explorarea perimetrelor amintite cu programe de investigare seismică și săparea unei noi sonde, care a confirmat doar parțial ideea de proiectare.

Ulterior, în anul 1995, Regia Autonomă Petrom a încheiat un contract de explorare și împărțire a producției pentru perimetrul Moinești cu compania MMS, devenită ulterior Ramco. În cadrul acestui acord, aflat în derulare, a fost realizat un volum important de lucrări seismice, concretizate prin proiectarea unei sonde, în curs de finalizare.

Crearea cadrului legal și instituțional adecvat în industria petrolieră, a permis stabilirea unor relații noi, pe baza unor acorduri de concesiune, încheiate între Agenția Națională pentru Resurse Minerale, în calitate de reprezentant al Statului, și companiile petroliere. Acest proces, început în anul 1993, prin înființarea Agenției Naționale pentru Resurse Minerale, continuat prin adoptarea Legii petrolului, în anul 1995, a cuprins mai multe etape și a condus, ca, până în prezent, cca 80% din suprafața țării, care prezintă perspective petroliere, să facă obiectul unor acorduri de concesiune pentru explorare, dezvoltare și exploatare petrolieră, în derulare sau în curs de aprobare.

Într-o primă etapă, s-a acordat dreptul de administrare pentru 19, respectiv 14 perimetre, situate în zone cu prospectivitate ridicată, entităților românești Petrom și Romgaz, care, la momentul adoptării Legii petrolului, aveau statut de regii autonome. Pentru aceste perimetre au fost încheiate acte de administrare, care, o dată cu schimbarea statutului entităților amintite în societăți naționale, respectiv comerciale, au fost înlocuite prin acorduri de concesiune. În aceste perimetre, deși programul minim de explorare a fost realizat în mare măsură, urmând să fie finalizat la sfârșitul acestui an, descoperirile de noi rezerve s-au menținut la un nivel modest. Aceste rezerve "probabile" și "posibile", urmează să fie eventual promovate la rezerve sigure, după evaluarea acestora prin exploatare experimentală și săparea unor noi sonde.

Perimetrele rămase disponibile, în urma atribuirii în administrare a zonelor cele mai favorabile către Petrom și Romgaz, situate, în general, în bazine caracterizate printr-un grad mai redus de cercetare și având condiții geologice și de teren complicate, ceea ce în mod evident implică un important efort financiar și

angajarea unor tehnologii de explorare de vârf, au fost oferite spre concesiune, în trei runde succesive de ofertare publică. Rezultatele organizării acestor runde de licitație pot fi considerate, ca mulțumitoare.

În prima rundă de licitație, organizată în anul 1996, dintr-un număr de 15 perimetre oferite au fost încheiate 6 acorduri de concesiune cu companiile Hemco-Redeco pentru perimetrele Constanța și Alexandria, Forest Oil pentru perimetrele Greșu și Nereju și un consorțiu, al cărui participant majoritar este compania Tullow, pentru perimetrele Brateș și Vălenii de Munte. În cadrul prevederilor acestor acorduri, aflate în derulare, a fost realizat programul de investigare geologică, geochimică, geofizică și parțial programul de foraj.

În runda a doua de ofertare au fost încheiate acorduri petroliere pentru perimetrele Sud București cu Hemco-Redeco și Pâncota cu GTI, o firmă românească cu capital privat.

În runda a treia au fost negociate și semnate acorduri petroliere pentru 5 perimetre cu firmele Sterling Resources (Sud Craiova), Ramco, Europa Oil & Gas și Millennium (Rodina și Cujești), Ramco, Europa Oil & Gas și Millennium și Romgaz (Bacău) și Forest Oil (Focșani), o parte dintre acestea aflate încă în proces de aprobare.

Necesitatea atragerii unor investitori străini, care dispun de fonduri și tehnologii adecvate abordării unor perimetre complicate, a fost înțeleasă și de Petrom și Exprogaz, care au transferat o parte din drepturile și obligațiile aferente acordurilor petroliere pentru perimetrele Neptun, situat în zona offshorului adânc, și Transilvania Sud, companiilor TotalFinaElf, respectiv Wintershall.

Pe plan internațional, Petrom are concesionate în Kazakhstan trei perimetre de explorare – extracție pe care au început lucrările de foraj și reparare sonde de producție, iar din anul 2002 s-a început punerea în producție a sondelor. În India, Petrom s-a angajat în faza a II-a de explorare; pe un perimetru concesionat s-au întocmit programe de lucrări; se vor continua participările la licitații pentru obținerea de noi concesiuni.

Oricum, industria petrolieră românească va rămâne în continuare pe piața internațională a serviciilor cu asistență tehnică, platforme de foraj marin, tehnologii etc.

În ceea ce privește *exploatarea gazelor naturale*, având în vedere starea factorilor de producție, analiza SWOT pune în evidență următoarele elemente specifice ale companiei (tabelul nr. 3) și, respectiv, ale pieței și produsului (tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 3

Analiza SWOT a companiei ROMGAZ

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • imaginea bună a companiei • personalul specializat și cu experiență în domeniu • laboratorul cu dotare la nivelul standardelor internaționale (care poate face 	<ul style="list-style-type: none"> • dificultăți mari în recuperarea creanțelor • numărul mic de zăcăminte noi descoperite • nerealizarea planului de investiții

Puncte forte	Puncte slabe
determinări petrofizice, determinări petrografice, determinarea compoziției elementale a probelor solide și lichide prin spectrometrie în plasmă, determinări cromatografice, precum și pentru activitate proprie de microproducție, o gamă variată de produse spumogene)	datorită lipsei de lichidități <ul style="list-style-type: none"> lipsa unui sistem informativ integrat
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> efectuarea de prospecțiuni geologice pentru descoperirea de noi zăcăminte colaborările cu firme străine pentru efectuarea în comun de lucrări perfecționarea personalului 	<ul style="list-style-type: none"> zăcămintele existente sunt în curs de epuizare (depletarea fiind avansată) factorii de ordin politic și legislativ posibilitatea prescrierii creanțelor creșterea arieratelor

Tabelul nr. 4

Analiza SWOT a pieței gazelor naturale și a produsului

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> cota de piață bună a produsului – 60% calitatea superioară a produsului, putând fi procesat (chimizat) cererea este mai mare decât oferta posibilitatea înmagazinării gazelor gazul metan este mai puțin poluant decât cărbunile și derivatele petroliere 	<ul style="list-style-type: none"> gama limitată de produse și servicii oferta de produse și servicii este prea puțin cunoscută pe piața externă diversificarea slabă a numărului de clienți
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> cererea de gaze rămâne ridicată liberalizarea pieței posibilitatea livrării gazelor direct la clienți 	<ul style="list-style-type: none"> concurența din partea PETROM prin sistemul de coș legiferat în prezent, Romgaz suportă diferența dintre prețul gazelor importate și prețul reglementat al amestecului

Pe plan european, România deține o poziție favorabilă exploatării unui potențial de gaze naturale care să asigure instalații de depozitare a gazului din Asia Centrală sau orientul Mijlociu prin conducte spre Europa; de asemenea, nu trebuie neglijată posibila utilizare a rețelei de conducte existentă în nord-vestul României pentru furnizarea gazului rusesc spre Ucraina.

Pentru reabilitarea producției din structurile cu probleme deosebite SNGN Romgaz a desfășurat o serie de acțiuni cu firme specializate din străinătate, împreună cu care a efectuat operații de fracturare hidrolică, consolidări ale nisipului, perforări și reperforări în condiții speciale și cu dispozitive de mare

performanță, precum și acțiuni pentru îmbunătățirea calității gazelor și a măsurării comerciale a acestora, conform prevederilor ISO 9000.

De asemenea, SNGN Romgaz SA are în derulare și în perspectivă o serie de proiecte și parteneriate în toate domeniile din sfera sa de activitate: explorare, producție și înmagazinarea subterană a gazelor naturale.

În domeniul explorării, SNGN Romgaz SA are un contract în desfășurare cu compania germană Wintershall A.G. pentru explorare în perimetrul RG03 Transilvania Sud, cu compania britanică Ramco urmează a fi semnat un contract de explorare în două perimetre din zona nordică a Moldovei (Brodina și Cuejdu).

În domeniul exploatării s-a încheiat cu firma americană AMROMCO un Acord de Cooperare pentru un proiect de reabilitare a producției și a creșterii factorului de recuperare de pe 11 câmpuri productive de gaze naturale.

Cu Forest Oil International și Schlumberger, SNGN Romgaz se află într-o negociere competitivă pentru reabilitarea producției în câmpurile Laslău Mare și Păingeni.

În domeniul înmagazinării subterane a gazelor naturale s-a semnat cu AZOMURES un Acord de confidențialitate referitor la cooperarea pentru investiția la proiectul privind creșterea capacității de înmagazinare subterană a gazelor naturale în unul din depozite la Romgaz. De asemenea, s-a semnat cu RINGAS un Acord de Confidențialitate și autorizație de folosire a datelor tehnice în scopul participării la proiectul "Depozit de înmagazinare a gazelor naturale în structura Simnic Ghercești". Cu Gas de France s-a încheiat o convenție pentru a realiza împreună un studiu al potențialului de stocare în saline din România.

Totodată, cu Dreser-Rand s-a încheiat un contract pentru instalarea și punerea în funcțiune a unei stații de comprimare.

Cu firma norvegiană Marilis Norex s-a încheiat un Memorandum de Înțelegere referitor la realizarea unui proiect privind separarea și valorificarea He, N₂ și CO₂ conținute în zăcămintele de gaze în amestec din câmpurile concesionate de Romgaz.

Bibliografie

- Rugină A.N., *Principia Oeconomica, Fundamente noi și vechi ale analizei economice*, Editura Academiei Române, București, 1993.
- Anuarul Statistic al României*, INSSE, București, 2001, 2002, 2003.
- Jurnalul de petrol și gaze*, nr.6(24), Septembrie 2001.
- Strategia industriei de prelucrare de petrol (explorare, producție, rafinare, petrochimie, infrastructură și distribuție) în perioada 2001-2010*, Ministerul Industriei și Resurselor, Direcția Petrol-Gaze, 2001.
- Strategia valorificării resurselor naturale în industria României*, Ministerul Industriei și Resurselor, Institutul de Economie a Industriei și Institutul de Economie Mondială, 2002.

Capitolul 5

ANALIZA SWOT A SECTORULUI DE EXTRACȚIE A MINEREURILOR NEFEROASE

Cristian SIMA

- Resursele geologice avute la dispoziție în perimetrele aflate în exploatare au conținuturi în elemente utile reduse, unele fiind extrem de sărace.
- Condițiile geologice și miniere sunt dificile, metodele de exploatare practicate sunt de productivitate redusă și presupun costuri operaționale mari.
- Tehnologiile de lucru sunt în concordanță cu parametrii geologici și minieri ai zăcămintelor, dar se bazează pe utilaje și echipamente învechite. Tehnologiile de preparare înving cu dificultate conținuturile reduse ale minereului industrial, având extracții modeste și producând, uneori, concentrate de calitate redusă.
- Raportul venituri/costuri este mult subunitar, atât pe total, cât și pe fiecare perimetru minier în parte.
- În condițiile economiei de piață nu se poate fundamenta o strategie economică privind resursele de minereuri metalifere din zona de activitate a REMIN Baia-Mare, deoarece pentru nici un zăcământ nu se poate programa activitate de extracție fără subvenții. Probabil că zone punctuale din unele zăcăminte s-ar putea exploata rentabil, la capacități de producție foarte mici, într-un sistem artizanal, pe durate determinate.
- Sectorul de minereuri nu poate funcționa fără subvenții și alocare de fonduri de la buget pentru re tehnologizări și modernizări. Deși atât în varianta I, cât și în varianta II, sunt prevăzute fonduri importante pentru investiții de capital, eficiența economică nu se îmbunătățește, cheltuielile la 1000 lei producție marfă rămânând ridicate. Varianta III, care prevede eliminarea subvenției pentru acoperirea pierderilor de producție din anul 2005 și în perspectivă, conduce practic la oprirea, cu excepția a 4 exploatări, a întregului sector de exploatare a minereurilor (CN REMIN Baia Mare și CN MINVEST Deva) și disponibilizarea a peste 1300 de lucrători. Pe lângă aspectul social deosebit, în această variantă apare și faptul că în România nu se vor mai produce practic metale neferoase cupru, plumb și zinc, metalurgia neferoasă urmând să importe întreaga cantitate de concentrate;
- Având în vedere implicațiile majore atât în plan economic, cât și social, ca urmare a adoptării variantelor I și II sau a variantei a III-a, este necesară o decizie politică la nivel guvernamental, coroborată cu unele aspecte ale siguranței naționale. Fie se alege una din variantele I sau II, și atunci activitatea continuă, însă cu alocarea fondurilor la un nivel decent astfel încât să nu se mai creeze pierderi peste subvenții și să se rezolve aspectele sociale, fie se alege varianta a III-a în care minele nerentabile se închid și lucrătorilor din sistem li se oferă alte alternative, bine conturate, fără a se produce convulsii sociale;

- O soluție posibilă pentru reducerea aportului bugetar al statului în ramura minereurilor neferoase, ar fi constituirea unor sisteme integrate pentru acest domeniu (producători minieri, producători de metale și producători de produse finite din metal-laminate, conductori, țevi și conducte etc.), similar celor existente în alte țări.

A. Puncte forte	B. Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Pe anumite sectoare activitatea de exploatare poate fi concesionată unor investitori care ar putea contribui la capitalizarea firmei; • Se înregistrează un raport favorabil companiei între durata de încasare a banilor de la clienți și durata de plată a furnizorilor; • Există întreaga infrastructură necesară extracției, prelucrării și transportului minereului și aceasta este concentrată într-o arie geografică restrânsă. Există toate utilitățile necesare continuării activității de producție; • Pierderile din exploatare prezintă tendință de reducere; • Existența bazei de materii prime cu perspective de exploatare până în anii 2010-2020, care permite: <ul style="list-style-type: none"> – asigurarea din țară a materiei prime pentru industrie; – ocuparea forței de muncă și reducerea șomajului; – asigurarea unei baze strategice pentru situații deosebite; – menținerea unui anumit nivel de forță de muncă specializată; – menținerea în activitate a unor zone din țară unde relieful terenului nu permite o agricultură extinsă; – asigurarea necesarului de trai pentru un anumit număr de personal și familiile acestora și în mod deosebit în zone monoindustriale, cu puține alternative sociale; 	<ul style="list-style-type: none"> • Condiții geologice de extracție dificile; • Toate soldurile de gestiune prezintă valori negative care confirmă ineficiența activității derulate de companii și exploatarea miniere; • Confruntarea cu un dezechilibru financiar major a condus la dependența de finanțare prin credite și pe bază de surse atrase de la terți care au generat penalizări substanțiale; • Gradul de lichiditate a firmei este scăzut ceea ce confirmă faptul că aceasta face față cu greu obligațiilor de plată curente; • Companiile înregistrează constant pierderi nepunându-se problema nivelului de rentabilitate pe care îl generează, ci cel mult limitarea volumului pierderilor; • Minereurile din zăcăminte au un conținut redus de substanță utilă; • Majoritatea agenților economici din sector necesită subvenții de la buget pentru susținerea producției; • Generează efecte poluante pentru ape și soluri, care necesită fonduri importante pentru ecologizare conform legislației naționale și europene (legea mediului și a apelor); • Tehnologiile și echipamentele din dotare sunt uzate fizic (durata de viață depășită cu 50-100%) și moral (producția anilor 70-80) necesitând investiții importante pentru înlocuirea acestora; • Menținerea programului de lucru la 6 ore în subteran și a săptămânii de 5-6

A. Puncte forte	B. Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - asigurarea unei dezvoltări pe orizontală pentru celelalte ramuri industriale (energie, construcții de mașini, electrotehnică, siderurgie, metalurgie etc.); - asigurarea unei cantități importante de metale prețioase pentru trezoreria națională. 	<p>zile lucrătoare în uzinele de preparare, produc efecte negative asupra producției;</p> <ul style="list-style-type: none"> • leșirea din sistem prin disponibilizări repetate și închiderea unor mine a 71% din personalul existent la nivelul anului 1989, din care, peste 60% personal specializat și încadrat în producția de bază; • Exploatarea minereurilor neferoase a contribuit la crearea de zone monoindustriale, generând probleme sociale majore; • Necorelarea subvenției specifice cu conținutul în substanță utilă la principalele metale.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Introducerea tehnologiilor moderne în industria extractivă, care vor contribui la creșterea eficienței și la scăderea costurilor de extracție și preparare. Dacă investițiile se vor face în exploatările miniere performante și în tehnologiile de extracție și preparare, atunci va avea loc o continuă scădere a costurilor în paralel cu creșterea gradului de protecție a mediului; • Întreaga industrie extractivă a minereurilor neferoase permite dezvoltarea unei rețele de întreprinderi mici și mijlocii care să îi furnizeze bunuri și servicii; 	<ul style="list-style-type: none"> • Abundența resurselor pe plan mondial și marea diversitate geopolitică a ofertei; • Conținutul de substanță utilă mai mic decât cel al minereurilor exploatare pe plan mondial; • Costurile medii de producție ale minereurilor neferoase sunt de 3-4 ori mai mari decât cele înregistrate pe plan internațional. • Diversitatea furnizorilor din afară; • Dependența prețurilor minereurilor neferoase de cotațiile internaționale; • Restrângerea activității extractive, în scopul eficientizării, care declanșează efecte sociale negative și împovărează Bugetul de Stat (sunt necesare fonduri pentru protecție socială, reconversie profesională etc.) • Comerțul internațional cu minereuri neferoase transportate pe căi maritime, care va avea un rol principal în aprovizionarea pieței mondiale cu minereuri.

Capitolul 6

ANALIZA SWOT A SIDERURGIEI ROMÂNEȘTI

Teodor POPESCU

Industria siderurgică continuă să fie o componentă strategică a economiei oricărui stat industrializat. Din acest motiv, guvernele țărilor mari producătoare de oțel țin permanent sub control acest domeniu. La nivelul UE există o strategie coerentă și foarte bine consolidată privind perspectiva evoluției industriei siderurgice și a pieței oțelului.

Prin acordurile încheiate între România și UE, după integrarea noastră în piața unică europeană, producția de oțel a României va trebui să se situeze la un nivel care să nu depășească 9,14 mil. tone/an.

În perspectiva anilor 2010-2020 trebuie să gândim siderurgia românească ca un sector bine proporționat și echilibrat, cu unități siderurgice viabile, integrate în piață

Chiar dacă, în acest moment, marea majoritate a întreprinderilor siderurgice românești nu mai sunt proprietate de stat, rolul acestuia în dezvoltarea în perspectivă a acestei industrii nu poate fi neglijat.

Strategia de restructurare și reindustrializare a siderurgiei românești poate fi influențată doar în mică măsură de Guvernul român. Principala pârghie deținută în acest moment de Guvern constituind-o domeniul legislativ.

Pentru piața externă, pornind de la realitățile dure ale concurenței pe piața globalizată, se preconizează consolidarea segmentului de piață deținut. În condițiile unei conjuncturi favorabile, cum este cea din anul acesta, siderurgia românească are rezervele de capacitate necesare pentru satisfacerea unor cerințe sporite ale pieței externe. Totuși, persistă necesitatea realizării unor investiții semnificative care să permită obținerea unor produse competitive (calitate-cost), în special în domeniul produselor lungi și plate.

În condițiile actuale, în care sectorul este privatizat aproape în totalitate, sarcina investițiilor revine proprietarilor, rolul statului fiind acela de a crea cadrul legislativ propice realizării investițiilor. Statul român, prin intermediul APAPS, trebuie să supravegheze îndeaproape realizarea tuturor obligațiilor asumate de noii proprietari prin contractele de privatizare, în special în domeniul investițiilor.

De remarcat că în contractele de privatizare au fost cuprinse obligațiile investiționale globale, modul și valoarea investițiilor fiind de competența totală a proprietarilor, în conformitate cu strategia de dezvoltare a societăților respective.

Investițiile din siderurgie sunt deosebit de mari și au termene de recuperare foarte lungi. Pentru a avea o imagine clară a efortului investițional necesar restructurării și modernizării în siderurgie prezentăm cheltuielile realizate în perioada 1975-1995 în Japonia - 2.450 euro/tonă, Uniunea Europeană - 1600 euro/tonă și SUA-320 euro/tonă.

Analiza SWOT a siderurgiei românești scoate în evidență următoarele aspecte majore:

Puncte forte:

- Asigură aproape în totalitate necesarul de produse din oțel al pieței interne. În anul 2002 importurile au acoperit doar 10% din necesarul de produse siderurgice al pieței interne. Astfel, pentru produsele plate, la un consum de 1,67 mil. tone importurile au fost de 0,14 mil. tone, pentru produsele lungi, la un consum de 998 mii tone importurile au fost de 87 mii tone, iar pentru țevi, la un consum de 236 mii tone, importul a fost de 34 mii tone.
- Realizează o balanță comercială excedentară. La nivelul anului 2002 excedentul a fost de 420 mil. USD, în condițiile în care cca 50% din exporturi merg pe relația UE.
- Cheltuieli foarte mici cu forța de muncă. Raportul dintre câștigurile salariale ale siderurgiștilor români și cei din UE sunt de 1 la 8.

Puncte slabe:

- Ponderea foarte scăzută în totalul producției a produselor speciale – tablă și benzi acoperite, profile speciale, sârme din oțeluri aliate și înalt aliate;
- Productivitate foarte redusă datorită atât numărului mare de angajați, cât și menținerii în funcțiune a unor utilaje uzate fizic și moral;
- Realizarea unei producții orientate preponderent spre produsele cu valoare adăugată relativ redusă;
- Necesitatea realizării unor investiții relativ ridicate orientate în special spre sectorul de prelucrări finale, în scopul modernizării structurii de producție.

Politica Guvernului în sectorul siderurgic în următorii ani se va axa în principal spre creșterea competitivității sectorului. Principalele măsuri destinate atingerii acestui obiectiv sunt:

- continuarea privatizării și a restructurării, inclusiv prin închiderea capacităților neviabile;
- asigurarea unui mediu de afaceri favorabil, bazat pe o legislație simplă, coerentă și stabilă;

Actualii proprietari ai unităților siderurgice vor trebui să facă investiții majore în următorii 5-10 ani pentru a se menține pe piață. Principalele direcții de acțiune sunt, în opinia noastră, următoarele:

- restructurarea selectivă a sectorului, urmărindu-se, în principal, renunțarea la produsele și tehnologiile necompetitive;
- îmbunătățirea structurii producției, astfel încât, oferta de produse cu un grad ridicat de prelucrare și cu valoare adăugată mare să crească semnificativ;
- reducerea consumurilor materiale și energetice și, implicit, scăderea accentuată a costurilor de fabricație;
- realizarea de investiții majore în domeniul protecției mediului și a reconstrucției ecologice în conformitate cu normele existente la nivelul UE;
- creșterea performanțelor manageriale.

Capitolul 7

ANALIZA SWOT A SECTORULUI DE PRODUCERE A ENERGIEI ELECTRICE ȘI TERMICE

Maria BĂDILEANU

Contextul internațional al alocării resurselor energetice are o importanță covârșitoare pentru analiza condițiilor utilizării acestora în industria energetică românească, o industrie dependentă de importuri.

Principale aspecte care caracterizează situația asigurării cu energie a țărilor Uniunii Europene sunt:

- creșterea dependenței energetice de sursele externe de energie; astfel, pe baza prognozelor existente, dependența de importuri va atinge în cca 20-30 de ani, în medie, 70% (90% pentru țiței, 70% pentru gaz și aproape 100% pentru huiță);
- capacitatea extrem de limitată de a influența condițiile ofertei de energie;
- imposibilitatea de a răspunde provocării schimbărilor climatice, de a respecta angajamentele prevăzute în Protocolul de la Kyoto.

Procesul de acceptare a noi membri va accentua dependența energetică a Uniunii. Astfel, importurile de gaz ale țărilor candidate vor crește de la 60, la 90% din cerere, iar cele de petrol de la 90, la 94%. Între timp, aceste țări care acum sunt exportatoare de cărbune, vor trebui să importe 12 % din necesar în perspectiva anilor 2020, sub impactul restructurării acestui sector.

Dependența energetică va avea efecte diferite de la o țară la alta, în funcție de structura pieței internaționale a fiecărei resurse energetice, astfel:

- impactul instabilității ofertei de energie va fi direct proporțional cu gradul de dependență de sursele externe. Impactul va fi cu atât mai mare cu cât țările furnizoare sunt ele însele vulnerabile la instabilitatea politică;
- nivelurile prețurilor vor depinde de măsura în care resursa beneficiază de o piață internațională. De exemplu, 57% din țițeiul consumat este tranzacționat pe plan internațional, doar 20% din cel de gaz și 15% din cel de cărbune.

România dispune de un potențial diversificat de resurse energetice: combustibili fosili, hidroenergie și anumite surse neconvenționale.

Resursele energetice disponibile determină configurația capacităților de producție din industria energiei electrice. Sistemul energetic național dispune de o structură echilibrată în care centralele pe cărbune dețin 35%, din capacitatea totală instalată, cele hidro 36%, iar cele care funcționează pe hidrocarburi și combustibil nuclear 25%, respectiv 4%.

Producția internă de lignit asigură cererea societății Termoelectrica; pentru huiță, societatea apelează la importuri. În perspectiva anului 2015, ponderea cărbunelui în producția de energie electrică va spori până la aproape 45% (lignit-

cca 35% și ulei – 10%), creștere datorată competitivității centralelor pe cărbune comparativ cu cele pe hidrocarburi.

Industria energiei electrice depinde de importurile de hidrocarburi. În anul 2002 dependența de import pentru asigurarea resurselor energetice se ridică la aproximativ 77% pentru păcură și 40% pentru gaze naturale.

Societatea Hidroelectrică este vulnerabilă la caracteristicile hidrologice ale anului. Potențialul hidroenergetic tehnic amenajabil este de 36000 GWh/an (din care cca 50% este deja exploatat), iar cel economic amenajabil este de 23000 GWh/an. De menționat este faptul, că într-un an mediu hidrologic se pot produce 16080 GWh.

Combustibilul nuclear este asigurat din surse interne. Resursele de uraniu ale României pot asigura funcționarea, până în anul 2036, a grupului 1 al centralei nucleare-electrice de la Cernavodă și, timp de 40 de ani, a grupului 2. În context, subliniem că gradul de dependență al Uniunii Europene de importurile de uraniu este de 95%.

Factorul de producție “muncă”

Principalele elemente definitorii ale factorului muncă din industria energetică pot fi rezumate astfel:

- Industria energiei electrice beneficiază, conform clasificării lui Porter, atât de forță de muncă specializată (personalul angajat la centrala nuclearelectrică, dispecerii energetici etc.), dar și de forță de muncă de uz general (electricieni, economiști, chimiști etc.).
- Structura forței de muncă din industria energiei electrice în funcție de nivelul de calificare arată o pondere de cca 15-20% a persoanelor cu studii superioare.
Până în prezent nu s-au înregistrat conflicte majore de muncă, deoarece:
- reducerile de personal au fost efectuate prin externalizări ale unor activități (de exemplu reparații) sau ale unor centrale electrice (către consiliile populare sau prin pensionare înainte de termen;
- pregătirea forței de muncă din industria energiei electrice a permis dobândirea unor noi locuri de muncă fără problemele existente, de exemplu, în minerit;
- amplasamentul centralelor electrice, situate în sau lângă marile aglomerări urbane, nu a generat probleme de strămutare a celor disponibilizați.

Factorul de producție “capital”

În industria energiei electrice există un excedent important de capacități de producție. În anul 2003, puterea instalată în Sistemul Energetic Național era de 17926 MW (față de 19172 MW la sfârșitul anului 2001), puterea maximă produsă fiind de 8356 MW. În anul 2001, puterea aflată la dispoziția Operatorului de sistem era de 16825 MW, aceasta în condițiile în care, spre exemplu, în luna ianuarie a anului 2001 vârful orar de consum a înregistrat cca 8700 MW. Structura puterii instalate în funcție de tipul de purtător de energie era în anul 2003 următoarea: capacități termoelectrice – 11133 MW, din care pe cărbune 6139 MW și pe hidrocarburi 4994 MW; capacități hidroenergetice – 6086 MW; capacități nucleare: 707 MW.

Centrale electrice cu funcționare pe bază de combustibili fosili

Din totalul puterii instalate, circa 74,5% reprezintă grupurile cu o vechime de peste 20 de ani, circa 24% grupuri cu vechime cuprinsă între 11-20 de ani, 0,75% cu vechime între 6 -10 ani și 0,75% grupuri între 1-5 ani.

Capacitatea grupurilor de a răspunde solicitărilor Dispecerului Energetic Național este evidențiată de disponibilitatea de timp, cu valori cuprinse între 75 - 100% (excepții (grupul nr. 6 Mintia – 41,5% și grupul nr. 6 Turceni – 50,2%), fapt remarcabil ținând cont de durata de viață a instalațiilor.

Producția de energie electrică se realizează în principal în grupuri de condensatie de mare putere.

Automatizarea grupurilor este neperformantă și nu răspunde cerințelor Uniunii pentru Coordonarea Transportului Electricității (UCTE).

Normele de emisii impuse de Comunitatea Europeană nu sunt respectate, însă există programe de conformare.

Hidroelectrică

Puterile instalate în hidroagregate sunt cuprinse între 5-190 MW, 37% din acestea având durata normată de viață depășită.

Principala problemă a societății este lipsa resurselor financiare pentru finalizarea lucrărilor demarate la o serie de obiective hidroenergetice.

Nuclearelectrică

Continuarea lucrărilor la CNE ar permite realizarea independenței energetice a țării, ținând seama și de posibilitățile industriei românești de a asigura producția combustibilului nuclear, apa grea și majoritatea echipamentelor necesare. Producerea electricității în centrala echipată cu acest tip de reactoare permite realizarea unor prețuri competitive în raport cu alte tehnologii.

Transelectrica

Gradul de uzură este foarte ridicat atât la stațiile electrice (56%), cât și la liniile electrice aeriene de 220 - 750 kV (50%).

Integrarea SEN în structurile energetice europene poate asigura creșterea rentabilității în activitatea de producere a electricității, utilizarea eficientă a resurselor, conservarea energiei, protecția mediului și securitatea nucleară.

Instalațiile de telecomunicații și tehnologia informației sunt în marea lor majoritate depășite, dispunând de capacități foarte mici de operare care nu mai corespund cerințelor moderne de conducere prin dispecer și funcționării interconectate a SEN la UCTE și nici pieței liberalizate de energie.

Electrică

În perioada 2000-2003 au fost făcute investiții în valoare de 325,98 milioane dolari SUA, care au vizat lucrări de reabilitare-modernizare, electrificări (au fost

racordate la rețelele electrice 29623 gospodării) și proiecte în domeniul automatizărilor, telecomunicațiilor și informaticii de proces (implementarea sistemului integrat de management SAP R-3, a sistemului de automatizare a distribuției etc.).

În prezent, structura organizatorică a sistemului de distribuție și furnizare a energiei electrice cuprinde opt filiale, dintre care două privatizate în favoarea investitorului italian ENEL SpA (Electrica Banat S.A. și Electrica Dobrogea S.A.) și alte șase deținute de societatea Electrica S.A.

Se poate spune că sectorul de producere a energiei electrice este deja integrat în structurile Uniunii Europene.

SEN îndeplinește condițiile pentru funcționarea sincronă permanentă cu sistemul UCTE. La recomandarea Comitetului Director, pe 8 mai 2003, la Madrid, Adunarea Generală a UCTE a decis să atribuie CN Transelectrica SA "calitatea de membru UCTE cu drepturi depline și permisiunea de funcționare sincronă permanentă cu sistemul UCTE".

Principala caracteristică a *cererii de energie electrică* este lipsa de elasticitate a acesteia, fapt ce amplifică vulnerabilitatea consumatorilor la abuzurile de putere dominantă în stabilirea tarifelor. Majoritatea țărilor dezvoltate caută să protejeze consumatorii împotriva abuzului prin poziția de monopol deținută de companiile de electricitate, și în special pe micii consumatori, împotriva pericolului de a fi folosiți pentru a intermedia subvenționarea marilor consumatori care pot avea opțiunea asupra sursei de alimentare sau a combustibilului. Inelasticitatea cererii este determinată, între altele, de: caracterul capital-intensiv al generării de electricitate care împiedică apariția producătorilor independenți; lipsa subsistențelor pentru majoritatea utilizărilor energiei electrice; slaba preocupare pentru conservarea energiei; dificultățile întâmpinate la negocierile cu furnizorii.

Încurajarea competiției este o condiție necesară, dar nu și suficientă pentru a aduce un număr suficient de concurenți care să elimine puterea pe piață a unor producători și să permită consumatorilor să beneficieze de prețuri mai mici ale electricității.

În Uniunea Europeană, la sfârșitul anului 2000, puteau fi identificate trei grupe de țări în funcție de gradul de deschidere a pieței: cinci țări erau liberalizate în proporție de 100% (Germania, Finlanda, Suedia, Marea Britanie și Norvegia); zece țări aveau un grad de deschidere a pieței de electricitate cuprins între 30% și 45% (Belgia, Danemarca, Spania, Franța, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Austria și Portugalia); și Grecia în care liberalizarea trebuia să înceapă în februarie 2001.

Prețurile electricității destinate sectorului industrial împart țările în trei categorii: Japonia, cu cele mai mari prețuri; Mexic, Canada și SUA cu cele mai mici prețuri; la mijloc se situează țările europene și Coreea.

Comparativ cu prețurile promovate pe piața internațională, nivelul actual al prețurilor din România se situează, în general, sub nivelurile înregistrate în majoritatea țărilor europene (tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Prețurile energiei electrice furnizate consumatorilor industriali și casnici în țările UE și în România

	Prețurile energiei electrice furnizate consumatorilor industriali (euro/MWh)			Prețurile energiei electrice furnizate consumatorilor casnici (euro/MWh)		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Belgia	75,2	76,0	83	118,4	113,7	122
Danemarca	55,8	63,9	66	78,1	86,5	93
Germania	66,9	68,5	73	122,0	126,1	137
Grecia	57,1	59,0	65	56,4	58,0	64
Spania	55,0	52,0	57	85,9	85,9	94
Franța	55,7	56,2	62	91,4	92,3	101
Irlanda	66,2	83,6	92	79,5	88,3	97
Italia	91,9	77,6	88	156,7	139,0	156
Luxemburg	63,2	64,5	71	112,0	114,8	126
Olanda	64,0	:	:	97,8	90,7	:
Austria	:	:	:	94,5	93,2	:
Portugalia	65,1	66,5	73	120,0	122,3	134
Finlanda	37,2	40,1	44	63,7	69,7	77
Suedia	31,3	31,0	33	62,9	70,1	76
Marea Britanie	66,1	61,4	63	99,6	103,1	107
UE15	64,4	62,0		103,0	103,3	
România		52,9	54		65,7	74

<http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop>, www.anre.ro

În structura prețului mediu al energiei electrice livrate consumatorilor casnici este prezentă taxa pe valoarea adăugată (de exemplu, în Franța, TVA este de 5.5% aplicată la componenta fixă a prețului, adică de cca 30% din valoarea facturii). Prețurile includ, de asemenea, taxe locale (cca 7.5% în Franța). În Danemarca, se aplică cele mai mari taxe (56% din prețul energiei), care includ o taxă de mediu reprezentând cca. 20% din nivelul total la taxelor (sau 9% din preț). În alte țări OCDE, ponderea taxelor în prețul electricității se situează în intervalul 15% și 20%, excepție făcând Marea Britanie (numai 7.5%). Majoritatea țărilor nu includ taxe în prețurile energiei livrate sectorului industrial (cu excepția TVA) (WEC, 2001).

În România, în anul 2003, ponderea elementelor de cost în prețul mediu al energiei electrice livrate consumatorilor finali arată că sectorul de producere deține o pondere de 59,22% (față de 60,7% în 2001), serviciul de transport – de 4,52% (față de 5,6% în 2001), distribuția incluzând și pierderile pe rețea de 20,76% (18,2% în 2001), serviciul de furnizare, de 6,35% (4% în 2001). Prețul actual de vânzare a energiei cuprinde o componentă de 6,28 % pentru

modernizarea Sistemului Energetic, valoare situată cu mult sub media celei aplicate în țările Uniunii Europene, care alocă 40-60% din venituri pentru lucrări de modernizare.

Prin ameliorările aduse sistemului de tarifarare a energiei electrice a fost posibilă eliminarea treptată a subvenției între consumatorii industriali și cei casnici, și reflectarea într-o manieră cât mai apropiată de realitate a comportamentului energetic al consumatorului.

Evoluția, în perioada 1997-2003, a prețului mediu de vânzare a energiei electrice arată o creștere de la aproximativ 40 \$/MWh în anul 1997, la 58,4 \$/MWh în luna septembrie a anului 2003.

Prețurile medii de vânzare a energiei electrice diferă în funcție de specificul societăților producătoare. Astfel, în timp ce Termoelectrica vinde electricitatea cu 43,7\$/MWh, Hidroelectrică o livrează cu 5,2 \$/MWh. De asemenea, prețurile variază în funcție de nivelul de tensiune (47,6 \$/MWh pentru înaltă tensiune, 56,1 \$/MWh pentru medie tensiune, respectiv 68,0 \$/MWh pentru joasă tensiune). La Termoelectrică, prima etapă de restructurare, cea a externalizării unor centrale la consiliile locale, acestea producând energie electrică doar ca o rezultată a energiei termice, a determinat scăderea costurilor societății cu 7-8%. Conform studiilor de fezabilitate, prin crearea filialelor de exploatare se vor reduce costurile, ajungându-se în 2004, la 30 \$/MWh prețul de producere a energiei electrice.

În perspectiva anilor 2008-2015, pe piața energiei electrice din România vor activa mai mulți producători termoelectrice și/ sau hidro, un producător din surse nucleare, centrale în cogenerare sau care utilizează resurse regenerabile, un transportator (aflat în proprietatea statului), distribuitori (societăți independente privatizate), furnizori pentru consumatorii eligibili, operatorul pieței (OPCOM), intermediari în tranzacțiile en-gros cu energie electrică. Se preconizează că, până în anul 2015, toți consumatorii vor fi eligibili.

Determinantul actual al progresului tehnologic în domeniul producerii energiei electrice este *protecția mediului*. Cercetătorii au formulat două obiective ambițioase: atingerea unui nivel zero al poluării atmosferice și reducerea emisiilor de CO₂. În aceste condiții, viitorul cărbunelui ca resursă generatoare de electricitate depinde, în mare măsură, de dezvoltarea tehnicilor care îl fac mai ușor de utilizat (precum gazeificarea) și de posibilitățile de diminuare a impactului asupra mediului prin tehnologii curate de ardere și reținere a bioxidului de carbon. Importanța cărbunelui în balanța energetică a României ne obligă să acordăm o atenție specială noilor tehnologii specifice. Progresul tehnologic generează noi structuri ale sistemelor energetice bazate pe cogenerare și poligenerare. Cogenerarea (producerea simultană a energiei electrice și a celei termice) și poligenerarea (producerea simultană de diverse combinații de combustibili sintetici, electricitate, energie termică și produse chimice) oferă perspective favorabile din punct de vedere economic, care facilitează dezvoltarea la scară industrială a tehnologiilor de producere a energiei bazate pe gazul de sinteză.

Așa cum raritatea resurselor generează o mentalitate inovativă, starea capacităților de producție ale SEN (gradul ridicat de uzură, vechimea mare) poate deveni sursă a avantajului competitiv – investițiile ar putea fi direcționate către

tehnologiile avansate și nu spre cele convenționale. România ar putea astfel realiza un salt tehnologic.

Tendențele de creștere a competiției sunt evidente, chiar dacă multe dintre aspectele legate de structura și reglementările piețelor concurențiale de electricitate rămân a fi rezolvate pe parcurs. Pe măsură ce aceste tendințe se accentuează, în special pe piața producerii (generării), relația dintre costul producerii electricității și prețul perceput pentru aceasta se va schimba în mod fundamental. În sistemul reglementat, prețurile au fost, în general, egale cu costurile medii de producere și de livrare la consumatori, inclusiv un profit prestabilit. Energia electrică trebuia vândută ca “pachet de servicii”, iar costurile agregate trebuia raportate la cantitatea vânzărilor pentru a determina prețul mediu al unui kWh.

Pe măsura dezvoltării piețelor concurențiale de energie, prețurile nu se vor mai stabili în funcție de costurile medii; diferitele servicii oferite - asigurarea rezervei turnante, stabilizarea tensiunii (controlul calității) etc. - vor fi tarificate separat. Pe piața spot, prețul generării de electricitate va fi stabilit pe baza costurilor de exploatare ale celei mai scumpe unități generatoare necesară pentru acoperirea cererii, sau ceea ce se numește costul marginal de producție.

Deși mulți specialiști se așteaptă ca prețurile să scadă pe măsură ce piața generării devine o piață concurențială, există situații în care acestea au tendințe crescătoare. Trecerea de la prețurile reglementate, la cele concurențiale nu este o garanție că prețurile vor scădea. În cazul în care costurile marginale sunt mai mici decât costurile medii istorice, prețurile se vor diminua o dată cu creșterea concurenței.

De asemenea, este probabil ca prețurile concurențiale să fie mai fluctuante decât prețurile medii istorice. Cei mai mulți consumatori nu sunt conștienți de variația zilnică sau sezonieră a costurilor de exploatare. În consecință, consumatorii vor fi confrunțați cu “volatilitatea” tarifelor diferențiate pe zone orare, care vor varia o dată cu costul producerii energiei. Aceasta poate crea confuzii pentru consumatori, dar le va și oferi oportunitatea de a-și reduce facturile la electricitate prin modificarea timpului de consum.

O altă implicație a deplasării către competiție este o mai bună orientare a pieței către clienți. Prețurile concurențiale vor conduce, probabil, la dezvoltarea unor noi oferte de produs din partea producătorilor de electricitate și a vânzătorilor de echipamente consumatoare de energie. Pe piața de astăzi, aproape toate entitățile energetice funcționează după aceleași standarde de fiabilitate și oferă servicii similare consumatorilor lor, deși există unele diferențieri de produs între diferitele clase de consumatori și prin programele de management al cererii practicate de multe dintre acestea.

Răspunsul consumatorilor la noile prețuri și noile oferte de produs pe piețele concurențiale vor varia în funcție de tipul consumatorului, valoarea atribuită serviciilor bazate pe electricitate, prețul și disponibilitatea unor surse alternative de energie și disponibilitatea noilor tehnologii care vor permite ca nivelul și programul consumului de electricitate să fie modificat cu ușurință.

Pe termen lung, noile tehnologii vor juca un rol-cheie în determinarea nivelului răspunsului consumatorului la modificarea prețurilor. În fața unor prețuri

fluctuante, vânzătorii de echipamente vor dezvolta, iar cumpărătorii vor căuta să cumpere, echipamente care vor permite un control mai bun al utilizării energiei. Astfel de contoare inteligente, care monitorizează utilizarea energiei minut de minut pătrund deja pe piețele țărilor dezvoltate. Combinarea acestui echipament cu un semnal de preț în timp real și capacitatea de a controla echipamentul respectiv vor permite utilizatorilor să-și reducă consumul în perioadele cu costuri ridicate. Succesul acestora va depinde de punerea în balanță a costurilor asociate noilor contoare, dispozitivelor de telecomunicație pentru transmiterea semnalelor de prețuri, pe de o parte, și a economiilor potențiale rezultate din deplasarea consumului către perioade de timp mai ieftine, pe de altă parte.

Din cele prezentate anterior, se pot desprinde principalele puncte forte, puncte slabe, oportunități și amenințări ale industriei de producere a energiei electrice:

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Sectorul energiei electrice este integrat în piața energetică a UE; • Poziția strategică a SEN la frontiera de Est a UCTE; • Nivelul tehnologic al centralei nucleare-electrice; • Legislația în domeniul nuclear aliniată la acquis-ul comunitar; • Structura echilibrată a SEN pe tipuri de resurse utilizate în capacități de producție (40% cărbune, 28% regenerabile, 10% nucleară, restul hidrocarburi); <ul style="list-style-type: none"> – Asigurarea lignitului necesar centralelor electrice situate la “gura minei”; – Asigurarea combustibilului nuclear din resurse interne; • Deschiderea pieței de energie la 40%; • Funcționarea bursei de energie electrică înseamnă exploatarea celor mai eficiente grupuri energetice; • Costurile și prețurile foarte reduse ale energiei hidro; • Existența unui ciorchine industrial bine format în industria energiei electrice; • Prețuri mai mici decât cele ale țărilor Uniunii Europene; • Pregătirea forței de muncă. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dependența de importul de hidrocarburi; • Productivitate a muncii mai redusă decât în țările dezvoltate; • Nivelul tehnologic redus; • Gradul de uzură a instalațiilor; • Lipsa fondurilor financiare pentru finalizarea unor grupuri energetice sau pentru re tehnologizarea unor centrale; • Nerespectarea reglementărilor de protecție a mediului; • Sisteme informatice depășite; • Gradul redus de automatizare a centralelor.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Retehnologizarea centralelor electrice 	<ul style="list-style-type: none"> • Înăsprirea reglementărilor de

<p>va rezolva, cel puțin parțial, problemele de poluare a mediului, creșterea randamentului de producție;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Privatizarea obiectivelor hidroenergetice nefinalizate; • Valorificarea potențialului de conservare a energiei; • Punerea în funcțiune a grupului 2 de la Cernavodă, în 2007; • Posibilitatea reducerii dependenței energetice de importurile de hidrocarburi prin utilizarea pe scară mai largă a lignitului și prin continuarea lucrărilor la centrala nuclearelectrică; • Privatizarea distribuției energiei electrice; • Orientarea către tehnologiile avansate și nu spre cele convenționale (poligenerarea). 	<p>protecție a mediului;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integrarea pe piața Unică a energiei deschide calea importului de energie (în limita capacităților de transport); • Bursa de energie electrică va determina creșterea prețurilor la energia electrică (egale cu prețul marginal de sistem); • Dependența SEN de importurile de hidrocarburi; • Capacitatea limitată a UE de a influența condițiile ofertei de energie; • Privatizarea distribuției energiei electrice – monopol natural; • Vulnerabilitatea societății Hidroelectrica la caracteristicile hidrologice ale anului; • Trecerea de la prețurile reglementate, la cele concurențiale nu este o garanție că prețurile vor scădea.
---	---

Concluzii

- Combinarea factorilor în industria energetică are drept principal determinant evoluția cererii de electricitate și structura consumatorilor;
- Modul de acoperire a curbei de sarcină este determinat de OPCOM în funcție de ordinea de merit. În consecință, centralele care vor supraviețui sunt cele ce vor reuși să construiască un “diamant” dinamic al factorilor de producție;
- Punctul slab al combinării factorilor de producție din industria energetică românească este factorul capital (grad ridicat de uzură, tehnologii învechite, randamente de conversie mai mici decât cele realizate în Uniunea Europeană). Acesta va rămâne punctul slab atât timp cât nu vor fi găsite instrumentele și sursele adecvate de finanțare;
- Gradul de concentrare a industriei rezultă existența economiilor de scară și din mixul resurselor energetice disponibile;
- În pofida separării din punct de vedere organizatoric a activităților, industria energiei electrice rămâne un sistem: Sistemul Energetic Național.

Bibliografie

- Bădileanu Marina, *Prețurile energiei electrice și analiza valorii*, Ed. Economică, 2001
- Lohan O.; Cambureanu V.; Petrescu Dana; Ștefănescu V.Z.; Popescu Diana; Izdrea Ș., *Adecvarea Transelectrica la normele operaționale ale UCTE*, în revista: Producerea, transportul și distribuția energiei electrice și termice, ICEMENERG, noiembrie-decembrie 2003, ISSN 1224-1113.
- Ajustări structurale în domeniul extractiv, energetic și de prelucrare primară în perspectiva integrării României în structurile economice ale Uniunii Europene*, CIDE, 1996-1998;
- Anexa la HG 164/2004 privind *Strategia națională în domeniul eficienței energetice*, Monitorul Oficial al României nr. 160 bis din 24.02.2004;
- Hotărâre pentru aprobarea Strategiei de accelerare a atragerii de investiții și privatizării în sectorul de producere a energiei termoelectrice* (nr.102) în Monitorul Oficial al României nr.139, 17 februarie 2004;
- Legea nr. 199 din 13 noiembrie 2000 privind utilizarea eficientă a energiei*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 577 din 17 noiembrie 2000;
- United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Department of Economic and Social Affairs, World Energy Council, *World Energy Assessment – energy and the challenge of sustainability*, cap. 8: Advanced Energy Supply Technologies - Williams R., UNDP, 2000.

Capitolul 8

ANALIZA SWOT A SECTORULUI IMM PE DOMENII DE ACTIVITATE

Dan VASILE; Ruxanda ISAIC-MANIU; Mariana VAIDA

8.1. IMM-urile forța motrice a dezvoltării economiei

Întreprinderile mici și mijlocii au cunoscut o dezvoltare mare în țara noastră, atât în calitate de subcontractanți care depind în mod direct de mari întreprinderi de produse finale, cât și de agenții economici independenți, care își eliberează strategii proprii, sunt promotoare de progres tehnic și își definesc segmente proprii de piață, chiar pe cea externă. Un rol important în asigurarea creșterii economice revine întreprinderile mici și mijlocii debutante (start-up), care își caută propriile nișe pe piața externă și sunt caracterizate printr-o natalitate și mortalitate mare. Practica a dovedit că existența întreprinderilor mari și foarte mare face necesară sporirea numărului de întreprinderi mici și mijlocii care le permit creșterea flexibilității în realizarea produselor finale. În condițiile în care procesul de restructurare capătă amploare și devine tot mai complex, dinamismului IMM-urilor îi revine un rol esențial în crearea de noi locuri de muncă și în inserarea în acele ramuri ale industriei aflate în expansiune. Printre caracteristicile sectorului IMM din țara noastră putem enumera:

1. Dezvoltarea continuă a sectorului IMM în economie, acesta deținând cca 99% din numărul total de întreprinderi și contribuind, în anul 2001, într-o proporție însemnată la realizarea cifrei de afaceri (cca 56%) și la crearea de locuri de muncă (cca 50%). Întreprinderile mici și mijlocii răspund cu promptitudine cererii clienților și sunt singurele care au generat în ultimii ani locuri de muncă într-o proporție însemnată.
2. Înregistrarea de către întreprinderile mici și mijlocii de profituri, în timp ce întreprinderile mari, în special cele de stat, s-au dovedit a fi mai puțin rentabile, realizând într-o proporție însemnată pierderi. Sectorul IMM s-a dovedit mai rentabil mai ales în domeniul producției industriale. Cea mai mare rentabilitate raportată la cifra de afaceri a fost obținută de întreprinderile mijlocii. Sectoarele care au realizat cele mai mari profituri raportate la valoarea cifrei de afaceri au fost construcțiile urmate de industrie. Întreprinderile mici din România prezintă o rentabilitate apropiată de cele din UE, iar întreprinderile mijlocii au o rentabilitate ceva mai scăzută.
3. Creșterea ponderii numărului de IMM-uri și a personalului ocupat în domeniul producției industriale și diminuarea numărului de angajați din comerț. De regulă, IMM-urile din industrie sunt mai mari și sunt capabile să funcționeze o perioadă mai îndelungată de timp decât cele din sectorul serviciilor.
4. Deținerea, de către întreprinderile mijlocii, a celei mai mari ponderi din întreprinderile din industrie. Această categorie de întreprinderi, după cum arată practica țărilor dezvoltate, este mult mai capabilă să se racordeze la

sistemele de inovare. Ponderea IMM-urile din industrie se apropie de nivelul mediu european, fapt ce constituie un aspect pozitiv.

5. Creșterea constantă a productivității muncii în termeni reali atât pe ansamblul IMM-urilor, cât și în fiecare sector al economiei în parte, mai mare decât a salariului brut în perioada 2002-2003.
6. Sporirea competitivității IMM-urilor din domeniul TIC, coroborată cu creșterea pieței aferente. În prezent există circa 5000 de IMM-uri care își desfășoară activitatea în domeniul TIC, cu o rată de creștere anuală de 20%, piața dublându-se în perioada 2001-2002.
7. Creșterea nivelului de pregătire a întreprinzătorilor și a forței de muncă, a gradului de pregătire, în general. Este din ce în ce mai mare numărul celor care se formează într-o instituție de învățământ superior.
8. Sporirea ponderii numărului de femei întreprinzător.
9. Însănătoșirea climatului de afaceri prin adoptarea de măsuri hotărâte în vederea eliminării (radierii) firmelor inactive care dețin încă o pondere însemnată. În anul 2002 se remarcă faptul că numărul de întreprinderi radiate depășește cu mult numărul celor înființate, ca urmare a eforturilor depuse de autorități pentru ștergerea din evidența unor întreprinderi inactive.
10. Existența infrastructurii administrative și a resurselor umane necesare pentru implementarea acquis-ului comunitar în domeniu.
11. Creșterea preocupărilor în vederea extinderii informaticii și tehnologiei comunicațiilor (PC, internet etc.), sporirea ponderii IMM-urilor la nivel național în ceea ce privește numărul utilizatorilor de internet investițiilor în produse hardware, investițiilor și cheltuielilor pentru produse și servicii IT, deținerea de website.
12. Alocarea de către IMM-uri a unei însemnate părți a cheltuielilor pentru modernizarea activității de bază, achiziționarea de echipamente, în principal în vederea introducerii informaticii și tehnologiei comunicațiilor, fapt ce contribuie la sporirea productivității.
13. Elaborarea unei strategii de dezvoltare a sectorului IMM, pe perioada 2004-2008, adoptată de Guvern în august 2004 care definește principalele orientări strategice: îmbunătățirea mediului în care IMM-urile funcționează, întărirea competitivității generale a IMM, îmbunătățirea accesului IMM la finanțare, îmbunătățirea accesului IMM la piețele externe și promovarea unei culturi a întreprinderii. Se cuvine subliniat și faptul că au fost create două structuri consultative, în anul 2003, care să asigure coordonarea și participarea publicului la proiectarea și implementarea politicii privind IMM-urile (Grupurile de lucru pentru implementarea Cartei europene pentru întreprinderile mici și Comitetul consultativ pentru dezvoltarea IMM-urilor).

Dezvoltarea în perspectivă a sectorului IMM este și va fi favorizată de perfecționările aduse mediului de afaceri din țara noastră precum și de oportunitățile oferite de aderarea la UE. În acest sens putem enumera:

- Existența unui climat macroeconomic favorabil dezvoltării IMM-urilor, caracterizat prin creșterea PIB-ului, reducerea deficitului bugetar, scăderea inflației, creșterea producției industriale, a exporturilor și a rezervei valutare, nivelul scăzut al datoriei externe, rezervele de valută ale Băncii Centrale suficiente, cheltuielile reduse legate de rambursarea datoriei externe.

-
- Consolidarea cadrului instituțional menit să promoveze dezvoltarea sectorului IMM, înființarea de noi agenți economici în domeniul afacerilor. Încheierea unei perioade de instabilitate instituțională și crearea unui cadru instituțional adecvat (Agenția Națională pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii și Cooperație, Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM, Structuri de consultare pentru coordonarea implementării politicii privind IMM-urile, instituții neguvernamentale care susțin IMM-urile), îmbunătățirea comunicării interministere în ceea ce privește politica referitoare la IMM-uri. Noile structuri de management și noile cadre de conducere recrutate în cadrul ANIMMC au contribuit ca aceasta să-și îmbunătățească capacitatea de elaborare de politici. Pentru a putea fi considerat un organism guvernamental matur și stabil, ANIMMC trebuie să-și dezvolte în continuare capacitatea de implementare, de monitorizare și de evaluare a impactului politicii privind IMM-urile.
  - Adoptarea Cartei europene a micilor întreprinderi pe baza căreia sunt fundamentate acțiunile de sprijinire și dezvoltare a întreprinderilor mici. Pași importanți au fost efectuați în implementarea Cartei europene a întreprinderilor mici, iar mecanismul ei de monitorizare a fost pus în funcțiune cu succes (s-a introdus educația antreprenorială la școlile de arte și meserii, s-a asigurat accesul electronic pentru obținerea permiselor și pentru licențe, au fost scutite de TVA microîntreprinderile).
  - Adoptarea noului cod fiscal și a codului de procedură fiscală care vizează introducerea de măsuri în scopul încurajării inițiativei private, creării de noi locuri de muncă, încurajării investițiilor precum: returnarea impozitului pe profitul reînvestit, plata și raportarea TVA realizată pe bază trimestrială și nu lunară, majorarea cotei de deductibilitate a cheltuielilor cu publicitatea pentru IMM, deductibilitatea integrală a cheltuielilor de pregătire și instruire profesională a personalului IMM, impozitarea progresivă a IMM în funcție de dimensiunea profitului. Noul cod fiscal și codul de procedură fiscală au în vedere simplificarea procedurilor și consolidarea legislației, lucru deosebit de important pentru IMM-uri, care de regulă dispun de resurse limitate.
  - Crearea unui mediu de afaceri favorabil înființării de noi întreprinderi și dezvoltării sectorului IMM (simplificarea procedurii de înregistrare prin crearea ghișeelor unice, prin oferirea facilității obținerii diverselor avize după înființare; acordarea de facilități fiscale studenților care doresc să înființeze o afacere proprie; posibilitatea transmiterii întreprinderii fondului de comerț către terțe persoane; îmbunătățirea accesului IMM la finanțare; stimularea capitalizării IMM-urilor productive; apariția unei rețele naționale de Fonduri de garantare pentru creditarea IMM-urilor; promovarea e-businessului; îmbunătățirea accesului la serviciile de consultanță de calitate; dezvoltarea incubatoarelor de afaceri și a parcurilor industriale, instituirea unui registru unic de control în vederea reducerii numărului controalelor prea frecvente; simplificarea procedurilor care privesc lichidarea juridică a firmelor insolabile, acordarea unui acces prioritar la închirierea activelor societăților comerciale de stat etc.)

- Interesul manifestat și sprijinul acordat de UE pentru România. Fondurile europene se vor axa pe consultanță, sprijin pentru dezvoltarea capacităților de marketing și management, pregătirea profesională.
- Existența programelor naționale multianuale de sprijinire a IMM-urilor privind: înființarea și dezvoltarea incubatoarelor tehnologice și de afaceri, susținerea investițiilor realizate de către întreprinderile nou-înființate și microîntreprinderi, susținerea IMM-urilor în dezvoltarea exportului; susținerea accesului IMM la servicii de instruire și consultanță; promovarea culturii antreprenoriale etc.
- Îmbunătățirea accesului la finanțare prin derularea liniilor de creditare pentru IMM-uri de către unele bănci (BCR, BRD, Banc Post etc.).
- Expansiunea economică a sectorului TIC și dezvoltarea tehnologică, în general.
- Alinierea în mare măsură la acquis-ul comunitar, a legislației României privind IMM-urile. Politica privind IMM-urile este conformă cu principiile și obiectivele politicii privind întreprinderea a UE.
- Existența legislației referitoare la zonele defavorizate și la cooperarea trans-frontalieră care favorizează activitatea IMM-urilor.
- Existența institutelor/centrelor cu potențial și experiență în domeniul cercetării.
- Extinderea accesului la piețele externe din UE atât în ceea ce privește furnizarea de produse și servicii, cât și achiziționarea de mașini, echipamente, materii prime.
- Posibilitatea includerii IMM-urilor în lanțurile de valoare mondiale. Lanțurile de valoare mondiale, care regroupează funcțiuni, procedee și țări, constituie pentru întreprinderi și țări un mijloc de accelerare a dezvoltării lor și oferă oportunități pe care întreprinderile din aceste țări pot să le exploateze pentru a-și întări capacitățile. Integrarea într-un lanț de valoare mondial poate să constituie baza inovării industriale și a învățării.

8.2. Perspective ale sectorului IMM în contextul aderării la UE

Sectorul IMM din țara noastră întâmpină o serie de dificultăți care îi împiedică expansiunea și care îi va îngreuna înscrierea într-un mediu puternic concurențial, cel din UE. În acest sens, pot fi evidențiate următoarele aspecte:

- Creșterea într-o proporție mică a numărului de întreprinderi nou create și a numărului de angajați. Contribuția IMM la crearea de valoare adăugată brută a fost constantă în anii 2000-2002.
- Densitatea IMM-urilor la 1000 locuitori este mult mai mică decât cea existentă în UE.
- Deținerea de către microîntreprinderi a ponderii celei mai mari din numărul total de IMM-uri. Aproximativ 20% din microîntreprinderi au rezultat economic nul, iar restul se împarte în părți aproximativ egale între cele care

înregistrează profit și, respectiv, pierderi. Circa 41% din microîntreprinderi au înregistrat pierderi. Această categorie de întreprinderi se confruntă cu o situație economică nefavorabilă. Cu toate acestea, legislația actuală (Legea nr.111/2003) favorizează, prin înlesnirile acordate, crearea de microîntreprinderi care desfășoară preponderent activități în comerțul cu amănuntul (46,5%) și comerțul cu ridicata.

- Deținerea de către IMM-uri a unei ponderi a numărului de angajați din numărul total al întreprinderilor românești, inferioare celei existente în țările dezvoltate. Numărul mare de persoane angajate în microîntreprinderile din comerț reprezintă de fapt o formă deghizată de șomaj. Este de subliniat însă totodată și faptul că un număr mare de persoane nu se declară ca angajați.
- Ponderea foarte mare a IMM-urilor care realizează activități din comerț, hoteluri și restaurante este de circa două ori mai mare decât media UE, iar IMM-urile care realizează activități financiare sunt de patru ori mai puțin numeroase.
- Existența încă a unui număr mare de întreprinderi inactive, datorită faptului că, pe de o parte, au fost înființate conjunctural pentru a se bucura de anumite înlesniri fiscale cu caracter temporar și, pe de altă parte, în vederea desființării, formalitățile sunt complicate, și necesită costuri pentru radiere. În acest context, din numărul total de IMM-uri, numai cca 50% au obținut profit.
- Realizarea unui nivel nesatisfăcător al investițiilor și neatragera într-o proporție însemnată a investițiilor străine. Întreprinderile mici și mijlocii dețin o pondere mică în totalul investițiilor brute, de 27,3% în anul 2000, 24,4% în 2001 și 39,8% în 2002.
- Existența unei capacități reduse a întreprinderilor de a genera fonduri pentru dezvoltare. 42,5% din IMM-uri au înregistrat profit și 39,6% pierderi, iar 17,9% au avut un rezultat economic nul.
- Acordarea în măsură insuficientă de credite de către bănci, acestea în general neadresându-se întreprinderilor nou înființate, iar garanțiile solicitate neputând fi acoperite de IMM-uri. În același timp, capitalul de risc și leasingul sunt insuficient dezvoltate. Accesul la finanțare continuă să fie o problemă majoră pentru IMM-uri. Deși băncile au început să se implice mai mult în finanțarea IMM-urilor în general, start-upurile și microîntreprinderile mai au încă probleme în procurarea de capital de la sistemul băncilor comerciale. În același timp capacitatea fondurilor de garanție este limitată comparativ cu necesitățile. În anul 2002, în condițiile în care circa 20% din totalul IMM-urilor au fost eligibile pentru credite bancare, numai 50% au avut acces la această formă de finanțare, principalii beneficiari fiind din construcții, comerț, produse și construcții metalice, celuloză și hârtie, industria alimentară, textile, pielărie și încălțăminte. În ceea ce privește ponderea în PIB a creditelor nonguvernamentale oferite IMM-urilor, aceasta era de 8,07% în anul 1999, 7,2% în anul 2000, 7,82% în anul 2001, 8,3% în anul 2002.

- Manifestarea unor dificultăți în ceea ce privește oferta și cererea. Astfel, în ceea ce privește oferta cea mai mare dificultate o constituie lipsa de resurse, urmată de accesul limitat la credite, lipsa clienților sau existența clienților care achită târziu contravaloarea mărfii etc. În ceea ce privește cererea, principala dificultate o constituie existența clienților cu fonduri reduse, urmate de concurența mare și promovarea insuficientă a firmei, inabilitatea în marketing etc.
- Neconsumarea în totalitate a banilor alocați de la instituțiile finanțatoare internaționale (UE, Banca Mondială), precum și a celor alocați de la buget prin programele pe care le gestionează AIMMC. Mulți întreprinzători, fie nu au fost suficient de informați cu privire la aceste programe, fie nu au fonduri proprii pentru cofinanțare, fie nu dispun de cunoștințele necesare pentru întocmirea unui plan de afaceri corespunzător.
- Dezvoltarea insuficientă a procesului de modernizare, numărul de IMM-uri având preocupări în acest sens fiind relativ redus. Cheltuielile privind cercetarea și inovarea dețin ponderi foarte mici, iar legăturile cu universitățile, institutele și centrele de cercetare și transfer tehnologic sunt conjuncturale.
- Preocuparea redusă pentru obținerea ISO 9000 și ISO 14000 (în vederea implementării sistemelor de asigurare a calității producției și produselor și protecția mediului).
- Apelarea în măsură redusă la rețelele de informare, consultanță și instruire care se dovedesc a fi insuficiente. Slaba infrastructură de sprijin a afacerilor.
- Dezvoltarea insuficientă a culturii antreprenoriale și de organizație, astfel încât, comportamentul managerial în ceea ce privește afacerile, de multe ori nu este specific agenților unei economii de piață. Firmele nu investesc suficient în resursele umane și nu duc o politică managerială consecventă în acest sens. Doar o pondere redusă a IMM-urilor folosesc în mod sistematic elementele oferite de managementul profesionist datorită insuficienței ofertei de consultanță și pregătire managerială de calitate superioară și costului său ridicat în raport cu posibilitățile marii majorități a IMM-urilor autohtone.
- Competitivitatea scăzută a IMM-urilor mai ales în ceea ce privește productivitatea muncii și realizarea cu operativitate de produse de calitate corespunzător cererii în continuă evoluție a pieței interne și mai ales externe. În același timp este de semnalat o slabă performanță economică a IMM-urilor, caracterizată prin niveluri mai ridicate față de țările UE, în cazul indicatorilor ponderea cheltuielilor financiare în cifra de afaceri și valorile mediane ale datoriilor totale în total active.
- Cooperarea slabă dintre întreprinderile mari și IMM-uri. Neconstituirea de rețele de IMM-uri în vederea conjugării eforturilor necesare pentru promovarea inovării, marketingului, sporirea competitivității mai ales pe piețele externe etc.
- Capacitatea limitată de a asigura transferul de tehnologie. Resursele financiare și personalul de care dispun majoritatea IMM-urilor nu le conferă

capacitatea necesară pentru a obține informațiile vitale de care au nevoie și de a implementa noile tehnologii.

- În perspectiva integrării în UE și ținând cont de evoluțiile mediului de afaceri românesc, sectorul IMM-urilor se va confrunta cu o serie de probleme, pentru care în vederea remedierii situației existente, este necesară adoptarea de măsuri de perfecționare. În acest sens pot fi evidențiate următoarele aspecte:
  - Accentuarea concurenței pe piața internă ca urmare a creșterii importurilor pe piețele externe, în situația în care majoritatea IMM-urilor au un nivel de competitivitate redus. Constituirea în țara noastră a numeroase firme străine sau a unor filiale ale companiilor multinaționale va accentua presiunea concurențială în condițiile în care acestea dispun de însemnate resurse financiare, tehnologii și tehnică de vârf, *know-how* tehnic, managerial etc. superioare IMM-urilor din România.
  - Limitarea accesului produselor românești pe piața UE în condițiile în care, după anul 2007, firmele care nu vor avea implementate standardele ISO 9001, ISO 9002 nu vor mai putea să-și vândă marfa pe piața externă.
- Amplificarea economiei subterane și, implicit, a evaziunii fiscale cu implicații asupra veniturilor bugetului de stat.
- Renunțarea de către întreprinzătorii străini la producția pe *lohn* din țara noastră și apelarea la alte țări mai ales din spațiul ex-sovietic unde mâna de lucru este mai ieftină.
- Frânarea dezvoltării și modernizării sectorului IMM ca urmare a nivelului redus al investițiilor, fapt care va accentua diminuarea competitivității întreprinderilor.
- Amplificarea numărului de întreprinderi mici, neviabile, incapabile să asimileze progresul tehnic și să concureze în condiții de eficiență pe piață în special pe cea externă.
- Rigidizarea pieței forței de muncă, fapt care va influența negativ capacitatea de adaptare a întreprinderilor în funcție de noile condiții apărute pe piață.
- Diminuarea interesului investitorilor străini pentru demararea de afaceri ca urmare a menținerii încă a unui nivel ridicat al birocrăției și al corupției și a transparenței reduse a activității instituțiilor publice centrale și locale.
- Menținerea unui nivel ridicat al fiscalității, cu implicații negative asupra competitivității întreprinderii și a evoluției afacerii pe termen lung. Costul unui loc de muncă rămâne la un nivel mare, datorită, în special, contribuțiilor plătite de întreprinderi și angajați, deși sunt preconizate unele reduceri pentru anul 2005.
- Insuficiența capitalurilor necesare pentru dezvoltare și modernizare în condițiile în care vor crește costurile IMM-urilor privind calitatea produselor și protecția mediului.
- Instabilitatea cadrului legislativ.
- Dificultăți în accesul IMM la credite de la bănci.

- Nestimularea suficientă a investițiilor interne și străine. Pentru a face față concurenței din UE, întreprinzătorii români vor avea nevoie de tehnologii moderne, cu care să realizeze produse de calitate la prețuri competitive. Realizarea de investiții va depinde foarte mult de puterea financiară a întreprinderii și de nivelul fiscalității care nu trebuie să fie împovărătoare. În acest context, IMM-urile trebuie să facă față următoarelor provocări, prezentate sintetic:

- Efectuarea de investiții pe scară tot mai mare, necesare pentru conceperea și aplicarea noilor tehnologii și sporirea capacităților de informare și comunicare, fapt ce impune intensificarea eforturilor pentru atragerea investitorilor străini.
- Amplificarea concurenței la toate nivelurile, atât pe piețele naționale, cât și internaționale, ca urmare a liberalizării schimburilor economice, lucru care presupune un efort investițional sporit în vederea creșterii competitivității.
- Asigurarea de competențe și abilități noi, necesare pentru a stăpâni tehnologia informației, în special în cazul noilor sisteme de concepere, de producere și de comercializare, ceea ce impune un efort investițional sporit pentru formare și pregătire.
- Respectarea noilor norme și reglementări privind calitatea și protecția mediului care are drept rezultat creșterea costului penetrării piețelor internaționale.
- Punerea în aplicare a unor sisteme de omologare și de audit care să servească verificării respectării normelor privind mediul.
- Întărirea drepturilor de proprietate industrială, fapt care poate conduce la sporirea costului tehnologiilor importate, limitându-se astfel aplicarea lor.

8.3.Consolidarea și dezvoltarea sectorului IMM

Într-o lume aflată în mutație rapidă, creșterea competitivității IMM-urilor și a capacității acestora de a face față schimbării și constrângerilor externe constituie factori decizionali esențiali ai asigurării succesului pe piață mai ales în condițiile integrării în UE. În acest context, având în vedere concluziile rezultate din analiza SWOT efectuată (tabelul nr.1) precum și prevederile programului plurianual al UE pentru întreprinderi și spiritul de întreprinzător pe perioada 2001-2005, considerăm că în vederea sporirii rolului sectorului IMM trebuie să se acționeze în următoarele direcții prin adoptarea de măsuri corespunzătoare:

I. Intensificarea dezvoltării și întărirea competitivității sectorului IMM-urilor care își desfășoară activitatea într-o economie tot mai internaționalizată și bazată tot mai mult pe cunoaștere prin:

- promovarea diseminării tehnologiilor inovante și sporirea capacității IMM-urilor de a identifica, selecta și adopta tehnologiile corespunzătoare;
- facilitarea liberei circulații a mărfurilor și asigurarea accesului la piețele de bunuri și servicii;
- promovarea în mai mare măsură a e-business-ului;

- sprijinirea dezvoltării sectorului noilor tehnologii ale informației și comunicațiilor;
- pregătirea întreprinderilor pentru a face față mondializării pe baza creșterii capacității concurențiale a acestora, prin sprijinirea în vederea modernizării activității, creșterii productivității, introducerii standardelor de calitate și a sistemelor de management a calității și creșterii exporturilor;
- sprijinirea întreprinderilor pentru europenizarea și internaționalizarea strategiilor proprii;
- amplificarea utilizării de către IMM-uri a noilor tehnologii ale informării și comunicațiilor;
- constituirea de rețele de IMM-uri în vederea promovării inovării elaborării de studii de marketing, întăririi capacității concurențiale, în general;
- dezvoltarea cooperării cu întreprinderile mari;
- sprijinirea dezvoltării întreprinderilor mijlocii;
- facilitarea accesului la brevete;
- încurajarea practicilor inovante;
- promovarea dezvoltării pe baze durabile.

II. Dezvoltarea spiritului de întreprinzător și încurajarea activității antreprenoriale prin:

- facilitarea creării, transmiterii de noi întreprinderi, precum și a renunțării la activitatea acesteia;
- orientarea pregătirii profesionale către cunoașterea și asumarea spiritului de întreprinzător;
- promovarea culturii de întreprindere în întreaga societate;
- identificarea și promovarea de politici specifice pentru dezvoltarea serviciilor de consultanță și training pentru întreprinzător;
- întărirea disciplinei financiare și radierea firmelor inactive.

Tabelul nr.1

MATRICEA SWOT

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea continuă în conformitate cu cerințele pieței; • Profitabilitatea; • Creșterea ponderii în domeniul producției industriale; • Sporirea constantă a productivității muncii mai mare decât a salariului brut; • Extinderea informaticii și a tehnologiei comunicațiilor; • Competitivitatea întreprinderilor din domeniul TIC; • Nivelul de pregătire a întreprinzătorilor și a forței de muncă; 	<ul style="list-style-type: none"> • Ponderea mare deținută de microîntreprinderi; • Contribuția insuficientă la ocuparea forței de muncă; • Număr mare de întreprinderi inactive; • Capacitate redusă de a genera fonduri pentru dezvoltare; • Accesul dificil la finanțare; • Nivelul nesatisfăcător al investițiilor autohtone și străine; • Capacitatea redusă de consumare a fondurilor alocate de instituțiile finanțatoare internaționale, • Modernizarea insuficientă a activității

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Sporirea ponderii numărului de femei întreprinzător; • Existența infrastructurii administrative și a resurselor necesare pentru implementarea acquis-ului comunitar • Existența unei strategii de dezvoltare a sectorului IMM. 	<ul style="list-style-type: none"> • Implementarea redusă a standardelor ISO, • Apelarea în măsură insuficientă la rețelele de informare, consultanță și instruire, • Cultura antreprenorială și de organizație insuficiente, • Competitivitatea redusă, • Cooperare insuficientă între IMM-uri și întreprinderile mari, • Capacitate limitată de a asigura transferul de tehnologie.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Climat macroeconomic favorabil; • Consolidarea cadrului instituțional și perfecționarea legislației; • Mediu de afaceri favorabil înființării și dezvoltării de noi întreprinderi; • Îmbunătățirea fiscalității; • Sprijinul financiar acordat de UE; • Programe naționale de sprijinire; • Facilitățile oferite de unele bănci pentru acordarea de credite; • Dezvoltarea tehnologiei în general și a TIC, în special; • Extinderea accesului la piețele externe ale UE; • Participarea la lanțurile de valoare mondiale; • Crearea de rețele de întreprinderi și perfectarea de alianțe strategice; • Existența institutelor/centrelor cu potențial și experiență în domeniul cercetării; • Facilitățile acordate pentru zonele defavorizate și cooperarea transfrontalieră. 	<ul style="list-style-type: none"> • Accentuarea concurenței pe piața internă și externă; • Limitarea accesului produselor pe piețele UE ca urmare a neimplementării ISO; • Amplificarea economiei subterane; • Renunțarea de către întreprinzătorii străini la producția pe lohn; • Frânarea dezvoltării și modernizării ca urmare a investițiilor insuficiente; • Amplificarea numărului de întreprinderi mici neviabile; • Diminuarea interesului investitorilor străini ca urmare a birocrăției și corupției; • Nivelul ridicat al fiscalității; • Creșterea costurilor privind calitatea produselor și protecția mediului; • Instabilitatea cadrului legislativ; • Accesul cu dificultate la creditele bancare.

Notă: Analiza SWOT a fost efectuată pe baza studiului propriu privind analiza sectorului IMM realizat în faza precedentă a cercetării; Raportului pe anul 2004 al Comisiei Europene privind progresele realizate de România pe calea aderării la UE; Studiului „Privire de ansamblu asupra sectorului IMM în România în 2002”, realizat de ANIMMC, martie 2004.

III. Continuarea procesului de simplificare și îmbunătățire a cadrului administrativ și de reglementare a întreprinderilor, mai cu seamă pentru a favoriza cercetarea, inovarea și crearea de întreprinderi noi prin:

- perfecționarea sistemului de evaluare a impactului asupra IMM-urilor a legislației comunitare;
- îmbunătățirea reglementării și simplificarea mediului administrativ în general, eliminarea birocrăției și a tuturor barierelor care stau în fața inovării și mai ales ceea ce privește investițiile străine.

IV. Îmbunătățirea mediului financiar, a accesului la finanțare al IMM-urilor, crearea unui mediu de afaceri favorabil inovării și schimbării prin:

- sprijinirea finanțării demarării afacerilor pe baza creșterea rolului fondurilor de capital – risc specializate, adaptate obiectivelor urmărite (pentru sectoare sau tehnologii specifice, centre de cercetare și parcuri științifice) și susținerea creării și dezvoltării incubatoarelor de întreprinderi;
- dezvoltarea mecanismelor de garantare, construirea unei rețele naționale de fonduri de garantare pentru IMM-uri cu potențial de creștere și care prezintă un risc ridicat;
- sprijinirea exploatării de către micile întreprinderi a posibilităților oferite de internet și comerțul electronic (împrumuturi garantate acordate pentru procurarea de echipamente informatice, soft și formarea personalului, astfel încât, mai ales micile întreprinderi, să poată să se modernizeze în aceste domenii și să-și întărească competitivitatea);
- sprijinirea creării de întreprinderi noi, inovante, care au un potențial de creștere economică și de creare de locuri de muncă;
- întărirea capacității financiare a IMM-urilor pe baza diminuării fiscalității.

V. Facilitarea accesului întreprinderilor la serviciile de susținere, la programele și rețelele comunitare prin:

- favorizarea accesului întreprinderilor la programele comunitare;
- îmbunătățirea accesului IMM-urilor la serviciile de consultanță și la informațiile de calitate;
- întărirea capacității întreprinderilor de a întocmi planuri de afaceri viabile, de a apela la rețelele de informare, consultanță și instruire.

VI. Crearea cadrului instituțional și organizatoric de sprijinire a inovării și învățării de către IMM-uri

Cadrul instituțional are un rol important în obținerea de către întreprinderi a informațiilor, competențelor, finanțării și a tuturor elementelor de care are nevoie în condițiile în care procurarea acestora se dovedește a fi dificilă pe piețele deschise. Crearea unui mediu economic favorabil s-a dovedit a fi indispensabil pentru asigurarea unei dezvoltări industriale dinamice.

Cadrul instituțional trebuie să ofere o serie de servicii de bază pentru industrie precum: promovarea investițiilor străine, prestarea de servicii pentru sprijinirea exportului, oferirea de informații privind piețele, exporturile, importurile, acordarea de asistență pentru gestiune. În acest context:

- Centrele de învățare tehnologică asigură:

- furnizarea de informații tehnologice întreprinderilor, mai ales în ceea ce privește TI-ul (rețele, logicieli, utilizarea Internetului și a Intranetului, bazele de date);
- sprijinirea soluționării problemelor, oferirea de servicii de asistență și întreținere a întreprinderilor;
- formarea salariaților pentru aplicațiile tehnologiei informației.
- Centrele de metrologie, de normalizare, de încercări și de control a calității trebuie:
  - să elaboreze norme naționale;
  - să acorde asistență întreprinderilor pentru a le ajuta să răspundă cerințelor normelor Organizației Internaționale de Standardizare ISO (organizarea întreprinderilor conform normelor și regulilor ISO, încercarea produselor pentru a garanta conformitatea lor cu normele, furnizarea de asistență tehnică întreprinderilor);
  - furnizarea de asistență întreprinderilor în ceea ce privește calibrarea instrumentelor.
- Centrele de promovare a productivității care trebuie să ofere asistență întreprinderilor în ceea ce privește îmbunătățirea calității, productivității și eficienței.
- Organisme de popularizare a tehnologiilor care trebuie:
  - să difuzeze tehnologiile disponibile către întreprinderile care nu dispun de capacități tehnice;
  - să furnizeze asistența întreprinderilor pentru a le ajuta să aplice tehnologiile din producția proprie;
  - să difuzeze informații privind tehnologiile disponibile;
  - să participe la identificarea problemelor și să faciliteze accesul la sursele tehnologice pentru soluționarea lor;
  - să furnizeze servicii de consultanță pentru acordarea de asistență întreprinderilor pentru ca aceasta să poată să-și depășească dificultățile imediate;
  - să promoveze cooperarea între IMM-uri și întreprinderile mari.
- Laboratoarele de cercetare-dezvoltare care trebuie:
  - să pună la punct noi procedee și produse;
  - să pregătească întreprinderile prin intermediul demonstrațiilor practice și oferirea de servicii de popularizare;
  - să pună la punct noi tehnologii;
  - să asigure importul și difuzarea tehnologiilor străine, adaptarea la nevoile locale și implementarea acestora în colaborare cu întreprinderile.

După cum se poate observa unele organizații oferă servicii cu caracter general pentru a se răspunde nevoilor care nu sunt specifice numai anumite ramuri de activitate. În acest sens pot fi menționate centrele de informare care reprezintă un mijloc prin intermediul căruia se permite întreprinderilor accesul fără cheltuieli la totalitatea cunoștințelor disponibile și organizațiile care se ocupă de descoperirea și promovarea talentelor existente în întreprinderi. Alte organizații, în

schimb, oferă servicii specifice, în general utilizabile în orice ramură a industriei. Centrele de promovare a productivității, de exemplu, sunt folosite adesea pentru difuzarea metodelor moderne de control a asigurării calității. Alte organizații sunt strâns asociate industriilor pe care le deservesc în măsura în care ele au nevoie de resurse umane și materiale specializate pentru a furniza serviciile de care industriile respective au nevoie. Aceste organizații se diferențiază și prin gradul lor de implicare în soluționarea problemelor tehnice cu care se confruntă întreprinderile.

Numeroase țări în curs de dezvoltare, printre care se numără și țara noastră au pus în funcțiune astfel de organizații care se inspiră din cele existente în cadrul țărilor dezvoltate, dar care se confruntă cu o serie de disfuncționalități: calitatea serviciilor oferite este adesea necorespunzătoare, adesea nefiind conforme cu nevoile sectoarelor industriale; personalul lor este puțin motivat și remunerat necorespunzător; obiectivele vizând crearea de noi tehnologii sunt adesea lipsite de realism.

Un rol deosebit de important trebuie să-l joace organismele implicate în atragerea investițiilor străine, sarcină care s-a dovedit a fi deosebit de complexă. Practica a dovedit că, în acest sens, este necesară crearea unui mediu politico-economic propice. Piața investițiilor străine directe nu poate funcționa eficient decât dacă țările și regiunile care urmăresc să le atragă, alocă resurse suficiente pentru difuzarea informațiilor privind posibilitățile de afaceri, astfel încât investitorii potențiali să fie în cunoștință de cauză cu realitățile existente. Sintetic, reușita în promovarea investițiilor străine, presupune:

- Stabilirea unui cadru de politică economică propice dezvoltării economice (politici maroeconomice, comerciale și industriale; infrastructura; articularea priorităților de dezvoltare pe plan regional; definirea obiectivelor dezvoltării industriei; determinarea naturii și mărimii stimulentele pentru atragerea investițiilor străine).
- Definirea rolului pe care trebuie să-l joace investițiile străine în dezvoltarea economică (identificarea principalelor sectoare industriale către care trebuie mobilizate investițiile străine, determinarea priorităților în ceea ce privește formele de organizare: filiale, întreprinderi comune, fuziuni sau achiziții).
- Punerea în funcțiune a unui cadru adecvat pentru promovarea investițiilor (desemnarea unui organism național unic și a unor organisme pe plan regional; garantarea autonomiei de finanțare; definirea unor mecanisme de coordonare cu alte instituții guvernamentale interesate).
- Evaluarea avantajelor competitive (identificarea punctelor slabe și forte ale destinațiilor potențiale pentru a atrage prioritar investițiile).
- Organizarea unei campanii de promovare bine orientată spre investitorii străini selecționați (pregătirea contactelor cu investitorii străini potențiali, identificarea celor mai atrăgători investitori potențiali).
- Satisfacerea cerințelor investitorilor interesați, inclusiv prin furnizarea de servicii post investiție pentru a garanta realizarea avantajelor potențiale.

Concluzii

Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii are un rol important de jucat în asigurarea unei creșteri economice pe baze durabile, în crearea de noi locuri de muncă. Cerințele economiei cunoașterii au un rol hotărâtor în modificarea profilului de competență al întreprinzătorului acesta trebuind să înfrunte transformările care au loc în mediul economic în ceea ce privește structura piețelor și a industriei, tehnologiile de fabricație etc., astfel încât să poată să-și asigure un avans în timp asupra concurenței, fapt care necesită o capacitate permanentă de repunere în discuție a obiectivelor, de restructurare și de inovare continuă. Acest deziderat poate fi realizat prin crearea de întreprinderi noi performante, ceea ce impune o cultură de întreprindere mai dinamică, un climat economic propice inovării și schimbării, asigurarea unui acces pe piețele de bunuri și servicii în condiții de echitate.

În acest context, apare necesar ca politica privind întreprinderea să aibă în vedere:

- promovarea spiritului de întreprindere, ca atu de cultivat pe viață, orientarea activității spre cerințele consumatorului;
- întărirea competitivității întreprinderilor într-o economie bazată pe cunoaștere;
- promovarea inovării și a capacității de a gestiona schimbarea în mod eficient;
- îmbunătățirea mediului de reglementare, comercial și financiar al întreprinderilor, astfel încât să se dezvolte investițiile, inovarea și spiritul de întreprinzător și să se favorizeze crearea de întreprinderi;
- îmbunătățirea accesului la piețele externe;
- facilitarea cooperării între IMM-uri și între acestea și întreprinderile mari;
- constituirea de rețele de IMM-uri capabile să promoveze inovarea și competitivitatea pe piețele externe;
- perfecționarea rețelelor și serviciilor de susținere ale întreprinderilor.

Bibliografie

- Alexandru, Isaic-Maniu, Ovidiu Nicolescu, Irina Isaic-Maniu - *Cartea Albă a IMM-urilor din România*, Consiliul Național al Întreprinderilor Mici și Mijlocii din România, București, 2003.
- Marin, Dinu - *Economia României, Întreprinderile mici și mijlocii, Cu ce ne integrăm?* Editura Economică, București, 2002.
- x x x *Anuarul statistic al României 2002*, Institutul Național de Statistică, 2003.
- x x x *Întreprinderi noi și profilul întreprinzătorilor din România, Statistica de întreprindere*, Institutul Național de Statistică, 2004.
- x x x *Numărul statistic al României, 2002*, Institutul Național de Statistică, 2003.
- x x x *Privire de ansamblu asupra sectorului întreprinderilor mari și mijlocii în România, în 2002 ANIMMC*, București, 2004.
- x x x *Small and medium – sized enterprises în countries în transition*, Economic Commission for Europe, United Nations, New York and Geneva, 2003.

Capitolul 9

ANALIZA SWOT PRIVIND INVESTIȚIILE STRĂINE ÎN ROMÂNIA

Ștefan RĂGĂLIE; Doina TĂTARU

Puncte forte

- Recunoașterea de către Uniunea Europeană, în ultimul raport de țară, a statutului de economie de piață funcțională, fapt ce confirmă încheierea procesului de liberalizare și de stabilizare macroeconomică în țara noastră, proces început în anul 1990.
- O dinamică puternic ascendentă a creșterii economice, în jur de 4-5% pe an, începând cu anul 2000, în condițiile în care sectorul privat a devenit predominant în toate ramurile economice. Aceste realizări asigură condiții reale de aderare a României la Uniunea Europeană în cursul anului 2007, îmbunătățind semnificativ ratingul de țară și atractivitatea investitorilor străini pentru mediul economic românesc;
- Crearea unui cadru juridic pentru promovarea investițiilor străine relativ stabil, pe termen lung, de tip european, în interiorul căruia există formulări legislative clare, concise și coerente, favorabile activităților investiționale și promovării mediului concurențial ca instrumente eficiente de alocare a resurselor¹. Acest cadru este conținut în Ordonanța de urgență nr. 92/1997 privind stimularea investițiilor directe, Ordonanța Guvernului nr. 66/1997 privind regimul investițiilor străine din România, realizate prin cumpărare de titluri de stat, modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 131/1998 și Legea nr. 332/2001, privind promovarea investițiilor directe cu impact semnificativ în atragerea unor investiții în economia națională.
- Existența unui cadru instituțional modern pentru promovarea investițiilor străine, prin crearea Agenției Române pentru Investiții Străine, care a asigurat o dinamică puternic ascendentă investițiilor străine în special în industria prelucrătoare, comparativ cu restul economiei. Analizând structura capitalului investit în perioada 1991-2003 se constată participarea semnificativă a firmelor din țările UE (peste 64% din capitalul investit și peste 37% din numărul total de investitori) la promovarea investițiilor străine în țara noastră.
- Crearea unor parcuri științifice și tehnologice, capabile să relanseze industria românească și să asigure un transfer de tehnologie și de *know-how*, cu efecte directe în specializarea unor noi ramuri industriale și în creșterea competitivității exporturilor de produse românești pe piețele europene;

---

¹ Aceste investiții pot fi realizate prin: - aporturi financiare, în monedă națională sau în valută convertibilă; - aport în natura de bunuri imobile sau bunuri mobile, corporale și necorporale; - participarea la creșterea activelor unei întreprinderi (inclusiv la creșterea activelor proprii) prin orice mijloc legal de finanțare.

- Încheierea procesului de privatizare pentru majoritatea întreprinderilor cu capital (majoritar) de stat și demararea procesului de privatizare pentru întreprinderile furnizoare de utilități publice. Principalele sectoare economice unde s-au realizat investiții străine după privatizarea întreprinderilor au fost: telecomunicațiile (cu 422 mil. USD), sectorul energetic (cu 338 mil. USD), comerțul intern (cu 235 mil. USD), industria metalurgică (cu 185 mil. USD), industria constructoare de mașini (cu 138 mil. USD) și industria lemnului, celulozei și hârtiei (cu 134 mil. USD).
- Existența unui program de dezvoltare regional coerent și în derulare începând cu anul 2000, unde se pune un accent deosebit pe promovarea întreprinderilor mici și mijlocii pentru dezvoltarea economică regională și pentru eliminarea decalajelor care le despart pe acestea de celelalte regiuni (regiuni administrative) din Europa.
- Promovarea unei legislații fiscale unitare și a unui cod fiscal modern, care asigură, în conformitate cu legislația comunitară, unele facilități fiscale investitorilor, a căror volum de investiții depășesc un milion de dolari.
- Crearea unor parteneriate cu investitorii străini permit accesul acestora la o serie de facilități oferite de firma românească la: terenul din proprietatea acestuia, la utilitățile din zonă, la experiența în câștigarea unei poziții superioare în piața internă și la un personal de execuție bine pregătit profesional. În plus, se asigură un acces legal la fundamentarea strategiei firmei și la decizia managerială, permițând generalizarea și în țara noastră a unor practici manageriale moderne.

Puncte slabe

- Existența unui mediu de afaceri insuficient dezvoltat, unde se înregistrează indisciplina în funcționarea pieței interne, instabilitate legislativă, în special în domeniul facilităților fiscale acordate investitorilor, precum și în atribuirea dreptului de proprietate;
- O orientare a investițiilor străine directe spre sectoare industriale care asigură un grad redus de prelucrare și o valoare adăugată scăzută conținută în produsul intern brut;
- O pondere mică a investițiilor intangibile în totalul investițiilor realizate în România în ultimii 14 ani, chiar în condițiile în care mediul concurențial s-a îmbunătățit permanent;
- Lipsa unei instituții specializate pentru eliminarea slăbiciunilor rezultate din constrângerile externe; privatizările ezitante; populismul sindicatelor și cererile grupurilor de presiune dispuse a asigura sprijin politic în schimbul unor avantaje materiale substanțiale etc.
- Nivelul scăzut de atragere a investițiilor străine, România ocupând un modest loc, (în a doua parte a clasamentului) în ierarhia investițiilor străine atrase în ultimii 10 ani. Totuși, comparativ cu dinamica investițiilor străine realizate de țările vecine (Bulgaria, Macedonia, Serbia și Slovenia), în ultimii trei ani s-a înregistrat în România cea mai mare creștere a acestor investiții.

- O pondere scăzută a sectoarelor industriale unde se concentrează un nivel ridicat de tehnicitate și existența unui puternic sector de ramuri energointensive. În aceste condiții, se constată un declin permanent al producției unor industrii, care pe plan mondial realizează creșteri permanente.
- O deteriorare drastică a comerțului exterior românesc și, în primul rând, cu țările din spațiul exsovietic, cu consecințe directe în scăderea producției industriale, a indicatorilor de performanță și a structurii comerțului exterior;
- O disciplină financiară în continuă deteriorare, deși cadrul legislativ este clar și categoric. În acest context, trebuie să menționăm și caracterul inconsecvent și instabil al reglementărilor din politica fiscală, care a existat până la promovarea noului Cod Fiscal.
- Existența unor arierate și creanțe financiare istorice, care afectează semnificativ eficiența producătorilor de utilități publice.
- O distribuție inegală a investițiilor străine realizate în ultimii 14 ani, între cele opt regiuni de dezvoltare economică, ponderea capitalului străin investit, variind între cele două limite de 3,65% în regiunea de sud-est și de 55,46% în zona București – Ilfov.

Oportunități

Investițiile străine directe generează asupra economiei românești o serie de efecte, care derivă în primul rând, din aportul semnificativ al întreprinderilor multinaționale existente în țara noastră la:

- Procesul de economisire și de investiții; capitalul financiar sau fizic, transferat în România, a mărit volumul economisirilor interne și a permis acoperirea unui deficit de finanțare pentru dezvoltarea economică; la nivel individual, acest proces a generat noi venituri, ca urmare a noilor locuri de muncă create și a indus un comportament de economisire.
- Procesul de privatizare; firmele multinaționale participând direct, cu capitaluri substanțiale la achiziționarea unor importante active din fostele întreprinderi de stat, a influențat procesul de reducere a decalajului dintre rata de economisire și rata de investire.
- Perfecționarea și modernizarea tehnologiilor; prin promovarea unor tehnologii moderne și expertiza managerială, dependente de capacitatea tehnologică locală, de structura facilităților acordate și de aranjamentele instituționale, acestea contribuie la: creșterea productivității factorilor, modificarea calității unor produse destinate atât pieței interne, cât și exportului, introducerea practicilor manageriale performante, ridicarea nivelului de calificare a personalului autohton.
- Îmbunătățirea relațiilor comerciale internaționale, contribuind la integrarea în țara noastră a practicilor europene și mondiale. Este cunoscut faptul că finanțarea unei investiții directe presupune, în general, efectuarea unor importuri de mașini, utilaje și echipamente, în timp ce o mare parte din producția obținută este exportată. În cazul creării unor firme multinaționale

acestea vor stimula oferta de servicii bancare, de asigurări, de transporturi și de telecomunicații în țara noastră.

- Perfecționarea pregătirii profesionale în cadrul procesului de producție, dar și sub diverse forme separate, organizate de către firmele multinaționale.
- Crearea unui cadru legislativ de tip european de natură a atrage investiții străine în domenii de interes, cum sunt legislația muncii, legea falimentului și cea a impozitului pe profit, legea contabilității etc.

O dată cu acordarea statutului de economie de piață funcțională, oportunitățile privind promovarea investițiilor străine în România au crescut datorită:

- creșterii continue a performanțelor economiei românești și a menținerii pe termen lung a unei creșteri economice de 5-7 % pe an;
- interesului manifestat de investitorii străini pentru mediul economic românesc și, în primul rând, pentru realizarea conductei de transport a țigăiului caspic către Italia prin țara noastră și a conductei de gaze naturale din Egipt și Iran prin spațiul românesc;
- faptului că investitorul poate să-și aleagă liber tipul de investiție pe care dorește să o realizeze, cu respectarea prevederilor legale, precum și felul bunurilor pe care dorește să le aducă aport (în numerar sau în natură) la capitalul societății;
- participarea la privatizarea întreprinderilor din sectorul de utilități publice și în primul rând, cele din sectoarele de gaze naturale, petrol, energie electrică, precum și complexele energetice de la Turceni, Rovinari și Craiova;
- plasării unor întreprinderi mari consumatoare de resurse energetice și resurse materiale din vestul Uniunii Europene în România, unde prețul energiei se va menține încă inferior celui din țările din Europa de Vest;
- realizării unor importante coridoare de transport rutier (coridoarele 4,7 și 9) din Europa Centrală și de Vest către Rusia, Grecia și Turcia.

Amenințări și riscuri

În procesul promovării investițiilor străine în economia românească pot apărea o serie de amenințări, manifestate deja în unele țări europene care au aderat la UE, care conduc la:

- distrugerea competiției locale, anulând ambițiile micilor întreprinzători de a-și dezvolta afacerile în plan local;
- o slabă colaborare între sectoarele care contribuie direct la realizarea unei investiții străine de câteva zeci de milioane de dolari;
- posibilitatea de a impune prețuri de monopol, cu precădere la produsele și în zonele în care aplicarea legislația privind concurența este tolerantă și permisivă;
- nerespectarea de către investitorii străini a clauzelor privind îmbunătățirea condițiilor de muncă, ceea ce ar constitui o premisă a creșterii productivității muncii, cu efecte și consecințe reflectate direct în mărimea costurilor de producție;

-
- pericolul obstrucționării accesului firmelor de dimensiuni mici și mijlocii la resursele de creditare ale băncilor aparținând investitorilor străini; deși este unanim recunoscut faptul că puterea financiară a băncilor străine constituie factor de stabilitate financiară, riscurile asociate creditării unei economii imature determină orientarea către plasamente sigure, gen titluri de stat, sau către clienții tradiționali, lipsind firmele autohtone mici și mijlocii de creditele necesare activității lor;
  - convingerea guvernelor să acorde facilități investitorilor, reprezentând adevărate tarife de protecție, cu eludarea acquis-lui comunitar privind ajutorul de stat.

În procesul de recuperare a investițiilor efectuate deja în România pot apărea o serie de riscuri datorate:

- cadrului legislativ relativ instabil existent, care afectează direct mediul de afaceri aflat în proces de consolidare. În plus, există și o capacitate instituțională relativ scăzută de monitorizare a acquis-lui comunitar în domeniile care concură la realizarea unor investiții străine;
- fondurile structurale care permit realizarea unor investiții sunt insuficiente față de cerința din piață;
- migrației forței de muncă calificate către țările vest-europene, unde nu-și mai profesează meseriile pentru care au o calificare deja obținută;
- concurenței manifestate în piața internă între produsele obținute în societățile mixte și produsele asiatice și, în primul rând, cele chinezești;
- posibilității ca parcurile industriale și cele științifice să nu mai beneficieze de facilitățile acordate la înființarea lor;
- restricțiile privind mediul pot deveni costisitoare, afectând direct eficiența inițială a investițiilor realizate;
- creșterii semnificative a prețului la resursele energetice primare, precum și la energia electrică consumată de consumatorii neeligibili.

Capitolul 10

ANALIZA SWOT PRIVIND PERSPECTIVELE REINDUSTRIALIZĂRII ÎN PROFIL REGIONAL

Daniel FISTUNG

Evidențierea și, mai ales, cuantificarea efectelor politicilor macroeconomice și de ajustare structurală asupra dezvoltării regiunilor sunt dificile, dacă nu chiar imposibil de realizat. Explicația rezidă în faptul că aceste efecte se manifestă, de regulă, neutral, la scara întregii țări, diferențele induse la nivel regional și local nefiind explicite, printr-o relație clară cauză-efect, ci implicite, produse sub acțiunea unui mare număr de factori greu de identificat și cuantificat.

În România, principalele probleme ridicate de aplicarea politicilor de dezvoltare regională asupra activităților industriale la nivelul regiunilor de dezvoltare, sunt următoarele:

- Lipsa acută a fondurilor destinate dezvoltării regionale. Subvențiile provenite din UE sunt insuficiente pentru o echilibrare eficientă a economiei la nivel regional. Aceste fonduri sunt alocate punctual, după criteriile UE, ele influențând însă, în mică măsură, structura industrială la nivelul regiunilor de dezvoltare. UE a urmărit, în primul rând, realizarea "infrastructurii" care să permită aplicarea unor politici regionale viabile. Cu ajutorul finanțării provenite din UE s-a creat cadrul instituțional și legislativ aplicării politicilor industriale la nivel regional. În continuare, structurile create la nivel central și regional trebuie să acționeze eficient, pentru a realiza o dezvoltare economică echilibrată la nivel regional.
- Dezechilibrele apărute la nivel regional din multiple motive economico-sociale pot fi rezolvate, în principal, prin aplicarea unei politici coerente în domeniul privatizării. Așa cum s-a demonstrat de mai multe ori în cadrul acestui capitol problema capitală a dezvoltării industriale, atât la nivel național, cât și regional, o constituie privatizarea mării industrii. Statul este cel mai "slab" manager, situația actuală a economiei românești fiind edificatoare în acest sens. Privatizarea, chiar și pe "un dolar" a mării industrii, va reduce considerabil presiunea exercitată de marile unități de stat asupra bugetului național. Fiecare privatizare reușită înseamnă disponibilizarea unor fonduri importante care pot fi redirecționate spre domenii de interes național și/sau regional.
- Susținerea dezvoltării unui sector industrial puternic la nivelul IMM poate rezolva, în mare parte, problemele deosebite create de valorile ridicate ale ratei șomajului în majoritatea regiunilor de dezvoltare. Facilitățile existente pentru IMM cu profil industrial constituie, în special în zonele declarate defavorizate, un motiv suplimentar de atragere a investitorilor. Dar, în ultima instanță, calitatea managementului la nivelul comunității locale este hotărâtoare în obținerea unor rezultate pozitive în domeniul economico-social.

- Un domeniu de mare interes pentru dezvoltarea regională îl constituie turismul și, în special, agroturismul. Deoarece, peste 60% din fondurile furnizate de UE prin programul PHARE sunt destinate IMM și agroturismului, ar trebui realizată o asistență competența întreprinzătorilor particulari, pentru realizarea unor proiecte viabile, care să corespundă integral cerințelor. În acest fel, s-ar evita situațiile din anii precedenți când, o mare parte a fondurilor PHARE nu au fost alocate. Statul are datoria de a realiza într-un ritm foarte rapid o infrastructura rutieră de calitate, premisă esențială a dezvoltării turismului și, implicit, a dezvoltării regionale.

La nivelul fiecărei regiuni, pot fi previzionate câteva coordonate de evoluție viitoare a activităților industriale, bazându-se pe oportunitățile și restricțiile oferite de fiecare zonă în parte. Astfel, pe teritoriul Regiunii 1-Nord-Est se întâlnesc zone tradițional subdezvoltate (județele Botoșani și Vaslui), zone în declin industrial (județele Botoșani și Suceava) și zone fragile structural (județul Neamț). Pentru a contura perspectivele industriei din Regiunea de Nord-Est trebuie să luăm în considerare resursele naturale, ramurile industriale tradiționale, investițiile tehnice și tehnologice din anumite ramuri ale industriei prelucrătoare, industriile competitive pe piața internă și externă. Industria chimică și petrochimică, care beneficiază de materii prime exploatate din aceeași regiune, dar și de multe întreprinderi concentrate pe acest teritoriu, necesită investiții pentru a fabrica în continuare produse competitive.

Întreprinderea de aeronave de la Bacău constituie una dintre firmele competitive și pe plan internațional, cu perspective de dezvoltare în viitor.

Întreprinderile siderurgice, cele de mașini și echipamente pot deveni competitive prin investiții masive, prin introducerea unor tehnologii moderne, dar și printr-un management corespunzător cerințelor actuale.

Întreprinderile care fabrică materiale de construcție se pot dezvolta în continuare exploatând rocile de construcție din regiune.

Industria prelucrării lemnului și a mobilei reprezintă una dintre cele mai competitive ramuri ale regiunii.

Aceasta dispune de materie primă de excepție, de o bază industrială deosebită, dar și de tradiția în acest domeniu a locuitorilor regiunii.

Industria textilă este avantajată de tradiția și calificarea forței de muncă, în special feminină, dar și de existența a numeroase întreprinderi.

Industria alimentară, care se remarcă prin produse lactate și vinuri, este o industrie competitivă a acestei regiuni.

Ultimele trei ramuri prezentate mai sus, bazate pe tradiție și resurse naturale locale, constituie adevărate oportunități ale dezvoltării industriale în această regiune. Pentru dezvoltarea în continuare a industriei textile și alimentare se impune reorientarea populației ocupate spre agricultură, care oferă materii prime necesare acestor ramuri. Prin exploatarea potențialului geografic și istoric, în regiune se poate dezvolta o industrie a turismului spre care să se orienteze un segment important al forței de muncă disponibilizate.

Regiunea 1-Nord-Est are nevoie de investiții importante în aceste ramuri industriale care pot deveni competitive în viitor.

Regiunea 2 Sud-Est beneficiază de următoarele avantaje:

- amplasarea celor mai mari întreprinderi din România în anumite ramuri industriale (combinat siderurgic, combinat petrochimic, întreprindere de aluminiă, șantier naval maritim, șantier naval fluvial);
- utilizarea materiilor prime din import transportate pe Dunăre și Marea Neagră;
- exploatarea zăcămintelor petroliere din Marea Neagră;
- producerea energiei electrice la Centrala Nuclearo-Electrică de la Cernavodă;
- posibilitatea exploatării resurselor naturale din Delta Dunării și Marea Neagră.

Dezvoltarea viitoare a industriei regiunii trebuie să se bazeze pe resursele de care beneficiază în profil teritorial, de întreprinderile existente și de tradiția în anumite ramuri ale industriei prelucrătoare.

Industria chimică și petrochimică constituie o ramură care trebuie dezvoltată pornind de la materiile prime existente în regiune, dar și de la baza tehnică și tehnologică.

Aprovizionarea cu materii prime și desfacerea produselor folosind drept căi de transport Dunărea și Marea Neagră reprezintă o oportunitate pentru orice industrie în Regiunea de Sud-Est.

Industriile siderurgică și metalurgică, prin cele două centre – Galați și Tulcea, pot deveni competitive prin investiții masive în tehnologii moderne.

Construcția de nave maritime și fluviale reprezintă o industrie a viitorului nu numai pentru regiunea în cauză, ci și pentru România. Alături de nave de mare tonaj se pot construi și ambarcațiuni de agrement pentru piața internă și externă.

Întreprinderile de materiale de construcții fabrică produse competitive pe piața internă și externă.

Industria vinului reprezintă o oportunitate pentru evoluția viitoare a economiei regionale.

Peștele și preparatele din pește din Delta Dunării și Marea Neagră exportate vor constitui o sursă de venit deosebit de avantajoasă pentru Regiunea de Sud-Est.

Dezvoltarea industriei turismului, exploatând potențialul natural al litoralului Mării Negre și al Deltei Dunării, va atrage forța de muncă disponibilizată din alte sectoare ale economiei.

Valorificarea potențialului turistic de excepție constituie una dintre prioritățile de dezvoltare a Regiunii 2 Sud-Est.

Cele mai grave probleme de dezvoltare, între regiunile sudice, se regăsesc la nivelul Regiunii 3 SUD, ca urmare a veniturilor reduse (determinate, între altele, de sistemele de producție și de prețurile neadecvate din agricultură), a îmbătrânirii populației, a nivelului redus de educație cumulate cu infrastructura foarte puțin dezvoltată și procesul intens de emigrare spre București. Concepția dezvoltării regionale pentru Regiunea 3 SUD trebuie să se axeze pe o politică de dezvoltare industrială de tip preponderent sectorial, cu stimulente eficiente direcționate către susținerea industriei alimentare, care va valorifica potențialul agricol al regiunii.

Este necesară demonopolizarea producției industriale metalurgice și chimice și accelerarea privatizării societăților din aceste domenii. Între industriile

cu șanse apreciabile de dezvoltare, inclusiv în cadrul IMM, se numără industria materialelor de construcții tradiționale care va trebui stimulată prin măsuri financiar-fiscale specifice societăților comerciale care concentrează 70% din capitalul social.

Poziția geografică favorabilă, în raport cu factorii naturali, posibilitățile reale de colaborare transfrontalieră, alături de resursele agricole specifice, constituie importante avantaje potențiale în depășirea perioadelor de criză generate de restructurarea sectorului minier, fiind factori de revitalizare industrială pentru Regiunea 4 SUD-VEST, care ar putea fi mobilizați, într-o perioadă relativ scurtă de timp, în următoarele direcții:

- relansarea sectorului serviciilor industriale (reparații nave, automobile și autoutilitare, servicii de întreținere a infrastructurii rutiere și feroviare);
- eficientizarea Uzinei de Apă Grea de la Turnu Măgurele prin creșterea gradului de utilizare a capacității de producție, respectiv găsirea de noi piețe de desfacere;
- privatizarea Uzinei de Anvelope Gigant de la Turnu Severin;
- restructurarea sectorului chimic și petrochimic;
- dezvoltarea industriei de prelucrare a lemnului și industriei mobilei, care ar putea valorifica și resurse lemnoase din Slovenia.

Situația de criză prelungită prin care a trecut România și, implicit, Regiunea 5 Vest, impune luarea unor măsuri imediate de redresare economică și protecție socială, corelate cu acțiuni de conservare și ecologizare a mediului. Astfel, obiectivul general al strategiei de dezvoltare regională a fost definit ca fiind creșterea calității vieții prin dezvoltarea economico-socială a regiunii și ameliorarea condițiilor de mediu.

Pentru realizarea obiectivului general au fost stabilite următoarele obiective strategice ale dezvoltării regionale:

- dezvoltarea sectorului privat (activități productive, comerț și servicii);
- valorificarea potențialului turistic al regiunii;
- crearea unui cadru favorabil dezvoltării spațiului rural;
- creșterea eficienței utilizării resurselor umane;
- îmbunătățirea calității mediului;
- îmbunătățirea infrastructurii de susținere a dezvoltării economice și sociale.

Sectorul privat trebuie să devină motorul dezvoltării economice a regiunii și, de aceea, în cadrul strategiei de dezvoltare i se acordă o importanță deosebită. De asemenea, sectorul privat se dorește a fi o alternativă pentru ocuparea forței de muncă, astfel încât restructurarea industriilor grele și extractive să nu mai reprezinte o amenințare din punctul de vedere al șomajului. În cadrul acestui obiectiv strategic, se acordă o atenție deosebită dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii și atragerii de investiții private în regiune.

După cum a rezultat din profilul regional și din rezultatele analizei SWOT, regiunea dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat, existând premisele dezvoltării acestei activități economice. În cadrul strategiei sunt stabilite o serie de măsuri concrete pentru valorificarea acestui potențial prin modernizarea infrastructurii aferente, creșterea calității serviciilor oferite și dezvoltarea și

promovarea tuturor formelor de turism. Pe viitor se dorește ca turismul să-și aducă o contribuție mult mai mare la PIB-ul regional.

Spațiul rural din regiune este, în cea mai mare parte, puțin dezvoltat și se confruntă cu probleme economice și sociale diverse.

Strategia de dezvoltare a regiunii preconizează realizarea de investiții pentru creșterea calității vieții în mediul rural și dezvoltarea de activități economice bazate pe tradițiile locale ca alternativă a activităților agricole. În paralel, se urmărește îmbunătățirea valorii economice a agriculturii prin valorificarea la un grad superior a potențialului agricol a regiunii.

Resursele umane reprezintă unul dintre principalele puncte forte ale regiunii. Dispunând de un centru universitar cu tradiție în Timișoara și de instituții de studii superioare în toate județele, de un învățământ liceal bine dezvoltat, regiunea beneficiază de un potențial uman calificat și înalt calificat, capabil să se adapteze în timp la noile cerințe ale pieței. Astfel, strategia de dezvoltare prevede măsuri pentru o mai bună ocupare a forței de muncă prin crearea de noi locuri de muncă și intensificarea activităților de calificare, recalificare și reorientare a forței de muncă.

Nu în ultimul rând, o atenție deosebită se acordă acțiunilor privind îmbunătățirea calității mediului. Se urmărește reducerea poluării din zonele afectate, prevenirea și stoparea degradării mediului, educarea populației privind protecția mediului.

Prin corelarea și implementarea acțiunilor prevăzute în cele cinci obiective strategice, se va realiza un cadru favorabil dezvoltării unei economii de piață competitive, se vor reduce costurile sociale ale reformei și va crește nivelul de trai și calitatea vieții în regiune.

Pentru realizarea obiectivelor strategice și, implicit, a obiectivului general, este necesară definirea de măsuri-cadru pentru viitoarele programe și proiecte. Aceste măsuri sunt prezentate în continuare, grupate pe fiecare obiectiv strategic în parte.

Dezvoltarea sectorului privat

- Accelerarea privatizării societăților comerciale cu capital majoritar de stat;
- Stimularea înființării de noi IMM-uri productive;
- Dezvoltarea serviciilor de consultanță;
- Stimularea transferului de tehnologie și *know-how*;
- Dezvoltarea activităților de marketing;
- Înființarea unor centre de afaceri în principalele zone urbane ale regiunii;
- Înființarea unei burse de mărfuri regionale;
- Realizarea unui parc tehnologic;
- Promovarea schimburilor comerciale prin intermediul târgurilor și expozițiilor.

Prin aplicarea acestor măsuri se urmărește sprijinirea activității firmelor private pentru a putea depăși problemele cu care se confruntă în perioada actuală. Serviciile de care vor beneficia întreprinzătorii privați le vor permite să-și mărească competitivitatea, să fie mai bine informați asupra condițiilor pieței, să

identifice noi oportunități de afaceri și să le faciliteze transferul de tehnologie și *know-how*.

Sprijinirea directă a IMM-urilor

- Dezvoltarea capacităților productive pentru IMM-uri;
- Crearea unui sistem stimulativ de creditare a IMM-urilor;
- Determinarea societăților comerciale cu capital majoritar de stat să-și vândă activele nefolosite (clădiri, echipamente etc.);
- Crearea unor centre locale pentru efectuarea centralizată a tuturor formalităților privind înființarea și schimbarea statutului IMM-urilor;
- Anunțarea zilnică în mass-media locală a noilor oportunități de afaceri;
- Inițierea unor concursuri cu premii, la nivel regional, pentru cele mai competitive IMM-uri din regiune;
- Facilitarea accesului IMM-urilor la infrastructuri specializate locale (telex, fax, e-mail etc.);
- Afectarea unor spații aflate la dispoziția administrației locale pentru IMM-uri nou înființate sau aflate în expansiune.

Promovarea regiunii

- Inițierea de campanii promoționale pentru atragerea de investiții în regiune;
- Dezvoltarea relațiilor de cooperare cu alte ADR-uri și alte organisme și instituții interne și internaționale.

Valorificarea potențialului turistic al regiunii

a) Îmbunătățirea calității serviciilor turistice

- Conservarea patrimoniului cultural-istoric al regiunii;
- Refacerea marcajelor traseelor montane;
- Delimitarea și promovarea de noi circuite turistice;
- Refacerea infrastructurii edilitare în zonele cu potențial turistic;
- Modernizarea infrastructurii fizice specifice din stațiunile montane;
- Realizarea unui cadru de formare a personalului în domeniul turismului;
- Crearea de utilități de agrement în stațiunile turistice.

b) Promovarea activităților de turism în regiune

- Includerea stațiunii *Băile Herculane* în circuitul turistic internațional;
- Realizarea de campanii de promovare a turismului în regiune.
- Revigorarea stațiunilor balneare și de tratament;
- Stimularea investițiilor private în turism prin acordarea de stimulente fiscale care sunt în competența organelor administrației locale (acordarea de terenuri pentru construirea de hoteluri, moteluri, campinguri, scutirea de unele taxe locale etc.);
- Crearea unui cadru adecvat dezvoltării agroturismului și turismului alternativ.

Regiunea are un potențial turistic foarte variat, dar insuficient cunoscut, mai ales peste hotare. O activitate de promovare bine susținută, dublată și de

realizarea celorlalte obiective din acest domeniu, poate atrage mulți turiști și poate dezvolta economic multe zone care în această perioadă se află în dificultate.

Crearea unui cadru favorabil dezvoltării spațiului rural și suburban

a) Dezvoltarea infrastructurii ca suport al activității în spațiul rural

- Începerea dezvoltării rețelelor de apă, gaz, canalizare și telecomunicații în spațiul rural;
- Începerea amenajării rețelelor de drumuri agricole;
- Realizarea unei rețele de centre de colectare a produselor;
- Modernizarea serviciului de cadastru;
- Regenerarea solului și a pădurilor;
- Realizarea de îmbunătățiri funciare.

Crearea unui cadru favorabil dezvoltării mediului rural reprezintă un obiectiv de primă mărime în vederea dezvoltării economice a regiunii, a eliminării disparităților existente între diferite zone. Cea mai mare parte a infrastructurii este depășită fizic și moral. Intervenția care se dorește a fi realizată din acest punct de vedere vizează extinderea și modernizarea tuturor utilităților din infrastructură, ca bază de plecare pentru o viitoare redresare economică și socială în mediul rural.

b) Îmbunătățirea valorii economice a agriculturii

- Înființarea de ferme pilot;
- Facilitarea achiziției de utilaje agricole;
- Inițierea unei campanii pentru extinderea exploatarei în asocieră a terenurilor agricole.

Datorită insuficienței fondurilor care ar putea fi accesate de producătorii agricoli, dar și a unei culturi depășite în rândul populației rurale, exploatarea terenurilor agricole nu se realizează în cele mai bune condiții. Creșterea valorii economice a agriculturii poate fi realizată printr-o serie de programe care să vizeze atât promovarea unor noi sisteme de exploatare a terenurilor, cât și facilitarea achiziției de utilaje agricole.

c) Crearea unui cadru favorabil pentru diversificarea activităților economice în mediul rural:

- Dezvoltarea activităților meșteșugărești și de artizanat;
- Sprijinirea IMM-urilor productive, ca alternativă a activităților agricole.

În cadrul acestei măsuri se are în vedere crearea unei alternative economice activității în agricultură și dezvoltarea acelor activități care sprijină sectorul agricol. Aceasta, pe de o parte, va stopa fenomenul migrării populației rurale spre centrele urbane, iar pe de altă parte va îmbunătăți mediul economic și social din spațiul rural.

d) Creșterea calității vieții în mediul rural

- Stimularea dezvoltării sistemului sanitar;
- Modernizarea școlilor.

Datorită slabei dezvoltări a sistemului educațional și sanitar din mediul rural această măsură se impune ca necesară. Calitatea vieții în mediul rural este importantă pentru posibilitatea dezvoltării viitoare a acestei zone.

Creșterea eficienței utilizării resurselor umane:

a) Crearea de noi locuri de muncă

- Dezvoltarea industriei de soft pentru valorificarea cunoștințelor specialiștilor informaticieni;
- Sprijinirea inițiativelor din domeniul cercetării aplicative și a proiectării.

Potențialul uman disponibil pentru activitățile de realizare a programelor informatice și de cercetare aplicativă este ridicat, însă el poate fi valorificat doar printr-o stimulare a acestor ramuri care momentan sunt prea puțin dezvoltate. Prin această măsură se urmărește stoparea emigrării forței de muncă cu înaltă calificare.

b) Calificarea, recalificarea și reorientarea forței de muncă

- Realizarea unei rețele informaționale privind piața muncii;
- Aplicarea de măsuri active de combatere a șomajului;
- Diversificarea învățământului corelat cu noile tendințe ale pieței;
- Sprijinirea activităților de recalificare și reconversie a forței de muncă.

Una dintre principalele probleme cu care se confruntă regiunea este rata ridicată a șomajului din zonele monoindustriale și miniere, ca urmare a restructurărilor care au loc. Prin aplicarea acestei măsuri se urmărește diminuarea efectelor sociale negative și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă disponibile.

Îmbunătățirea calității mediului:

a) Sprijinirea activităților ecologice

- Stimularea industrie de reciclare a materialelor re folosibile și a deșeurilor;
- Modernizarea sistemului de colectare a deșeurilor;
- Încurajarea și sprijinirea firmelor care folosesc sisteme ecologice de producție;
- Sprijinirea programelor de reducere a efectelor poluării din zonele afectate.
- Modernizarea sistemelor de monitorizare a mediului.

Insuficiența unor sisteme de protecție a mediului duce la degradarea acestuia, ceea ce afectează desfășurarea firească a vieții în regiune. Încurajarea și sprijinirea activităților ecologice apare astfel ca o măsură firească pentru realizarea unui cadru adecvat desfășurării vieții economice și sociale.

b) Promovarea educației cetățenilor în spiritul protecției mediului

- Inițierea unei campanii ample de sensibilizare și conștientizare a opiniei publice privind problemele de mediu;
- Sprijinirea activităților de educație activă privind protecția mediului.
- Inexistența unei culturi ecologice bine conturată în rândul populației contribuie la degradarea continuă a mediului. Prin promovarea unei educații ecologice se urmărește implicarea populației în activități de protecție a mediului.

c) Ecologizarea zonelor cu potențial turistic:

- Sprijinirea activităților de curățare a zonelor cu potențial turistic;

Îmbunătățirea infrastructurii de susținere a dezvoltării economice și sociale

- Modernizare rețelelor de apă, gaz, canalizare și extinderea acestora în noi zone;
- Extinderea rețelelor de telecomunicații.

În concluzie, putem spune că, ținând cont de cele precizate mai sus, regiunea de dezvoltare 5 -VEST deține șanse bune de dezvoltare armonioasă, în foarte multe sectoare economice. Astfel, există oportunități și puncte forte menite să susțină aceste afirmații în timp ce multe restricții pot fi înlăturate cu ajutorul Agenției de Dezvoltare Regională 5 - Vest.

Pornind de la noul concept de dezvoltare regională care vizează, în fapt, o concentrare strategică a activităților de dezvoltare, pe baza rezultatelor analizei unei situații economice și sociale date, putem spune că dezvoltarea economică viitoare a Regiunii 6 - Nord-Vest trebuie să fie fundamentată, în principal, pe următoarele elemente:

- poziția geografică avantajoasă;
- diversitatea resurselor naturale existente;
- potențialul bun de comunicații (rutiere și cale ferate);
- rezerve importante de forță de muncă de înaltă calificare;
- centre puternice de școlarizare (Cluj) și de cercetare științifică.

Cu ajutorul analizei SWOT efectuată anterior s-a reușit trecerea în revistă a punctelor forte și s-au conturat câteva dintre potențialele perspective de dezvoltare.

Direcționarea acestor acțiuni de dezvoltare are în vedere obținerea unor rezultate socioeconomice care să corespundă potențialului existent la nivelul regiunii.

Obiectivul de bază al viitoarei dezvoltări a regiunii 6 - Nord-Vest este cel stabilit prin Planul Național de Dezvoltare Regională, și anume, consolidarea stabilității economice și sociale, precum și asigurarea condițiilor necesare creșterii economice durabile a regiunii în context european. Alături de obiectivul strategic de bază au fost identificate și alte obiective de dezvoltare care vor fi susținute prin măsuri corespunzătoare.

Susținerea restructurării industriilor nerentabile

- Susținerea de soluții alternative în procesul de reconversie și restructurare din cadrul regiunii;
- Sprijinirea centrelor de consultanță, îndrumare, audit pentru întreprinderi industriale și agroindustriale.

Promovarea și stimularea cooperării economice și a transferului de tehnologie;

- Dezvoltarea de sisteme de comunicare/informare la nivel intraregional între actorii economici, prin stimularea relațiilor verticale și orizontale;
- Dezvoltarea unor zone/centre de promovare a tehnologiilor noi și *know-how* – ului în domeniul industriei și agroindustriei;
- Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii fizice suport pentru industrii noi;
- Sprijinirea activității de identificare și asanare /reconversie a siturilor părăsite

-
- Susținerea reconversiilor funcționale și reconstrucției construcțiilor industriale și agroindustriale dezafectate și degradate;
  - Creșterea calității și competitivității produselor și serviciilor;
  - Susținerea creării de centre de excelență tehnologică în regiune;
  - Promovarea “imaginii-ofertă” a produselor în exterior pentru crearea de piețe de desfacere și atragerea de capital.
Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii fizice în spațiul rural;
  - Susținerea activităților de reabilitare, modernizare și dezvoltare a infrastructurii de comunicație și telecomunicație;
  - Susținerea activităților de modernizare a echipamentelor tehnice din cadrul gospodăriilor rurale izolate;
Crearea unui mediu favorabil pentru valorificarea optimă a resurselor locale;
  - Susținerea activității de valorificare a resurselor de ape termale și balneare și a potențialului natural și etnografic din regiune;
  - Susținerea activității de dezvoltare a unor cicluri integrate de producție/prelucrare/distribuție/vânzare a produselor agricole;
  - Promovarea și sprijinirea dezvoltării de microferme agricole;
  - Susținerea asociațiilor de producători pentru promovarea produselor specifice spațiului rural pe piețele externe;
Reabilitarea, protejarea și conservarea calității factorilor de mediu;
  - Susținerea activității de management integrat al resurselor de apă;
  - Susținerea și dezvoltarea rețelelor de servicii de asistență sanitară și socială în spațiile defavorizate din mediul rural;
  - Promovarea și susținerea unor sisteme de servicii de transport integrat, modern și accesibil pentru comunitățile rurale din zone izolate și pentru grupuri sociale defavorizate (copii, bătrâni, persoane cu handicap);
  - Sprijinirea activităților de prevenire a riscurilor și dezastrelor naturale în zonele rurale izolate;
  - Promovarea și susținerea activităților de educare-informare în domeniul protecției mediului și de conștientizare a comunității rurale asupra riscurilor naturale și antropice;
Stimularea spiritului antreprenorial și a inițiativei locale în domeniul serviciilor;
  - Sprijinirea și dezvoltarea de activități noi, care utilizează resurse de muncă la nivelul regiunii;
  - Susținerea și dezvoltarea de sisteme și servicii de informare și consiliere pentru tinerii absolvenți cu inițiative de afaceri.
Îmbunătățirea calității managementului întreprinderilor economice și în administrația publică;
  - Promovarea sistemelor moderne de management în întreprinderi și a sistemelor de formare continuă în domeniul conducerii și organizării producției;
  - Susținerea programelor de perfecționare a mecanismelor de funcționare a administrațiilor locale.

Sușținerea proceselor de calificare /recalificare și orientare /reorientare a forței de muncă;

- Sușținerea agenților economici în procesul de restructurare /privatizare care urmăresc reconversia forței de muncă disponibilizate;
- Promovarea și dezvoltarea de centre de formare a forței de muncă;
Stimularea implicării actorilor sociali în programe de acompaniere socială pentru șomeri și categorii defavorizate;
- Promovarea și susținerea de programe de calificare /recalificare în meserii tradiționale și în activități de construcții;
Sușținerea integrării pe piața muncii a persoanelor tinere și a celor din grupuri defavorizate.

Dezvoltarea infrastructurii de susținere a sectorului privat;

- Dezvoltarea serviciului de consultanță și marketing pentru sectorul privat;
- Dezvoltarea sistemelor de certificare a calității produselor industriale și agricole;
- Stimularea activității de realizare și promovare a unor produse de marcă.
Sușținerea activității economice bazate pe resurse locale;
- Sușținerea activității de promovare a unor forme diversificate de turism;
- Sușținerea agenților economici care promovează pe piețele externe produse bazate pe valorificarea resurselor locale din regiune;
- Sprijinirea programelor și activităților de colectare, reciclare și valorificare a deșeurilor industriale și din construcții din regiune;
- Sprijinirea activităților industriale bazate pe utilizarea de materiale refolosibile, nepoluante care dezvoltă cicluri integrate de producție.

În conformitate cu tradițiile regiunii și evoluțiile recente ale industriei, există reale șanse de creștere a activităților industriale, în Regiunea 7 Centru. Bineînțeles, există premise favorabile dezvoltării unor anumite sectoare industriale, în timp ce altele sunt pe cale de dispariție sau în cel mai bun caz de restrângere puternică a activității.

Dintre sectoarele care pot fi preconizate a se dezvolta în viitor, pe baza tradiției și atractivității domeniilor față de investitori, pot fi amintite: industria alimentară, industria farmaceutică, industriile ale ramurii construcțiilor de mașini, prelucrării lemnului, fabricării mobilei, prelucrării materialelor textile și pielăriei etc.

Totodată, pot fi amintite sectoare care pot cunoaște o tendință favorabilă, în urma privatizării și restructurării actualelor întreprinderi. Din această categorie pot fi menționate industriile de fabricare a mijloacelor de transport.

Este de subliniat faptul că regiunea este extrem de atractivă pentru investitorii străini, atât datorită elementelor caracteristice (resurse naturale, forță de muncă superior pregătită și calificată infrastructură instituțională și fizică bine dezvoltate etc.), cât și a relațiilor tradiționale pe care le are regiunea, locuitorii acesteia, cu zone dezvoltate ale Europei, în principal. Pe aceste considerente, este de anticipat și dezvoltarea în viitor a unor ramuri care țin de înalta tehnologie, precum cea a electrotehnicii sau informaticii.

În mod evident toate aceste previziuni vor fi supuse influenței a numeroși factori interni și externi domeniului industrial, care vor modifica tendințele

evoluționiste ale sectoarelor industriale. Cel mai influent element, din această perspectivă, este piața care va regla structura unităților și dimensiunile acestora în funcție de evoluțiile și cerințele interne și internaționale.

Regiunea 8 București Ilfov are câteva particularități majore față de toate celelalte regiuni de dezvoltare din România. În primul rând, este vorba de faptul că este amplasată ca o enclavă în cadrul regiunii de dezvoltare 3 - Sud. În al doilea rând, în cadrul regiunii există capitala țării, o aglomerație urbană de peste două milioane locuitori, care prezintă caracteristici deosebite față de orice altă localitate urbană din România. Capitala țării conferă regiunii o forță și o dinamică economică superioare celorlalte regiuni, un nivel superior al PIB-ului și o structură socioprofesională de un standard ridicat. Pe acest fond, este evident că activitatea industrială va cunoaște, în viitor, un trend pozitiv. Această tendință, după opinia noastră va avea mai multe dimensiuni:

- privatizarea și restructurarea marilor întreprinderi industriale; în cadrul acestui proces vor avea loc și reprofilări de activitate, redimensionări sau reorientări ale proceselor industriale, bazate pe cererile piețelor internă și externă;
- extinderea activității industriale în întreprinderi de medii și mici dimensiuni, care să poată răspunde cât mai bine atât cerințelor investitorilor (maximizarea profiturilor, eliminarea stocurilor nevandabile, reducerea birocrăției în fazele tehnologice, creșterea specializării personalului angajat etc.) și a piețelor (înlocuirea unor materii prime și materiale aflate în epuizare sau greu procurabile, modificări ale caracteristicilor tehnice și calitative ale produselor, fluctuații ale ritmului productiv etc.).

Chiar dacă este dificil de prognozat dezvoltarea viitoare a unor sectoare industriale, în detrimentul altora, pot fi enumerate anumite concluzii care să prefigureze anumite tendințe de evoluție a sectorului industrial în regiunea 8 - București Ilfov.

- Evoluția favorabilă a sectoarelor "tradiționale" care au pătruns pe diferite segmente ale piețelor interne și externe. Din această categorie pot fi amintite industriile alimentară, prelucrării materialelor textile și pielăriei, a fabricării mobilei, a materialelor de construcții, a lacurilor și vopselelor, tipografie, a fabricării și recondiționării mijloacelor de transport etc.
- Dezvoltarea unor sectoare care în momentul de față sunt în decădere, dar datorită condițiilor favorizante pe care le oferă regiunea, au șanse în viitor. Din această categorie fac parte industriile producătoare de soft informatic, aparatură medicală, materiale plastice, electrotehnică etc.
- Sectoare industriale care nu vor avea viitor. Printre acestea pot fi amintite, industriile metalurgică, de prelucrare a petrolului, electronică etc.

În mod cert această clasificare nu trebuie privită decât ca o posibilă tendință a specializării activităților industriale din cadrul regiunii 8 București Ilfov, modificări datorate influențelor interne și externe sectorului industrial putând apărea oricând.

Regiune	Puncte forte	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
Nord-Est	Existența materiilor prime: agricole, lemn, mine, plante medicinale; Prezența unor industrii tradiționale; Numărul mare de absolvenți bine instruiți în domeniile: farmacie, aeronautică, industria chimică și petrochimică; Pondere relativ mare a firmelor în unele sectoare din industria ușoară: agroalimentară, textilă, procesarea lemnului; Existența unor industrii potențial competitive (petrochimică, chimică, aeronautică, mobilă, alimentară).	Utilizarea în majoritatea întreprinderilor a unor tehnologii învechite și poluante; Întârzierea procesului de restructurare și privatizare; Lipsa cooperării instituțiilor din regiune; lipsa accesului la informații; Acces greu la credite sau alte fonduri bancare; Lipsa companiilor în domeniul înaltei tehnologii sau a domeniilor economice noi, cu excepția unui nucleu din Iași; Lipsa unui sistem eficient care să disperseze <i>know-how</i> -ul în domeniile: marketing, management, controlul calității antreprenorilor și managerilor; Fragilitatea structurilor industriale privind orientarea spre economie de piață - d.p.d.v. al productivității, eficienței și tehnologiei; Concentrarea principalelor investiții private în reședințele de județ și câteva orașe ale regiunii: Onești, Roman, Vatra Dornei, Dorohoi, Pașcani.	Creșterea asistenței din partea UE și a Guvernului României pentru firme aparținând sectorului productiv; Apariția firmelor de consultanță; Apariția parcurilor industriale și tehnologice; Recalificarea și specializarea forței de muncă disponibilizate; Descoperirea de noi piețe de desfacere pentru produsele competitive; Oportunități legate de dezvoltarea următoarelor industrii: Bacău - industria combustibilului, exploatarea și prelucrarea lemnului, construcții de mașini, chimie, alimentară; Botoșani - industrie textilă, confecții și alimentară, construcții de mașini; Iași - metalurgie feroasă, construcții de mașini, utilaje și echipamente, chimie, confecții, textile, alimentară; Neamț - metalurgie feroasă, exploatarea și prelucrarea lemnului, celuloză și hârtie, chimie, construcții de mașini, ind. ușoară; Suceava - exploatarea și prelucrarea lemnului, celuloză și hârtie, alimentară; Vaslui - construcții de mașini, materiale de construcții, exploatarea și prelucrarea lemnului, textilă, confecții, alimentară, chimică.	Scăderea volumului investițiilor; Declinul activității industriale; Concurența nelocală.

Regiune	Puncte forte	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
Sud Est	<p>Prezența unor industrii tradiționale;</p> <p>Existența unor industrii competitive (materiale de construcție, petrochimie, alimentară);</p> <p>Cele mai mari întreprinderi din România în anumite ramuri industriale (combinat petrochimic, întreprindere de alumină, șantier naval maritim, șantier naval fluvial, centrală nucleară).</p> <p>Existența coridoarelor IV și IX de transport european, care străbat regiunea – acces rapid la canalele internaționale de distribuție;</p> <p>Potențial pentru dezvoltarea unor mărci de produse: vinuri, industrie tradițională, artizanat;</p> <p>Potențial de dezvoltare pentru industria ușoară în zonele rurale/monotane pentru industrializarea legumelor și a fructelor, precum și a</p>	<p>Folosirea în majoritatea întreprinderilor a unor tehnologii învechite și poluante;</p> <p>Întârzierea procesului de restructurare și privatizare;</p> <p>Numărul redus al locurilor de muncă în industriile tradiționale și competitive;</p> <p>Specialiști slab pregătiți în management și marketing industrial;</p> <p>Productivitate sectorială scăzută comparativ cu standardele europene;</p> <p>Slaba competitivitate a firmelor din industrie;</p> <p>Activitate scăzută a IMM-urilor în sectorul productiv și în cel al serviciilor – concentrarea acestora în comerț;</p> <p>Volum scăzut al exporturilor cu tendință descendentă;</p> <p>Investiții străine directe în IMM-urile din industrie sub media națională;</p> <p>Transfer tehnologic insuficient și penetrare scăzută a inovației și tehnologiilor moderne (computere, site-uri INTERNET, etc.);</p> <p>Infrastructura de utilități este în</p>	<p>Dezvoltarea sectorului IMM;</p> <p>Posibilități de aprovizionare cu materii prime din import transportate pe Dunăre și Marea Neagră;</p> <p>Reorganizarea întreprinderilor industriale de stat (textile, industria artizanală, alimentară, industria vinicola, a berii etc.);</p> <p>Asistență externă pentru implementarea programelor care stimulează ocuparea forței de muncă, economia și înființarea de noi întreprinderi;</p> <p>Reorganizarea și consolidarea instituțională a instituțiilor publice care acordă servicii de sprijinire a afacerii;</p> <p>Potențial pentru dezvoltarea IMM-urilor, favorizat de cooperarea transfrontalieră cu Ucraina, Moldova și Bulgaria.</p> <p>Oportunități legate de dezvoltarea următoarelor industrii:</p> <p>Brăila - construcții navale, chimică, celuloză și hârtie, confecții; Buzău - industrie metalurgică, chimică, echipamente și aparatură cale ferată, textilă; Constanța - industrie chimică, textilă; Galați - metalurgie feroasă, construcții de mașini și textile; Tulcea - construcții navale,</p>	<p>Nivelul scăzut al investițiilor;</p> <p>Declinul activității industriale;</p> <p>Competiția din ce în ce mai puternică a firmelor străine care vor sufoca sectorul productiv local.</p> <p>Întârzierea procesului de restructurare, care va avea ca rezultat întârzierea procesului de aderare la Uniunea Europeană;</p> <p>Politici discriminatorii care favorizează marile întreprinderi de stat.</p>

Regiune	Puncte forte	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
	<p>produselor din lemn; Accesul la piețele europene – relații tradiționale; Costul forței de muncă este foarte scăzut în comparație cu standardele europene.</p>	<p>general slab dezvoltată în zonele rurale.</p>	<p>confecții; Vrancea - exploatarea și prelucrarea lemnului, confecții, ind. alimentară.</p>	
Sud	<p>Poziția geografică favorabilă în raport cu factorii naturali (Dunărea). Profil economic și diversificat al Regiunii Existența și varietatea resurselor naturale Potențial agricol și zootehnic deosebit; Potențialul oferit de Dunăre pentru transport, turism și pescuit; Existența unor societăți private reprezentative cu capital străin sau mixt Existența bazei de cercetare funcționale în domeniul agricol și utilizului petrolier; Forță de muncă calificată în sectoare industriale tradiționale.</p>	<p>Pondere ridicată a regiilor autonome (de 4 ori mai mare, de ex., în județul Călărași comparativ cu municipiul București); Existența în componența regiunii a unor județe, ca de exemplu, Ialomița și Călărași, a căror structură industrială este dominată de câteva mari societăți comerciale, care concentrează 70% din capitalul social; Nivel scăzut al atragerii investițiilor străine; Tendința de declin a industriei tradiționale; Insuficientă infrastructură de susținere și facilități pentru sectorul privat; Lipsa marketingului și promovării regionale; Existența zonelor monoindus-</p>	<p>Posibilități reale de cooperare transfrontalieră; Existența unor combine siderurgice și chimice care, în ipoteza restructurării și re tehnologizării, ar putea constitui poli de dezvoltare pentru IMM-uri; Dezvoltarea și creșterea competitivității sectorului IMM; Îmbunătățirea cooperării între mediul de afaceri și administrația publică; Dezvoltarea și utilizarea potențialului oferit de domeniul cercetării; Dezvoltarea de activități specifice sectorului IT; Dezvoltarea sectorului privat axat pe exploatarea resurselor naturale existente; Dezvoltarea cooperării economice transfrontaliere. Oportunități legate de dezvoltarea</p>	<p>Inexistența unor proiecte viabile care să atragă fondurile existente în diversele programe ale UE. Volum scăzut de investiții străine în zonă; Stagnarea pătrunderii capitalului străin.</p>

Regiune	Puncte forte	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
		<p>triale; Acces și circulație slabă a informațiilor.</p>	<p>următoarelor industrii: Argeș - combustibil, construcții de mașini, chimie și textilă; Călărași - siderurgie, celuloză și hârtie, Dâmbovița - metalurgie feroasă, construcții de mașini, chimie și confecții; Giurgiu - textilă, confecții, alimentară, chimie, utilaj greu pentru ind. extractivă; Ialomița - celuloză și hârtie, confecții, îngrășăminte chimice, construcții, șantiere navale; Prahova - combustibil, construcții de mașini, celuloză și hârtie, chimie și petrochimie; Teleorman - construcții de mașini, chimie.</p>	
Sud vest	<p>Existența unei infrastructuri puternice și diversificate; Potențial industrial apreciabil în anumite arii de specializare tradiționale; Forța de muncă relativ bine pregătită și cu experiență în domeniul industrial. Rezultate economice superioare altor zone concetizate într-o dinamică ascendentă a productivității muncii în anumite</p>	<p>Valorificarea insuficientă a potențialului economic al regiunii; Accentuarea efectelor nefavorabile ale tranziției de necesitate a restructurării sectorului minier; Rezultatele sub nivelul așteptărilor în ceea ce privește privatizarea și restructurarea marilor combinate industriale și a regiilor autonome existente în număr mare la nivelul regiunii SUD-VEST.</p>	<p>Existența unei baze industriale de nivel mediu în domenii cu certe perspective (ex. industria de alumina de la Slatina) ca și a unor investiții străine de amploare (ex. Daewoo la Craiova) constituie un element care favorizează puternic relansarea industriei regiunii, inclusiv a industriei orizontale și implicit a IMM-urilor; Potențialul ridicat specific zonei, existent în direcția intensificării acțiunilor de parteneriat și cooperare în dezvoltarea industrială cu statele din imediata vecinătate.</p>	<p>Existența unui număr mare de regii autonome (aproximativ 65); Privatizarea relativ dificilă a marilor unități industriale, care cumulează circa 70% din capitalul social al regiunii.</p>

Regiune	Puncte forte	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
	județe ca, de exemplu, Doj și Olt.		Oportunități legate de dezvoltarea următoarelor industrii: Dolj - construcții de mașini, materiale de construcții, alimentară; Gorj - extractivă, reparații echipament minier; Mehedinți - celuloză și hârtie, construcții navale, chimie; Olt - metalurgie neferoasă, pielărie, blănărie, încălțăminte; Vâlcea - chimie, exploatarea și prelucrarea lemnului, pielărie, blănărie, încălțăminte.	
Vest	Existența unor zone cu activități meșteșugărești tradiționale; Existența unor sectoare industriale diversificate; Existența unor importante centre industriale; Zonele defavorizate beneficiază de legislație corespunzătoare care să promoveze dezvoltarea lor viitoare; Număr mare de întreprinzători particulari; Număr mare IMM-uri; Ramuri industriale diversificate și existența unei infrastructuri a acestora.	Neadaptarea producției industriale la cerințele pieței; Calitatea scăzută a produselor; Dependența unor zone de sectoare industriale în declin. Numeroase zone monoindustriale; Tehnologii neperformante în marea majoritate a sectoarelor industriale; Existența de unități bazate pe utilizarea de resurse din afara regiunii.	Utilizarea eficientă a resurselor din regiune ar duce la apariția de noi unități economice; Retehnologizarea și modernizarea infrastructurii societăților existente duce la un cadru economic atractiv; Înființarea și dezvoltarea unor centre de afaceri și de transfer tehnologic. Înființarea unor reprezentanțe regionale de promovare a activității industriale interne și internaționale. Oportunități legate de dezvoltarea următoarelor industrii: Arad - construcții de mașini și prelucrarea metalelor, chimică, materiale de construcții, exploatarea și prelucrarea lemnului, ușoară, alimentară; Caraș-Severin - metalur-	Lipsa unor programe specifice reconversiei sociale; Inexistența unor politici macroeconomice adecvate care să valorifice potențialul regiunii.

Regiune	Puncte forte	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
			gie feroasă, construcții de mașini, exploatarea și prelucrarea lemnului; Hunedoara - metalurgie feroasă, combustibil și minereuri nemetalifere; Timiș - construcții de mașini, chimie, sticlă, porțelan, faianță și textile;	
Nord vest	Ramuri industriale diversificate și existența unei infrastructuri corespunzătoare a industriei; Ponderea mare a sectorului privat în agricultură; Existența unor societăți mari, cu capital mixt și cu potențial economic mare.	Neadaptarea producției industriale la cerințele pieței; Calitatea scăzută a produselor. Reprezentarea slabă, în unele zone, a sectorului terțiar; Dependența unor zone de sectoare industriale în declin; Existența a numeroase zone monoindustriale; Tehnologii neperformante în marea majoritate a sectoarelor industriale; Existența de unități bazate pe utilizarea de resurse din afara regiunii; Nivelul scăzut de cooperare între învățământul universitar, cercetare și industrie.	Utilizarea eficientă a resurselor din regiune ar duce la apariția de noi unități economice; Retehnologizarea și modernizarea infrastructurii societăților existente duce la un cadru economic atractiv. Realizarea și dezvoltarea unor centre de afaceri și de transfer tehnologic; Constituirea unor reprezentanțe regionale de promovare a activității industriale interne și internaționale. Crearea unor centre expoziționale; Realizarea unor parcuri industriale și agricole; Oportunități privind dezvoltarea următoarelor industrii; Bihor - metalurgie neferoasă, pielărie, blănărie, încălțăminte și confecții; Bistrița-Năsăud - exploatarea și prelucrarea lemnului, celuloză – hârtie; Cluj - metalurgie feroasă, construcții de mașini, exploatarea și prelucrarea lemnului;	

Regiune	Puncte forte	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
			Maramureș - metalurgie neferoasă și exploatarea lemnului; Satu-Mare - construcții de mașini, exploatarea și prelucrarea lemnului, sticlă, porțelan, faianță; Sălaj - construcții de mașini, metalurgică, chimică, materiale de construcții, ușoară.	
Centru	Forță de muncă numeroasă, cu calificare variată și tradiție în industrie.	Dezvoltarea unor centre cu caracter monoindustrial; Echipamente și tehnologii învechite, în dotarea întreprinderile; Capacitate lentă de adaptare a întreprinderilor industriale la noile condiții și cerințe ale piețelor; Existența unor întreprinderi puternic poluante și energointensive; Număr mic de IMM-uri în sectorul industrial; Aport de capital străin redus, din totalul capitalului social al IMM-urilor cu activități industriale.	Extinderea procesului de privatizare a marilor întreprinderi industriale; Oportunități legate de dezvoltarea următoarelor industrii: Alba - construcții de mașini, agro-alimentară, extractivă și prelucrătoare, textilă, chimie; Brașov - metalurgie neferoasă, construcții de mașini, celuloză-hârtie, chimie, textilă, ușoară, lemn; Covasna - construcții de mașini, alimentară, lemn, textilă; Harghita - construcții de mașini, extractivă, prelucrarea lemnului, alimentară, textila și tricotaje; Mureș - energetica, construcții de mașini, chimie, combustibili, sticlă, porțelan, faianță; Sibiu - metalurgie neferoasă, construcții de mașini, sticlă, porțelan, faianță, textilă și confecții, alimentară	Restructurarea centrelor monoindustriale fără a oferi o alternativă clară celor disponibilizați; Pierderea piețelor de desfacere a produselor industriale datorită unei greoaie adaptabilități la noile cerințe și condiții ale piețelor specifice.
București Ilfov	Structură industrială diversificată; Capacități industriale cu	Existența unor tehnologii industriale învechite, la nivelul anilor '70-'80, puțin perfor-	Restructurarea industrială și închiderea, desființarea sau re tehnologizarea unor unități poluante;	

Regiune	Puncte forte	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
	<p>potențial bun de dezvoltare-restructurare;</p> <p>Dezvoltarea sectorului IMM în domeniul industriei prin emergența unui sector privat și prin privatizarea activelor marilor unități industriale.</p>	<p>mante;</p> <p>Lipsa unor investitori strategici pentru marea industrie;</p> <p>Poluarea apelor de suprafață și a celor freatice datorită deversărilor de ape uzate și de ape industriale neepurate;</p> <p>Lipsa sistemelor de control al calității produselor.</p>	<p>Exploatarea importantelor capacități industriale;</p> <p>Exploatarea potențialului de cercetare existent în industrie;</p> <p>Orientarea activității industriale către domenii în care firmele din regiune sunt competitive pe plan internațional;</p> <p>Oportunități legate de dezvoltarea următoarelor industrii:</p> <p>București - industrie foarte diversificată: construcții de mașini, tehnică de calcul, Ilfov - aparatură radio-tv. și comunicații, edituri și poligrafie, ind. textilă, alimentară, celuloză și hârtie.</p>	

Capitolul 11

ANALIZA SWOT A FENOMENULUI URBANIZĂRII ȘI A DISPARITĂȚILOR URBAN-RURAL

Daniela ANTONESCU; Andrei DOSPINESCU; Gheorghe IONAȘCU

Pe baza analizei SWOT a fenomenului urbanizării și a disparităților urban-rural au rezultat două concluzii majore, și anume:

- informațiile sensibile, adică punctele forte și punctele slabe care au impactul cel mai important și care ar trebui să fie considerate prioritare;
- o prognoză a modului în care va evolua situația analizată, prognoză realizată pe baza posibilităților de realizare a oportunităților și amenințărilor.

Concluzia 1

Punctele forte, cheie sunt:

- legislația adaptată cerințelor comunitare;
- creșterea economică și a PIB pe locuitor, și reducerea inflației.

Punctele slabe cheie sunt:

- existența unor poli ai sărăciei, atât în zonele urbane, cât și în cele rurale, care determină accentuarea disparităților;
- lipsa unor strategii și politici adecvate de dezvoltare durabilă pe județe și pe localități (a planurilor urbanistice generale și Agenda locală XXI).

Concluzia 2

Întrebările-cheie la care răspundem sunt: "Care oportunități pot fi realizate și care nu?"; "Care amenințări pot fi evitate și care nu?"

Oportunități – puncte forte (O-PF)

Oportunitățile susținute de punctele forte sunt:

1. globalizarea – difuziunea inovației și activităților economice, repolarizarea forței de muncă, concentrarea performanței economice;
2. abundența relativă a resurselor naturale;
3. măsurile finanțate prin Obiectivul 3 al politicilor regionale (de susținere a forței de muncă, de reconversie și de pregătire profesională a tinerilor și șomerilor) – care consolidează coeziunea socială în orașe;
4. potențialul natural și cultural bogat al comunităților urbane și rurale.

Oportunități – puncte slabe (O-PS)

Oportunitățile afectate de punctele slabe sunt:

1. creșterea importanței dezvoltării urbane la nivelul UE (pericolul de a mări discrepanța între România și țările europene, din perspectiva dezvoltării urbane);

Amenințări – puncte forte (A-PT)

Amenințările minimizate de punctele forte sunt:

1. accentuarea fenomenului de dezurbanizare, ca urmare a emigrării populației;
Trebuie scos în evidență faptul că sunt un număr îngrijorător de mic de amenințări care sunt minimizate de punctele forte.

Amenințări – puncte slabe (A-PS)

Amenințările care au o probabilitate mare de manifestare;

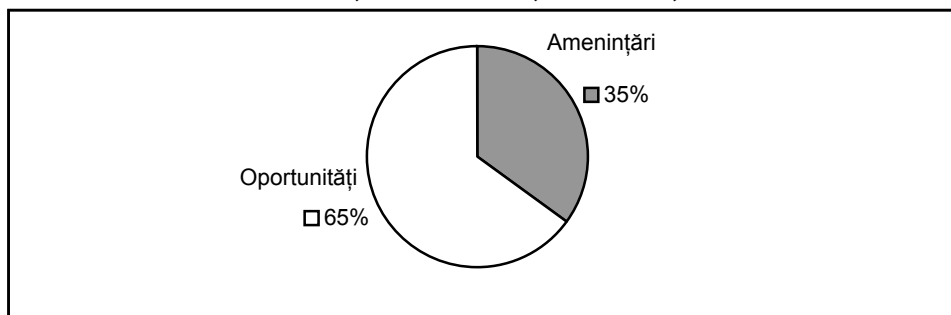
1. inconsecvență în aplicarea programelor asumate și obligațiilor acceptate față de Uniunea Europeană (eradicarea corupției, reducerea birocrăției, accesarea fondurilor comunitare prin proiecte viabile);
2. implicarea factorului politic în problemele administrației locale;
3. lipsa de cointeresare a funcționarilor publici implicați în proces;
4. neurmărirea și nerealizarea consecvență a programelor asumate și obligațiilor acceptate, față de Uniunea Europeană (în eradicarea corupției, reducerea birocrăției, accesarea fondurilor comunitare, prin proiecte viabile etc.;
5. neutilizarea pe scară largă a formelor de colaborare în parteneriat public-privat, pentru realizarea proiectelor de dezvoltare;
6. recrutarea conducătorilor din administrația locală aproape exclusiv pe criterii politice, fără o adecvare profesională la sarcinile posturilor;

Tendința evidențiată în urma analizei

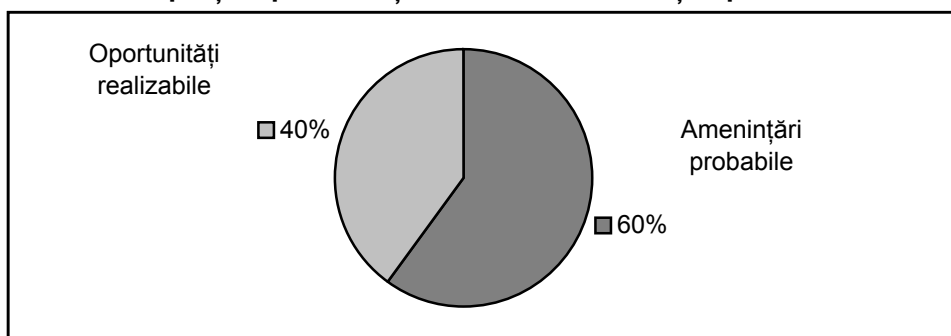
Forțele cauzale (puncte slabe corelate cu amenințările) care susțin o tendință negativă sunt mai multe decât forțele cauzale (puncte forte corelate cu oportunități) care susțin o tendință pozitivă.

Impactul amenințărilor este mai mare decât cel al oportunităților. Aceasta este evidentă dacă comparăm modul în care procentul oportunităților și amenințărilor se modifică când se analizează amenințările probabile și oportunitățile realizabile.

Proporția oportunități / amenințări

Proporția oportunități realizabile / amenințări probabile

Proporția amenințări probabile / oportunități realizabile corelată cu proporția amenințări / oportunități ilustrează o tendință negativă. Este vizibilă o scădere a proporției oportunităților de la 65% oportunități (din total oportunități - amenințări) la 35% oportunități realizabile (adică cele corelate cu punctele forte) concomitent cu creșterea proporției amenințărilor de la 40 % amenințări identificate la 60% amenințări probabile. Fenomenul trebuie contracarat prin identificarea metodelor de susținere a oportunităților. În același timp trebuie acționat asupra punctelor slabe puternic corelate cu amenințările (de exemplu: lipsa unor strategii și politici adecvate de dezvoltare durabilă, pe județe și pe localități, a planurilor urbanistice generale reactualizate și a Agendei locale XXI). Proporția oportunități - amenințări sugerează faptul că există suficiente posibilități pentru ca tendința să fie modificată.

Analiza SWOT asupra evoluției și tendințelor înregistrate în urbanizare și în relația urban-rural

	Pozitiv	Negativ
Intern	Puncte forte	Puncte slabe
	<ul style="list-style-type: none"> • Existența resurselor umane instruite; • Reglementări care ierarhizează, prioritizând problemele de rezolvat (exemplu: legile de aprobare a secțiunilor Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN) și altele; • Privatizarea și reindustrializarea economiei; • Dezvoltarea unor activități economice și de servicii complementare (turismul rural); • Creșterea economică și a PIB pe locuitor și reducerea inflației; • Legislație adaptată cerințelor comunitare; • Existența unei viziuni globale și a unei concepții directe privind amenajarea teritoriului național, în context european, instituită prin mai multe legi și reglementări. • Posibilități largi de instruire și un grad de pregătire relativ ridicat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Existența unor poli de sărăcie, atât în zonele urbane cât și în cele rurale, care determină accentuarea disparităților; • Concentrarea disparităților privind poluarea și depozitarea deșeurilor; • Lipsa unei voințe politice ferme privind trecerea la dezvoltare durabilă; • Lipsa unor strategii și politici adecvate de dezvoltare durabilă, pe județe și pe localități (a planurilor urbanistice generale și Agendei locale XXI); • Formularea programelor de dezvoltare, doar pe termen scurt (4 ani de guvernare) și incapacitatea de a elabora programe de dezvoltare, concepute pe termen lung, în spiritul dezvoltării durabile, care să rezolve, în timp determinat – problemele prioritare; • Insuficienta preocupare a autorităților locale de a elabora proiecte, capabile să obțină cofinanțări din fondurile structurale și de coeziune ale Uniunii Europene; • Plecarea în Occident a specialiștilor instruiți, datorită salariilor nemotivante din România.

	Pozitiv	Negativ
Extern	Oportunități	Amenințări
	<ul style="list-style-type: none"> • Poziția geostrategică a României în Europa; • Abundența relativă a resurselor naturale; • Schimbări către societatea democratică și economie de piață funcțională; • Potențialul natural și cultural bogat al comunităților urbane și rurale; • Faptul că dezvoltarea urbană reprezintă cheia schimbărilor economice și sociale, constituind principalul element al coeziunii economice și sociale; • Capacitatea de reacție rapidă a zonelor urbane, la schimbările economice și sociale, ca barometre ale evoluției comunitare, datorită concentrării locuitorilor și prezenței principalilor agenți economici și sociali; • Rolul strategic, ca poli de creștere, de coeziune, incubatoare economice și centre polarizatoare, jucat de orașe în procesul dezvoltării durabile, • Cadrul de Acțiune pentru o Dezvoltare Urbană Durabilă, adoptat de Comisia Europeană, în octombrie 1998, pentru recunoașterea dimensiunii urbane în politica de dezvoltare comunitară, cadru susținut prin programele de dezvoltare regională, cofinanțate din Fondurile Structurale și de Coeziune, în procesul aderării României la Uniunea Europeană; • Măsurile finanțate prin Obiectivul 3 al politicilor regionale (de susținere a forței de muncă, de reconversie și de pregătire profesională a tinerilor și șomerilor) – care consolidează coeziunea socială în orașe; • Creșterea importanței dezvoltării urbane la nivel UE și mondial; • Recunoașterea de către România, prin și cu susținere PND, a importanței politicii urbane; 	<ul style="list-style-type: none"> • Accentuarea fenomenului de dezurbanizare, ca urmare a emigrării populației (pondera populației urbane din UE depășește 70%); sporul natural negativ, scăderea populației de sex masculin; <ul style="list-style-type: none"> – inconsecvența în aplicarea programelor asumate și obligațiilor acceptate fata de Uniunea Europeană (eradicarea corupției, reducerea birocrăției, accesarea fondurilor comunitare prin proiecte viabile etc.); – lipsa unui parteneriat public-privat pentru realizarea proiectelor de dezvoltare; – implicarea factorului politic în problemele administrației locale; – lipsa de cointeresare a funcționarilor publici implicați în proces; – lipsa documentațiilor de dezvoltare urbanistică (PUG, PUZ, PUD), care să reglementeze obiectiv – dezvoltarea spațială durabilă, armonioasă a localităților, cartierelor și ansamblurilor; – lipsa unui comportament contractual al autorităților și altor actori urbani.

	Pozitiv	Negativ
Extern	Oportunități	Amenințări
	<ul style="list-style-type: none"> • Programele UE (URBACT) pentru dezvoltare urbană și programele regionale de reducere a disparităților regionale; • Globalizarea – difuziunea inovațiilor și a activităților economice, repolarizarea forței de muncă, concentrarea performanțelor economice.	